

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Tekovské Lužany

na roky 2004 – 2006
a 2007 - 2013

Marec 2004
Jún 2007

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE TEKOVSKÉ LUŽANY

na roky 2004 – 2006

a

2007 - 2013

AUTOR: *Ing. Margaréta Töröková*

marec, 2004

jún, 2007

OBSAH

Úvod	1
I. Popis súčasnej socio-ekonomickej situácie	2
Všeobecná charakteristika územia	2
A) Ľudské zdroje	
1. Demografická charakteristika obyvateľstva	3
2. Trh práce	5
3. Vzdelávanie	7
4. Zdravotníctvo	9
5. Sociálna sféra	10
6. Kultúra	12
B) Ekonomický sektor	
1. Malé a stredné podnikanie	14
2. Služby	15
3. Stavebníctvo, bytová výstavba	16
C) Primárny sektor a rozvoj obce	17
1. Rastlinná výroba	18
2. Živočíšna výroba	19
3. Lesné a vodné hospodárstvo, poľovníctvo	20
4. Rybárstvo	20
5. Rozvoj obce	21
D) Životné prostredie	
1. Ovzdušie	23
2. Voda, pôda, flóra, fauna	23
3. Odpady	24
4. Starostlivosť o životné prostredie	25
E) Technická infraštruktúra	
1. Cestná doprava	27
2. Železničná doprava	27
3. Telekomunikácie	27
4. Energetická sieť	27
II. SWOT analýza rozvojového potenciálu obce	
1. Ľudské zdroje	30
2. Ekonomický sektor	31
3. Primárny sektor a rozvoj obce	32
4. Životné prostredie	34
5. Technická infraštruktúra	35
III. Disparity a faktory rozvoja	36
IV. Rozvojová stratégia obce	
1. Ciele, priority a opatrenia	38
2. Merateľné ukazovatele – monitoring	41
V. Financovanie programu	
1. Charakteristika zdrojov	42
2. Stanovenie opatrení a aktivít pre podporu zo zdrojov EÚ	46
3. Finančná potreba projektov uvedených v „Harmonograme na roky 2007 – 2013“	49
VI. Harmonogram realizácie aktivít	51
Záver	53
Zusammenfassung	54
Prílohy	
Projekty a programy rozvoja	55
Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu	63
Mapa	67

ÚVOD

V zmysle zákona č.369/1990 Zb. o obecnom zriadení obec Tekovské Lužany pri výkone samosprávy zabezpečuje:

- obstaranie a schvaľovanie územno-plánovacej dokumentácie obce
- programovacie činnosti týkajúcich sa jednotlivých častí života obce
- účelné hospodárenie s miestnymi ľudskými, prírodnými a inými zdrojmi, nachádzajúcimi sa na území obce ako i ďalšie úlohy.

Úlohy obce Tekovské Lužany pri plnení samosprávnych funkcií v oblasti všestranného rozvoja územia a zabezpečenia potrieb svojim obyvateľom stanovuje zákon č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. V zmysle uplatnenie princípu programovania, subsidiarity a partnerstva a v nadväznosti na §17 vyššie uvedeného právneho predpisu obec Tekovské Lužany o.i.:

- vypracúva, schvaľuje a pravidelne vyhodnocuje plnenie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce a zabezpečuje jeho plnenie
- poskytuje súčinnosť na príprave a uskutočňovaní programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja, na území ktorého sa nachádza
- poskytuje súčinnosť na príprave regionálnych operačných programov.

Na úseku regionálneho rozvoja vykonáva stratégiu regionálneho rozvoja a koordinuje spoluprácu právnických osôb pri vypracúvaní programov rozvoja.

S cieľom zabezpečenia súladu rozvojových programov medzi krajom (NUTS III) a obcou (NUTS V), ďalej s cieľom poskytovania súčinnosti na príprave Regionálneho operačného programu Nitrianskeho samosprávneho kraja boli spracované analýzy skutkového stavu, sformulované základné východiská a načrtnuté základné smery rozvoja obce Tekovské Lužany.

Pri spracovaní predkladaného rozvojového dokumentu sa sčasti vychádzalo aj z priorít a opatrení Regionálneho operačného programu Nitrianskeho samosprávneho kraja stanovených na roky 2004 - 2006 a z Metodických pokynov pre vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce vydaných MVaRR SR.

V „Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce“ sa analýzy dotýkali nasledujúcich oblastí: ľudské zdroje, ekonomický sektor, poľnohospodárstvo, lesné a vodné hospodárstvo, poľovníctvo, rybárstvo, rozvoj obce, životné prostredie, doprava, infraštruktúra a telekomunikácie.

Údaje v časti „Popis súčasnej socio-ekonomickej situácie“ sa získavali prostredníctvom dotazníkového prieskumu, vlastného výskumu a boli použité aj interné materiály obce, výsledky štatistických zisťovaní a ÚPD obce.

Základným cieľom „Programu...“ je zabezpečenie účasti obce na čerpaní prostriedkov zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu Európskej únie. Čerpanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov je možné za predpokladu dodržania princípov spolupráce, partnerstva, spolufinancovania a programovania.

Splnenie programu zabezpečuje realizácia jednotlivých opatrení stanovených v tomto programe. Monitorovanie splnenia „Programu...“, bude zabezpečený na základe merateľných ukazovateľov.

I. POPIS SÚČASNEJ SOCIO-EKONOMICKEJ SITUÁCIE

Všeobecná charakteristika územia obce

Obec Tekovské Lužany sa nachádza na juhozápadnom Slovensku. Administratívne patrí do Nitrianskeho samosprávneho kraja a zároveň je najväčšou obcou okresu Levice.

Podľa údajov katastra nehnuteľností územie obce tvoria tri katastre, teda aj tri súvislé zastavané územia: Tekovské Lužany (3 216 ha), Tekovské Lužianky (394 ha) a Hulvinky (786 ha) o rozlohe 4 396 ha. Celkové skutočné zastavané územie predstavuje 301,46 ha, čo je 6,8 % k.ú. obce.

Z geografického hľadiska katastrálne územie (ďalej len k.ú.) obce patrí k oblasti Podunajskej pahorkatiny, bližšie sa radí do celku Pohronskej pahorkatiny, ktorá na tomto území má nížinnú formu. Priemerná nadmorská výška na území obce je 155 m n. m., pričom kolíše od 145 do 162 m n. m. Toto územie má mierne zvlnený charakter. Územie obce predstavujú ploché tvary reliéfu so sklonom 3° zvažujúce sa k prítokom Hrona Vrbovec, Malianka, Nýrica a Lužianka.

Horniny, ktoré tvoria geologickú štruktúru územia sú spraše a sprašové hliny, piesčité a štrkovité, stredne uľahnuté až uľahnuté a slabo uľahnuté horniny. Ložiská nerastných surovín sa na k.ú. obce nenachádzajú.

Prevažujúcim pôdnym typom na území obce sú černozeme typické a černozeme degradované, na západe územia prechádzajú do hnedozeme typickej a fluvizeme. Sú tu produkčné pôdy s vysokou bonitou, s obsahom humusu v ornici 1,6-3,0 %, ktoré sú chránené zákonom č.307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdného fondu.

Územie obce patrí do mierneho podnebného pásma, priemerná ročná teplota vzduchu sa v dlhodobom priemere pohybuje okolo 10 °C, najteplejší je júl s teplotami 20 až 23 °C, najchladnejší je január s priemernými teplotami -2 až -4 °C. Priemerný úhrn zrážok je 600-630 mm, priemerná vlhkosť vzduchu je 76 %, priemerný počet dní so snehovou pokrývkou je okolo 36.

Vodné toky prirodzené na území obce sú tie, ktoré nie sú regulované; v k. ú. obce je to iba časť potoku Malianka. Ostatné vodné plochy sú regulované, tie sú nasledujúce prítoky Hrona, ktoré zasahujú do k.ú. obce: Lužianka, Nýrica, Vrbovec. Potok Lužianka tvorí základný os kostry ekologickej stability územia. Kanály: prírodný napúšťací kanál a vypúšťací kanál vodnej nádrže Pahorky, ktorá sa rozprestiera južne od obce. Uprostred obce sa nachádza malá vodná plocha, rybník zvaný Prekár.

Lesnatosť územia je pod 2%, sú tu len zvyšky lesov v poľnohospodárskej krajine patriacej do LHC Podhájska. Nachádza sa tu vegetačný stupeň dubový, jeho pôvodné porasty boli odlesnené a premenené na náhradné spoločenstvá a následne na ornú pôdu. Z celkovej rozlohy katastra obce lesná pôda zaberá 1,85 %.

V Tekovských Lužanoch sa nachádzajú 4 biocentrá miestneho významu: hospodársky les pri potoku Vrbovec (4,5 ha); samotný potok; vinice v k.ú. Hulvinky; úsek potoka Malianka a samotný potok; úsek potoka Nýrica a park v strede obce. Biokoridory regionálneho významu: potok Lužianka a lesy v k.ú. Tekovských Lužian.

Chránenými prvkami životného prostredia sú niektoré chránené rastliny, živočíchy a jeden strom. Spomedzi rastlín, nachádzajúcich sa v okolí vodnej nádrže pahorky a na nej, 8 druhov je zapísaných do červeného zoznamu. Z 96 druhov pozorovaných vtákov sa v červenom zozname nachádza 35 druhov. V k.ú. obce sa nachádza aj chránený strom - dub letný.

Positívna poloha katastrálneho územia obce v blízkosti kríženia rozvojových osí, patriacich do plochy juhovýchodného ramena Červenej chobotnice v spojitosti s nadregionálnym biokoridorom Pohronia predstavuje priaznivý faktor pre optimistickú budúcnosť obce.

Prirodzené väzby vyplývajú zo spolupráce euroregiónov Váh - Dunaj - Ipel', Poiplie a Ister - Granum.

A) ĽUDSKÉ ZDROJE

1. Demografická charakteristika obyvateľstva

Ľudský potenciál obce bol zhodnotený na základe demografických ukazovateľov, ako sú vývoj počtu obyvateľstva, veková, náboženská a národnostná štruktúra.

V Tekovských Lužanoch podľa posledných údajov k 31.10.2003 býva 2 933 obyvateľov. Je najväčšou obcou okresu Levice. Hustota obyvateľstva je 66,72 obyvateľov na km².

1.1 Vývoj počtu obyvateľstva

Obec sa skladá z troch kedysi samostatných obcí. Sú to obce Tekovské Lužany, Tekovské Lužianky a Hulvinky, ktoré boli spojené v roku 1965 pod menom najväčšej obce.

Údaje o počte obyvateľov v Hulvinkách a Tekovských Lužiankach od r.1950 neboli dostupné (tab.č.1). Najviac obyvateľov mali Tekovské Lužany v roku 1930 a 1961, kedy počet obyvateľov dosiahol necelých 4 000. Najmenej občanov bývalo v obci v r.1991. Súčasný počet obyvateľov od r.1991 stagnuje a v r.2003 sa pohybovalo na úrovni stavu k prvému sčítaniu ľudu v r.1869.

Tab.č.1 - Vývoj obyvateľstva Tekovských Lužian od roku 1869

Rok	Tekovské Lužany	Tekovské Lužianky	Hulvinky	Spolu
1869	1996	616	321	2933
1880	2256	640	358	3254
1890	2515	705	396	3616
1900	2584	681	412	3677
1910	2584	604	394	3582
1921	2691	681	376	3748
1930	2853	639	386	3878
1940	2785	609	396	3790
1948	2717	448	350	3515
1950	3472	x	x	3472
1961	3848	x	x	3848
1970	3699	x	x	3699
1980	3315	x	x	3315
1991	2909	x	x	2909
1995	2925	x	x	2925
2001	2943	x	x	2943
2002	2937	x	x	2937
2003	2933	x	x	2933

Zdroj: Interné materiály obce, 2003

Tab.č.2 – Prirodzený pohyb obyvateľov v období rokov 1991-2003

Prirodzený pohyb obyvateľstva	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
narodenie	31	43	36	34	28	34	23	25	29	25	25	23	21
úmrť	53	38	45	41	40	43	45	46	37	34	37	26	53
Prirodzený prírastok	-22	5	-9	-7	-12	-9	-22	-21	-8	-9	-12	-3	-32

Tab.č.3 – Mechanický pohyb, migračné saldo a celkový prírastok obyvateľov v r.1991-2003

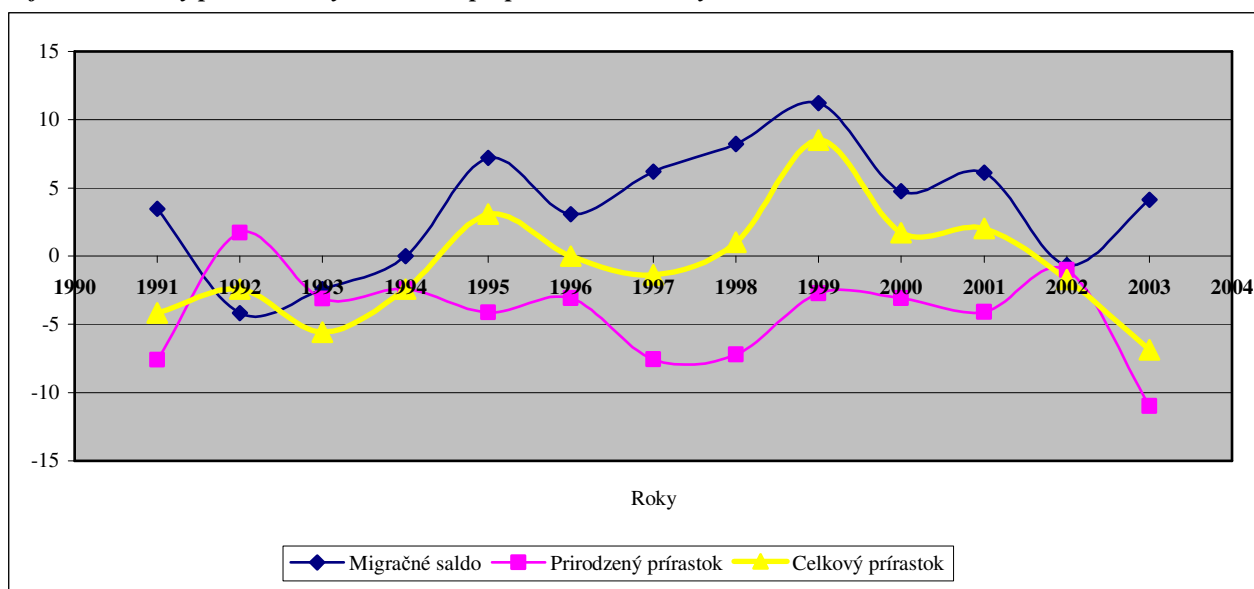
Migrácia obyvateľstva	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
pristťahovaní	78	56	50	58	66	57	65	80	71	54	64	56	71
vystťahovaní	68	68	57	58	45	48	47	56	38	40	46	58	59
Migračné saldo	10	-12	-7	0	21	9	18	24	33	14	18	-2	12
Celkový prírastok	-12	-7	-16	-7	9	0	-4	3	25	5	6	-5	-20

Zdroj tab.č.2-3 Interné materiály obce, 2003

Ako z tab.č.3 vyplýva, *migračné saldo* je v posledných 9 rokoch kladné, viac ľudí sa pristťahovalo, ako sa odsťahovalo. Negatívnym javom je ale, že *prírodný prírastok* obyvateľstva je dlhodobo záporný, t.zn., že obyvateľstvo postupne starne (tab.č.2). Dôvodom nízkeho počtu pôrodov je aj nízky počet sobášov (priemer za roky 1996-2003 je 17).

Hodnota ukazovateľa *celkový prírastok* v Tekovských Lužanoch sa vyvíjala nerovnomerne, čo svedčí o veľkom pohybe obyvateľov v obci (grafu č.1).

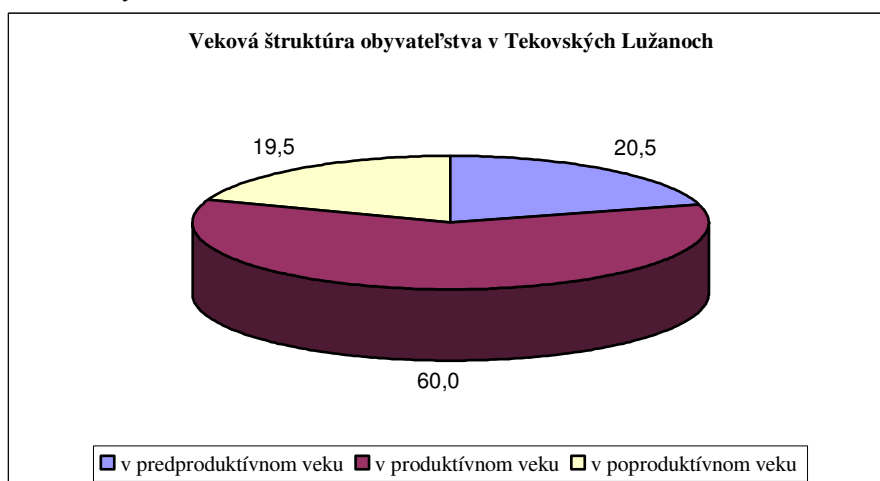
Graf č.1 – Celkový prírastok obyvateľstva v prepočte na 1 000 obyvateľov

Zdroj: Interné materiály obce, 2003

1.2 Veková štruktúra

Graf č.2 – Veková štruktúra obyvateľov

Zdroj: Interné materiály obce, 2003

Obyvateľstvo Tekovských Lužian postupne starne. Za 12 rokov narástol podiel obyvateľov v produktívnom veku (o 3,7 %), ale poklesol podiel občanov v predproduktívnom veku (o 0,9 %) a v poproduktívnom veku (o 2,8 %). Zvýšenie podielu občanov v produktívnom veku sa dá vysvetliť aj zvýšením hranice dôchodkového veku, čím sa presunuli občania z kategórie poproduktívnej do kategórie produktívnej.

Na základe uvedených *index vitality* v Tekovských Lužanoch má hodnotu 1,05, čo znamená, že podiel občanov v predproduktívnom veku tvorí 105 % z počtu občanov v poproduktívnom veku. *Index starnutia* je 0,95. To zn., že občania v poproduktívnom veku tvoria 95 % obyvateľov v predproduktívnom veku. Obe hodnoty indexov svedčia o regresívnom type vekovej štruktúry obyvateľstva.

Štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia nie je celkom vyvážená, *podiel žien z celkového počtu občanov* je väčší (o 2,6%) ako podiel mužov (48,7%).

1.3 Národnostné a náboženské zloženie obce

Čo sa týka národnostného zloženia obce, Tekovské Lužany sú mnohonárodnostnou dedinou s prevažujúcim počtom obyvateľov hlásiacich sa k slovenskej národnosti (60,5 %). Druhou najpočetnejšou národnosťou je maďarská (35,4%), ktorej podiel za posledných 12 rokov výrazne poklesol (o 9%). Narástol ale podiel občanov rómskej národnosti o viac ako 1%. V okrese je tento nárast, ako aj pokles obyvateľov maďarskej národnosti miernejší.

Ostatné národnosti (česká, rusínska, ukrajinská) sú v obci zastúpení iba minimálnym podielom.

Významnú časť obyvateľstva obce (2/5) tvoria katolíci (41,8%). Druhou najpočetnejšou veriacou skupinou v obci sú kalvinisti, reformovaná kresťanská cirkev má 15,7 % zastúpenie. Po nich nasleduje evanjelická cirkev augsburského vyznania, ktorá má 10,1%-ný podiel. Bratská jednota baptistov so svojimi 2,6 % - mi sa radí na štvrté miesto. Viac ako 1/5 obyvateľstva je bez vierovyznania (22,1%) a 5,5 % neudalo vierovyznanie.

2. Trh práce

Hlavnou úlohou politiky trhu práce je zabezpečenie práva občanov na vhodné zamestnanie, ako aj pomoc občanom pri ich začleňovaní sa na pracovné miesta.

2.1 Zamestnanosť

Zamestnaní ľudia tvoria časť populácie *ekonomicky aktívnych obyvateľov* (ďalej len EAO). Ekonomicky aktívnym bolo v obci k poslednému sčítaniu ľudu 1 412 občanov, t.j. 48,26 % trvale bývajúceho obyvateľstva obce. Tento podiel je v okrese Levice o 20 % menší.

Jedným z ukazovateľov charakterizujúcich zamestnanosť je *mera ekonomickej aktivity* (podiel EAO na obyvateľoch v produktívnom veku). Miera ekonomickej aktivity za rok 2001 je vysoká (83,1%), za rok 2002 o niečo nižšia (79,7%).

Napriek tomu, že Tekovské Lužany sú obcou vidieckeho typu, v sekundárnom sektore pracuje 1/5 EAO (väčšinou v priemyselnej výrobe), v primárnom 14,31 % a v terciárnom 38,1% (tab.č.4).

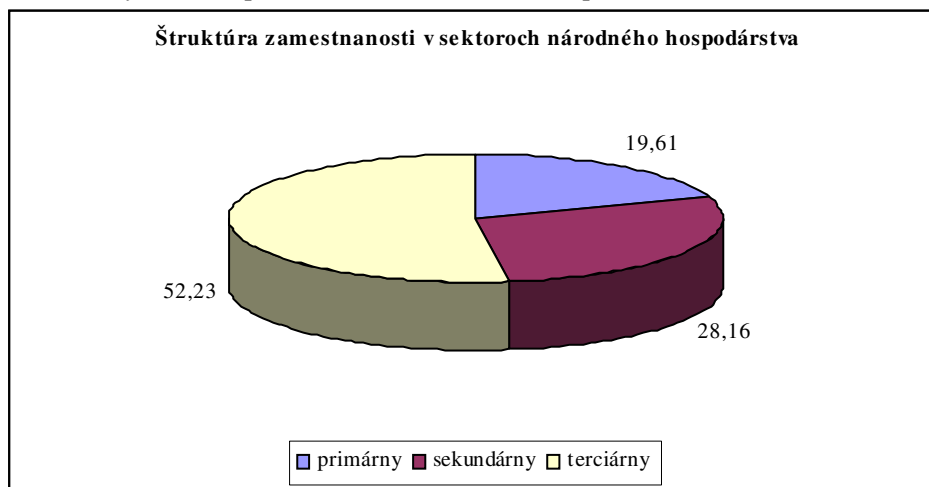
Z EAO nebolo zamestnaných 594 ľudí, skutočne ekonomicky aktívnym bolo teda 808 občanov. Za prácou mimo územia obce dochádzalo 347 ľudí, t.j. 24,58 % zo všetkých ekonomicky činných.

Tab.č.4 Zamestnanosť EAO v jednotlivých sektoroch národného hospodárstva:

Sektor národného hospodárstva	Počet zamestnaných	v %
primárny	202	14,31
sekundárny	290	20,54
terciárny	538	38,1
nezistené	382	27,05
Spolu	1412	100

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Ak nerátame s tými EAO, ktorí neudali odvetvie, v ktorom pracujú (t.j. s 382 ľuďmi), potom štruktúru zamestnanosti v jednotlivých sektoroch národného hospodárstva ukazuje graf.č.3.

Graf č.3 – Zamestnanosť obyvateľstva podľa sektorov národného hospodárstva

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Viac ako polovica obyvateľstva (52,23%) našla uplatnenie v službách a maloobchode, čo je typické pre veľké vidiecke obce.

V obci existuje aj značná dochádzka za prácou (31,55%) vo všetkých troch sektoroch hospodárstva.

2.2 Nezamestnanosť

K 31.10.2003 mala obec 2 933 obyvateľov, z toho 1 344 EAO. Nezamestnaných bolo 574. Na základe toho miera nezamestnanosti 42,71 %.

V roku 2002 z 2 937 obyvateľov bolo ekonomicky aktívnym 1 346, t.j. cca 79 % z občanov v produktívnom veku. K 31.12.2002 bolo zaevidovaných 594 nezamestnaných. Na základe toho miera nezamestnanosti dosiahla hodnotu 44,14 %. V porovnaní s rokom 2001 (42,57%) sa dá konštatovať, že v posledných rokoch približne polovica občanov je bez práce.

Tab.č.5 Miera nezamestnanosti v Tekovských Lužanoch v rokoch 2001-2003

Rok	Miera nezamestnanosti
2001	42,57
2002	44,14
2003	42,71
Priemer	43,14

Zdroj: Interné materiály obce, 2003

Čo sa týka štruktúry evidovaných nezamestnaných podľa predchádzajúceho zamestnania, najväčší prílív nezamestnaných (49,3%) bol z radov pomocných a nekvalifikovaných pracovníkov. Druhú najpočetnejšiu skupinu – po osobách bez pracovného zaradenia - tvorili remeselníci, kvalifikovaní výrobní pracovníci a opravári (9,25 %), potom nasledujú ľudia, ktorí pracovali v službách a obchode (6,4%).

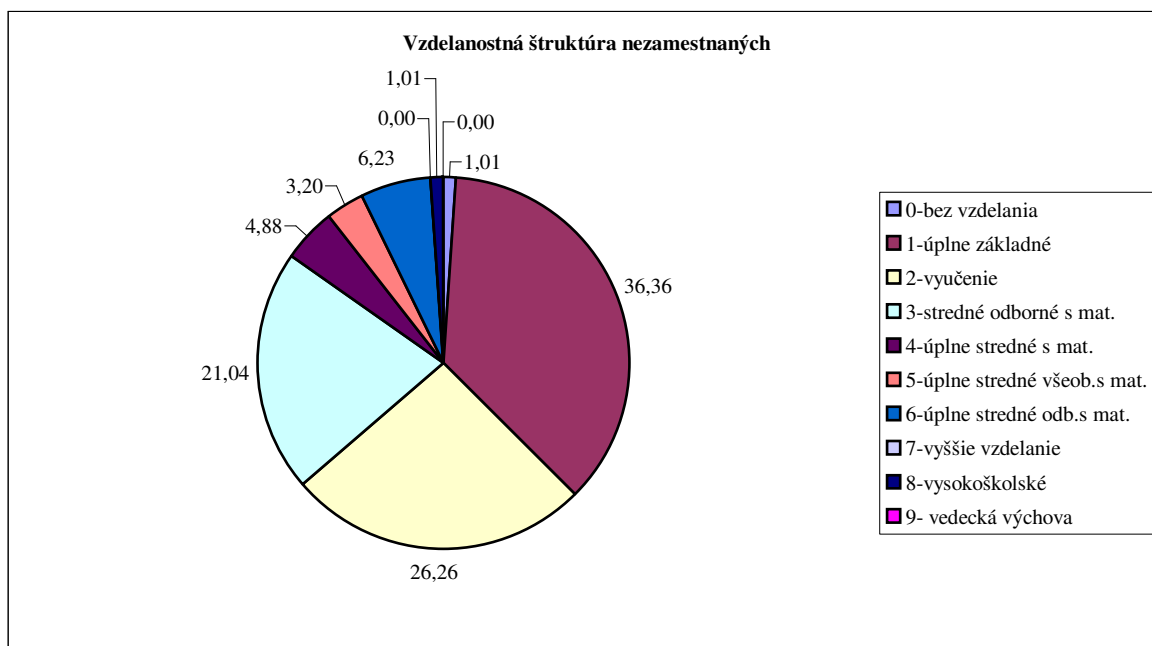
Najvyšší počet evidovaných nezamestnaných bol v skupine dlhodobo nezamestnaných (12-24 mesiacov: 35,5% a nad 24 mesiacov: 25,25 %).

Tab.č.6 – Počet EN k 31.12.2002 podľa doby evidencie na úrade práce

Krátkodobo nezamestnaní				Dlhodobo nezamestnaní	
do 3 mes.	3-6 mes.	6-9 mes.	9-12 mes.	12-24 mes.	nad 24mesiacov
73	43	41	76	211	150

Zdroj: OÚP Levice, marec 2003

Graf.č.4 - Vzdelanostná štruktúra nezamestnaných

Zdroj: OÚP Levice, marec 2003

3. Vzdelávanie

Vzdelanie v súčasnosti predstavuje základný predpoklad na získanie a udržanie si zamestnania; kvalitné základné vzdelávanie znižuje riziko neuplatnenia sa na vyšších stupňoch vzdelávania a na trhu práce. Čoraz väčší dôraz sa kladie na výučbu odborných predmetov, najmä informačných a komunikačných technológií.

Financovanie školstva v SR má klesajúcu tendenciu, výdavky štátu na školstvo - v súčasnosti podľa počtu žiakov - nestačia plne pokryť ani mzdové náklady, nehovoriac o prevádzke škôl (financie na kúrenie, vodu, elektrickú energiu, na základné opravy a údržbu školských budov atď.).

Zariadenia školskej a predškolskej výchovy

Základná deväťročná škola s vyučovacím jazykom slovenským - má 28 zamestnancov. Pavilón školy s trinástimi triedami je vybudovaná pre 346 žiakov.

Základná deväťročná škola s vyučovacím jazykom maďarským - má 15 zamestnancov. Pavilón školy s deviatimi triedami bola vybudovaná pre 152 žiakov.

Výchovu a vzdelanie zabezpečuje spolu 36 pedagógov. Školy majú vybudované športoviská, chýba ale telocvičňa a hygienicky vyhovujúca jedáleň so školskou družinou, stav striech vyžaduje tiež opravu. Tieto dve školy s osobitnými riaditeľstvami navštevujú aj žiaci z obcí Bajka, Málaš a Ondrejovce.

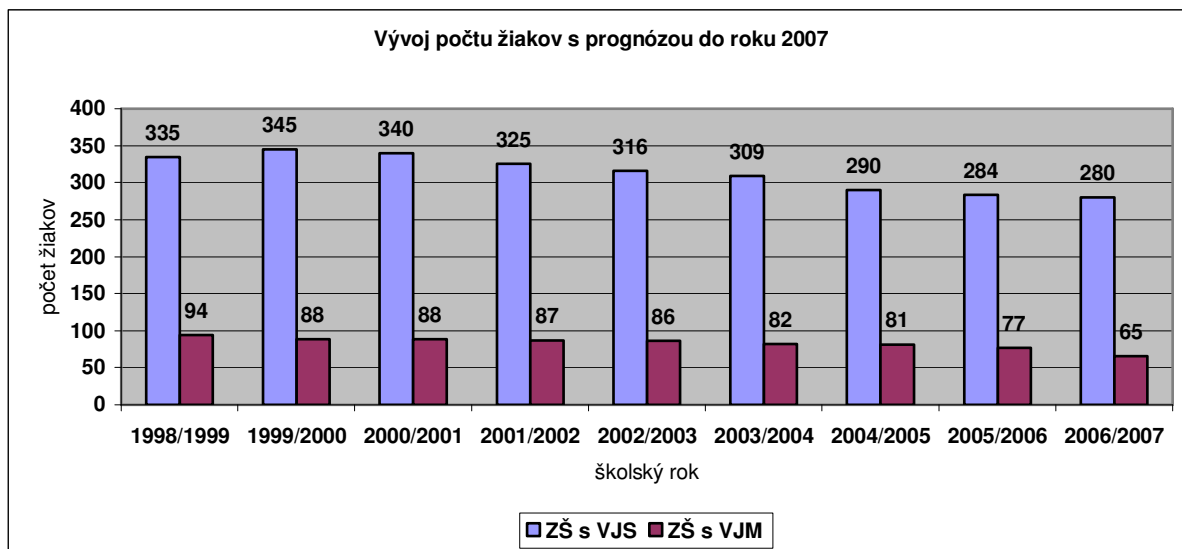
Základné školy sú od roku 2002 právnym subjektom, ich zriaďovateľom je obec. Obec je nápomocná pri riešení výchovných i prevádzkových problémov, finančne podporuje rôzne školské akcie i aktivity.

Tab.č.7 – Prehľad o počte žiakov, tried a učiteľov s prognózou vývoja do r.2007

Ročník	Počet žiakov		Počet tried		Počet pedagógov	
	ZŠ s VJS	ZŠ s VJM	ZŠ s VJS	ZŠ s VJM	ZŠ s VJS	ZŠ s VJM
1998/1999	335	94	17	8	25	11
1999/2000	345	88	20	8	27	13
2000/2001	340	88	20	8	26	12
2001/2002	325	87	20	8	25	12
2002/2003	316	86	20	8	27	13
2003/2004	309	82	20	8	24	12
2004/2005	290	81	19	7	23	10
2005/2006	284	77	19	7	23	10
2006/2007	280	65	19	7	23	8

Zdroj: Interné materiály ZŠ, 2003

Graf č.5 - Doterajší a očakávaný stav počtu žiakov v základných školách

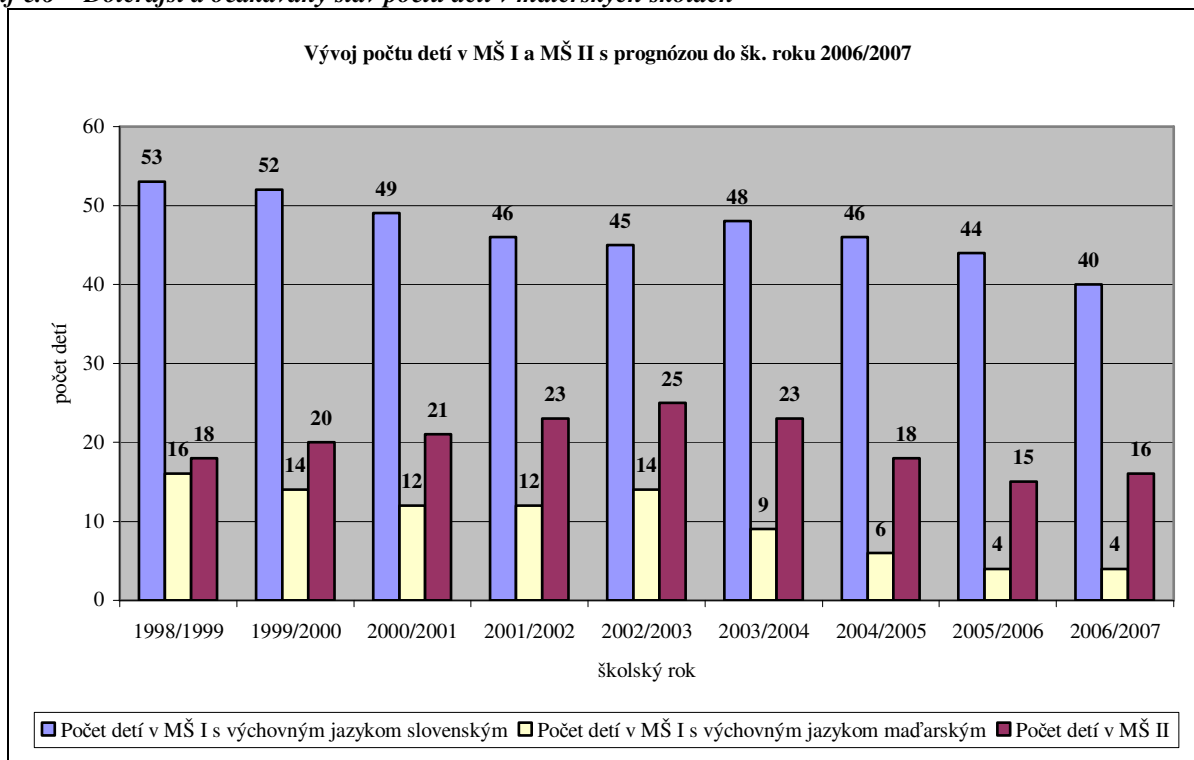
Zdroj: Interné materiály ZŠ, 2003

Materská škola 1 – trojtriedna s celodennou prevádzkou a vlastnou jedálňou. Má spolu 14 zamestnancov. Pedagógovia poskytujú starostlivosť vo výchovnom jazyku slovenskom a maďarskom. Škôlka disponuje so školskou jedálňou.

Materská škola 2 - dvojtriedna s celodennou prevádzkou. Má 6 zamestnancov, ktorí poskytujú starostlivosť vo výchovnom jazyku slovenskom.

Z dôvodu nerentabilnosti prevádzky tejto škôlky sa uvažuje od školského roku 2004/2005 so zlúčením škôlok a škôl pod jeden právny subjekt.

Graf č.6 - Doterajší a očakávaný stav počtu detí v materských školách

Zdroj: Interné materiály MŠ, 2003

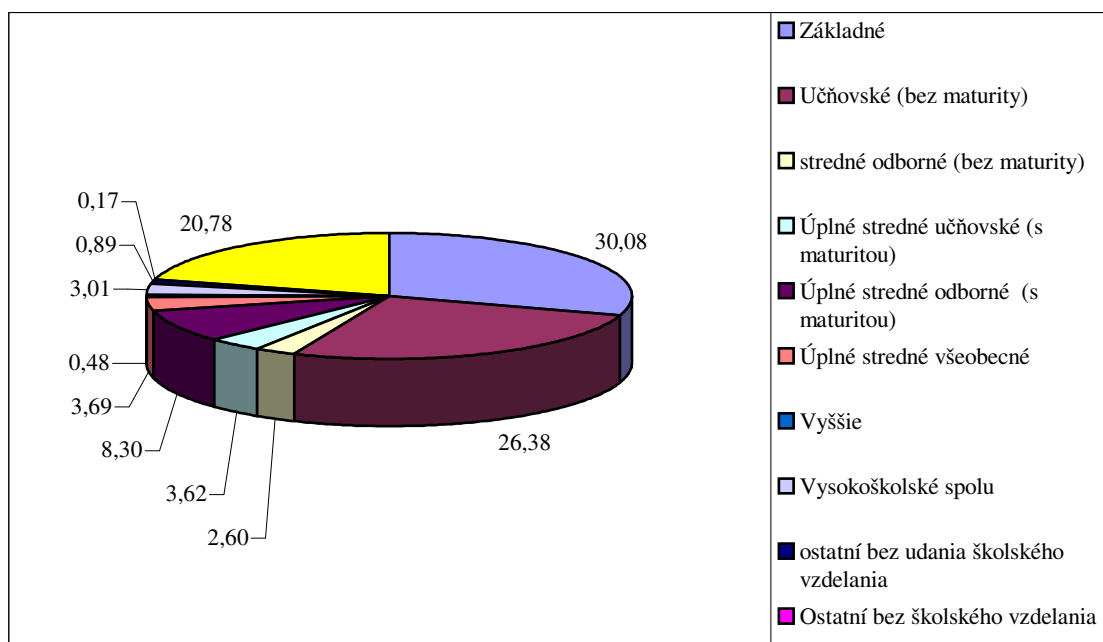
V oboch ZŠ a oboch MŠ pretrvávajú pokles počtu žiakov v dôsledku nízkeho počtu novorodencov. Pri základných školách pôsobia rodičovské združenia, ktoré sa snažia byť nápomocným v práci pedagógov.

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Podľa posledného sčítania obyvateľov negatívnym javom v obci je, že najviac obyvateľov má iba základné vzdelanie (30,1%). Druhú najpočetnejšiu skupinu tvoria občania s učňovským vzdelaním bez maturity (26,38%). Vysokoškolské vzdelanie má iba 3,01 % občanov. 8,3 % občanov disponuje úplným stredným odborným vzdelaním.

Rozdiely sú vo vzdelaní aj medzi pohlaviami. 63,3 % občanov so základným vzdelaním je ženského pohlavia, učňovskú školu bez maturity má väčšina mužov (63,7%). Ešte výraznejší je rozdiel medzi dvomi pohlaviami pri úplnom strednom všeobecným vzdelaním: 71,3% absolventov gymnázia tvoria ženy. Tento pomer medzi vysokoškolsky vzdelanými občanmi je v prospech mužov (55,7%). Vo všeobecnosti sa dá povedať, že 21,6 % všetkých žien v obci má aspoň maturitu (t.j. 324 zo 1 502 žien), čo z celkového počtu mužov tvorí 16,5% (t.j. 235 z 1 424 mužov).

Graf č.7 - Vzdelanostná štruktúra občanov

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

4. Zdravotníctvo

Zo zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení obciam vyplýva povinnosť utvárania a ochrany zdravých životných podmienok a zdravého spôsobu života a práce obyvateľov obce, ako aj utvárania podmienok na zabezpečovanie zdravotnej starostlivosti.

Zdravotnú starostlivosť v obecnom trojbovodnom zdravotnom stredisku poskytuje 6 lekárov (všetci prevádzkujú neštátne zdravotnícke zariadenie). Okrem troch obvodných lekárov pôsobi tu gynekológ, detský lekár a stomatológ. Lekáreň v dobrom technickom stave postačuje pre potreby obce a okolia. Budovy zdravotného strediska sú majetkom obce.

Zdravotný stav obyvateľstva

Obec Tekovské Lužany na základe vekového zloženia a dlhodobej hodnoty prirodzeného prírastku obyvateľstva patrí k obciam s nepriaznivými demografickými ukazovateľmi. Zvyšovanie podielu obyvateľstva produktívneho a poproduktívneho veku má za následok postupné zvyšovanie počtu zomretých. Najčastejším dôvodom úmrtí sú srdcovo - cievne ochorenia, nádorové a ostatné ochorenia a ako posledné úrazy.

Hlavným dôvodom zdravotníckych problémov občanov je nesprávne stravovanie, fajčenie, alkohol, konzumácia nezdravej pitnej vody z miestnych studníc a nedostatok pohybu.

Čo sa týka zdravotného stavu detí a mládeže, najčastejšie sa vyskytujú sezónne ochorenia (nachladnutia, ochorenia zažívacieho traktu a horných dýchacích ciest) a ochorenia získané v kolektívnej komunite. Epidémie sa nevyskytujú, ani ochorenia zo závislosti.

Zákon č.596/2002 Z.z. o ochrane zdravia ľudí za hlavný cieľ v oblasti zdravotníctva považuje prevenciu. Prevencia a očkovanie v tejto kategórii obyvateľov je bezplatná, nízka je ale zdravotnícka uvedomelosť rodičov

Najčastejšie sa vyskytujúcou chorobou medzi dospelým obyvateľstvom v obci je vysoký krvný tlak. Na druhom mieste je arteoskleróza, ktorá vzniká v dôsledku zvýšeného množstva cholesterolu v krvi. Ako tretie sa uvádzajú ochorenia chrbtice a pohybového ústrojenstva, po nich nasledujú nádorové ochorenia, cukrovka a endokrinné ochorenia. Ochorenia horných dýchacích ciest sú na šiestom mieste. Menej sa vyskytuje vznik žilníkových a obličkových kameňov, psychiatrických ochorení a ochorení zažívacieho traktu. V poslednej dobe sa v obci rozmáha gamblérstvo (závislosť na výherných hrách).

5. Sociálna sféra

Sociálne služby

Význam sociálnych služieb je dôležitý nie len vzhľadom na množstvo ľudí, ktoré ich potrebuje, ale hlavne preto, že bez ich pôsobenia by časť občanov nemala možnosť podieľať sa na spoločenskom živote, nebolo by možné uplatnenie ich ľudských a občianskych práv a dochádzalo by k ich sociálnemu vylúčeniu.

V súčasnej dobe je poskytovanie sociálnych služieb u nás upravené zákonom č. 195/1998 Zb. o sociálnej pomoci. Cieľom sociálnych služieb je zmierniť alebo za aktívnej účasti občana prekonať hmotnú alebo sociálnu núdzu, zabezpečiť základné životné podmienky občana v prirodzenom prostredí, zabráňovať príčinám vzniku, prehĺbovania alebo opakovania sa porúch psychického vývinu a sociálneho vývinu občana a zabezpečiť integráciu občana do spoločnosti.

Sociálne služby sú: *opatrovateľská služba, organizovanie spoločného stravovania, prepravná služba, starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb a sociálna pôžička.*

V súlade s ustanoveniami zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci, v znení neskorších predpisov je v obci zriadené zariadenie sociálnych služieb Samaritán.

V obci pôsobí aj *Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti ADOS*, ktorá ponúka taktiež sociálne služby.

Obec rozvíja značné aktivity v oblasti sociálneho zabezpečenia. Každý rok daruje jednorázové potravinové balíčky pre dôchodcov. Od roku 2002 dáva k Vianociam obyvateľom na dôchodku darčekovú poukážku v hodnote 200 Sk, ktorú môžu použiť na nákup potravín.

V obci je zabezpečené *spoločné stravovanie* pre samostatne žijúcich a odkázaných, obec prispieva k cene stravného lístka v hodnote určenou rozhodnutím komisie pre sociálne záležitosti. Výška sumy, ktorú musí dôchodca za stravu priplatiť, sa určuje na základe výšky jeho dôchodku. Cena stravného je 35 Sk, maximálny príspevok dôchodcu je 15 Sk.

Na základe žiadosti občana a rozhodnutia komisie poskytuje obec v zime uhlie a finančnú pomoc sociálne odkázaným občanom, pre občanov bez príbuzných pomáha pri vystrojení pohrebu; poskytuje sociálnu pomoc v núdzi, ktorú musí obecne zastupiteľstvo alebo komisia odsúhlasiť.

Cieľom obce je zriadiť terénnu opatrovateľskú službu a prepravnú službu v blízkej budúcnosti.

Sociálna analýza potrieb občanov

Porovnaním údajov o vekových kategóriách od roku 1991 do roku 2003 a prirodzeného pohybu občanov v rokoch 1991 - 2003 možno sledovať zmenu štruktúry obyvateľov obce v prospech vyšších vekových kategórií - hlavne občanov v produktívnom veku a zároveň aj pokles počtu novorodencov:

Tab.č.8 - Vývoj niektorých faktorov vplyvujúcich na vybavenosť obce službami sociálnej pomoci

Vekové kategórie	1991	2001	2003
predproduktívny vek	21,4	19,8	20,5
produktívny vek	56,3	58,1	60
poproduktívny vek	22,3	22,1	19,5
Prirodzený pohyb obyvateľstva	1991	2001	2003
narodenie	31	25	15
úmrtie	53	37	47
Prirodzený prírastok	-22	-12	-32

Zdroj: Interné materiály obce, 2004

Medzi hlavné faktory, ktoré majú vplyv na vývoj vybavenosti obce službami sociálnej pomoci patrí demografický vývoj a prognóza vývoja s prihliadnutím na jednotlivé sociálne skupiny, doterajší vývoj sociálnych služieb a očakávané potreby sociálnej pomoci.

Na základe získaných údajov a štatistických predpokladov je možno vyrátať počet občanov, ktoré budú potrebovať určitú formu sociálnej pomoci (ako sú uvedené v publikácii Socioklubu Obce, mesta, regiony, 1997).

Doporučuje sa vybavenie obce sociálnymi službami v zariadeniach pre 5 % osôb z 1 000 obyvateľov nad 65 rokov a vybavenie opatrovateľskou službou pre 7% z 1 000 obyvateľov nad 65 rokov.

Po aplikovaní metodiky na podmienky obce sa dospelo k nasledujúcemu záveru:

vek osoby	počet občanov	podiel osôb potrebujuúcich pomoc pri sebaobslužbe podľa miery závislosti	
		minimálna až ľahká	stredná až ťažká
nad 65 rokov	437	3,1%	2,2%

Z dostupných údajov je možné vypočítať vybavenie obce sociálnymi službami (v zariadeniach sociálnych služieb a opatrovateľskou službou) pre 437 osôb nad 65 rokov.

Sociálnu službu v zariadeniach budú potrebovať osoby stredne až ťažko postihnuté - 2,1 % občanov nad 65 rokov. Potreba miest v zariadeniach je (10).

Z toho 50 % v domovoch dôchodcov t.j. 5 miest

20 % v domovoch penziónoch t.j. 2 miesta

30 % v zariadeniach OS t.j. 3 miesta

Opatrovateľskú službu (OS) bude potrebovať 3,1 % občanov nad 65 rokov, t.j. 14 opatrovaných na 437 obyvateľov nad 65 rokov.

Ak rátame so všetkými občanmi v poproduktívnom veku, potom teoretická potreba sociálnych služieb vyzerá nasledovne:

vek osoby	počet občanov	podiel osôb potrebujuúcich pomoc pri sebaobslužbe podľa miery závislosti	
		minimálna až ľahká	stredná až ťažká
poproduktívny vek (nad 60 r.)	573	4,0 %	2,9 %

Sociálnu službu v zariadeniach budú potrebovať osoby stredne až ťažko postihnuté - 2,9 % občanov v poproduktívnom veku. Potreba miest v zariadeniach je 17.

Z toho 50 % v domovoch dôchodcov t.j. 8,5 miest

20 % v domovoch penziónoch t.j. 3,4 miest

30 % v zariadeniach OS t.j. 5,1 miest

Opatrovateľskú službu (OS) bude potrebovať 4,0 % občanov v poproduktívnom veku, t.j. 23 opatrovaných na 573 obyvateľov nad 60 rokov.

Tab.č.9 - Orientačný výskyt druhov zdravotného postihnutia na 2 917 obyvateľov (k 31.12.2003):

Druh postihnutia	Orientačný výskyt - počet
diabetici z toho na inzulíne	141 z toho 24
duševné ochorenie	10
epilepsia	8
chronicky nemocné deti	80
mentálne postihnutie	54
osoby na vozíku	5
poruchy pohybového ústrojenstva	302
poruchy reči	16
psoriáza	8
sluchové postihnutie z toho ťažko	52 z toho 3
užívatelia čiastočného ID	25
užívatelia invalidného dôchodku	113
závislosť na alkohole	30
závislosť na cigaretách	500
závislosť na drogách	27
závislosť na výherných hrách	23
zrakové postihnutie z toho ťažko	200 z toho 2

Zdroj: Vlastný výskum, 2004

Tab.č.10 - Orientačné údaje o výskyte potreby sociálnych služieb v oblasti starostlivosti o deti a rodinu (k 31.12.2003):

Sociálna skupina	Orientačný výskyt - počet
deti ohrozené týraním a zneužívaním	7
domácnosti jednotlivcov osamelo žijúcich nad 65 rokov	81
neúplné rodiny s deťmi	42
osamelé matky s deťmi	38
počet občanov ZŤP - prihlásených na OcÚ (k 31.01.2004)	70
rodiny s deťmi vyžadujúcich sociálnu pomoc	7

Zdroj: Vlastný výskum, 2004

Zariadenie sociálnych služieb SAMARITÁN

Jedná sa o účelové zariadenie sociálnej starostlivosti, ktorého zriaďovateľom a prevádzkovateľom je Občianske združenie Prameň nádeje Tekovské Lužany. Bolo otvorené 1.júla 1995 v Želiezovciach, v Tek. Lužanoch pôsobí od 1.1.2003.

Cieľom zariadenia je poskytnúť primerané prostredie pre preklenutie akútnej neschopnosti starých, alebo zdravotne postihnutých občanov, vykonávať seba obslužné alebo im podobné úkony vo svojej domácnosti. ZSS poskytuje nasledujúce služby: stravovanie, bývanie, zaopatrenie, zdravotná starostlivosť, rehabilitácia, individuálna výchova, nepretržitý dozor, duchovné a poradenské služby, služby spoločenského a kultúrneho využitia.

Lôžková kapacita zariadenia je 40. ZSS t.č. má 20 zamestnancov na trvalý pracovný pomer a 8 na dohodu o vykonaní práce.

Víziou zariadenia je byť kľúčovou mimovládnu organizáciou poskytujúcou sociálne služby starým a postihnutým občanom pre obec a pre dolnohronský región, poskytovať sociálne služby najskôr pre obyvateľov Tekovských Lužian a následne pre občanov okolitých obcí dolnohronského regiónu.

ADOS - Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti

Agentúra so sídlom v Tekovských Lužanoch má slúžiť občanom spádového územia NsP Želiezovce a Šahy a poskytuje pre občanov kompletnú odbornú ošetrovateľskú starostlivosť v prirodzenom domácom prostredí.

Cieľom ADOS - u je zabezpečiť klientovi komplexnú starostlivosť v spolupráci s ambulantnou, ústavnou starostlivosťou a so starostlivosťou opatrovateľskej služby.

Náplňou ADOS - u je: komplexná ošetrovateľská starostlivosť o pacientov indikovaných na doliečenie v domácom prostredí; odber biologického materiálu; aplikácia liečiv, podávanie injekcií, infúzií; ošetrovateľská rehabilitácia; polohovanie, nácvik pacienta k sebaobsluhu; starostlivosť o chorých v terminálnom štádiu; ošetrovanie rán, preležanín, ich prevencia; ošetrovanie spálenín, starostlivosť o stómie; zabezpečenie hygieny bezvládneho pacienta; sledovanie vitálnych funkcií (TK, TT, P); starostlivosť o chorých s permanentným katétrom a o onkologicky chorých; odsávanie zahlienených dýchacích ciest; zdravotná výchova a poradenstvo. Služby sú poskytované pre pacienta bezplatne a hradené zdravotnou poisťovňou.

6. Kultúra

Obec je bohatá na možnosti kultúrneho ako aj športového využitia, pôsobia tu kultúrne, športové a cirkevné organizácie.

Miestne kultúrne stredisko - v polyfunkčnom kultúrnom dome sa nachádza kino a niekoľko menších priestorov. KD má široké využitie: konajú sa tu festivaly, prehliadky, plesy, divadelné predstavenia, schôdze, mnohé kultúrne podujatia organizované obcou, miestnymi základnými a materskými školami, a mimovládny organizáciami.

Obecná knižnica - disponuje s 19 467 exemplármi kníh (z toho 13 636 v slovenskom, 5 696 v maďarskom, 120 v českom, 15 v ruskom jazyku). Delí sa na delí 4 oddelenia:

- oddelenie detskej literatúry (394 kníh)
- oddelenie mládežníckej literatúry (4 467 kníh)
- oddelenie náučnej literatúry (3 950 kníh)
- oddelenie krásnej literatúry (10 656 kníh).

Má 420 čitateľov (hlavne z obce, ale aj z okolitých obcí ako napr. Máláš, Plavé Vozokany, Čaka, Bajka, Želiezovce, Nýrovce). Počas roka sa konajú v miestnostiach knižnice rôzne akcie (besedy, rozprávky, posedenia, kvízy, akcie s infromatickou výchovou) - vyše 60

Netklub - bol zriadený v januári 2004 za účelom sprístupnenia internetu a tým aj informácií širokej verejnosti. V priestoroch internetového klubu sa nachádza redakcia obecných novín - dvojazyčného informačného spravodajcu obce *Dúha - Szivárvány*. Noviny vychádzajú v dvojmesačnom intervale.

V obci sa založili aj miestne základné organizácie mnohých organizácií so celoslovenskou pôsobnosťou. V miestnom parku ja vybudovaný amfiteáter, v strede obce: nové športové ihrisko.

Čo sa týka prítomnosti a činnosti cirkevných zborov, je v obci zastúpená rímskokatolícka, reformovaná kresťanská a evanjelická cirkev augsburského vyznania a Bratská jednota baptistov.

Počas celého roka sa organizujú kultúrne a športové podujatia (napr. Majáles, Deň matiek v kultúrnom dome, Deti deťom, Lužianske dni – obecné slávnosti, príležitostne: celookresné stretnutie folklórnych súborov zo ZŠ s VJS Čriepky a každoročná celookresná prehliadka folklórnych súborov zo ZŠ s VJM Nagysallói találkozó (Tekovskolužianske stretnutie), stolnotenisový turnaj, futbalové turnaje, plesy atď.), často za spoluúčasti zahraničných hostí alebo hostí z okolitých obcí.

Tu pôsobiace súbory: *Detský folklórny súbor Mákvirágok, Súbor mažoretiek Mladost' pri miestnom osvetovom stredisku, Tanečný súbor Lienka.*

Obec má rozvinuté medzinárodné družobné vzťahy - aj v oblasti kultúry - s maďarskými mestami Bátaszék a Kondoróš.

Mimovládne organizácie

V obci existuje mnoho verejnoprospešných organizácií, ale nie všetky sú aktívne. Najviac sa zviditeľnia nasledujúce zoskupenia:

Agentúra domácej opatrovateľskej starostlivosti
Bratská jednota baptistov – cirkevný zbor
Miestna organizácia Kresťanského združenia mládeže YMCA
Dobrovoľný hasičský zbor
Poľovnícke združenie Nimród
Reformovaná kresťanská cirkev - cirkevný zbor
Rímskokatolícka cirkev - cirkevný zbor
Slovenský červený kríž
Telovýchovná jednota
Základná organizácia Csemadoku
Základná organizácia Matice slovenskej

Spolupráca medzi týmito organizáciami a samosprávou je veľmi dobrá, týka sa hlavne oblasti kultúry, sponzorstva, zorganizovania spoločných akcií a vzájomnej podpory, pričom je charakteristická spolupráca subjektov pôsobiacich v príbuzných oblastiach spoločenského života.

B) EKONOMICKÝ SEKTOR

1. Malé a stredné podnikanie

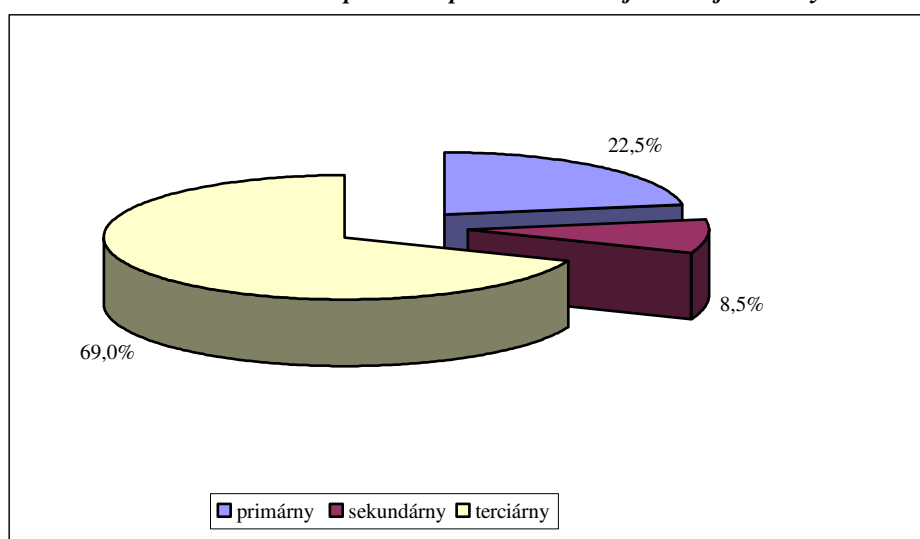
V Tekovských Lužanoch t. č. pôsobí 71 zaregistrovaných podnikateľských subjektov (2003). Z toho miestni podnikatelia činia 61. Podnikateľská aktivita vyjadrená podielom fyzických a právnických osôb na celkovom počte obyvateľstva je 2,4 %. Pozitívom rozvoja malého a stredného podnikania je o. i., že zabezpečuje zamestnanosť a poskytujú sa chýbajúce služby, vyplňajú sa prázdne segmenty trhu.

Zo zhodnotenia ekonomickej štruktúry obce vyplýva, že najviac subjektov (49) pôsobí v terciárnom sektore, potom v primárnom sektore (16) a najmenej v sekundárnom sektore (6). To zn., že najviac podnikateľov vyvíja svoju činnosť v službách, obchode a poľnohospodárstve.

Percentuálne zastúpenie jednotlivých sektorov je nasledovný:

- primárny sektor: 22,5%
- sekundárny sektor: 8,5 %
- terciárny sektor: 69,0%

Graf č.8 – Ekonomická štruktúra obce na základe počtu hospodáriacich subjektov v jednotlivých sektoroch

Zdroj: vlastné výpočty, 2003

Čo sa týka *štruktúry právnej formy subjektov*, najväčšie zastúpenie majú podnikatelia podnikajúci na základe živnostenského oprávnenia. Všetky podniky sú v súkromnom vlastníctve, okrem PD Pokrok (družstvo).

Z hľadiska *veľkosti podnikov*, najväčšie zastúpenie majú podniky malé (do 24 zamestnancov). Malé podniky sa vnútorne členia na malé s počtom pracovníkov do 10 (84,5%) a na malé podniky s 11 až 24 zamestnancami (12,7%). Podiel malých podnikov je 97,2%, podiel stredných podnikov (ktorí majú 25 a viac zamestnancov) je 2,8%.

Podnikanie v obchode

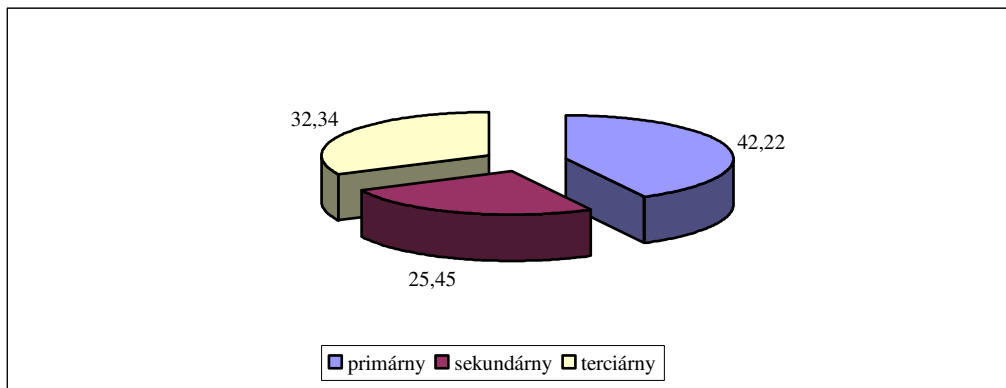
Obec je veľmi dobre vybavená obchodnými jednotkami a službami. Pôsobí tu celkom 21 maloobchodných jednotiek

- *zariadenia obchodu* (v zátvorke: počet predajní)
 - potravín (8)
 - kvetín a darčkových predmetov (2)
 - textilu, obuvi (2)
 - ovocia a zeleniny (2)
 - autosúčiastok
 - gazdovských potrieb
 - papiernictva, školských potrieb
 - drogérie
 - stavebného materiálu
 - predaja paliva
 - stánok novín, časopisov a stávkových hier

Zamestnanosť podľa sektorov

Ako ukazuje graf č.9, najviac ľudí zamestnávajú podniky v primárnom sektore. Do počtu zamestnancov sú zahrnutí aj pracovníci prijatí na sezónne práce. Najmenej ľudí zamestnávajú podniky pôsobiace v odvetviach priemyslu. Subjektov v oblasti obchodu a služieb je najviac, jedná sa ale najmä o také služby, ktoré poskytuje sám podnikateľ a preto nemá zamestnancov.

Graf č.9 - Ekonomická štruktúra obce na základe počtu zamestnaných v podnikoch daného sektora

Zdroj: Vlastné výpočty, 2003

2. Služby

Obec z hľadiska cestovného ruchu v súčasnosti nemá merateľný význam, na jej území sa nenachádzajú zariadenia cestovného ruchu.

Po vytvorení príťažlivého, pokojného, prosperujúceho a zdravého životného prostredia pre vlastných obyvateľov obce je možné predpokladať aj rekreačne poznávací záujem okolitého rušného sveta.

Služby

Poskytovanie rôznych služieb na území obce je vyhovujúce. Podiel podnikateľov pôsobiacich v službách a obchode je 69,0 %, čo je typické pre veľké vidiecke obce. Jedná sa o podnikateľské subjekty poskytujúce väčšinou nevýrobné služby. Výrobné služby poskytujú tri subjekty.

- **zariadenia služieb:**

- Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti
- čerpacia stanica Slovnaft a.s.
- kamenárstvo KAMSTAV
- výkup poľnohospodárskych výrobkov PROAGROS Levice s.r.o.
- oprava rádio a TV- Baka
- pohrebné služby Minárik
- pohrebníctvo Chryzantéma
- umelecké kováčstvo a rytiectvo - Historický šerm
- kaderníctvo - Štúdio Eva
- kozmetika - štúdio M
- oprava elektrických spotrebičov pre domácnosť
- zákazkové krajčírstvo LU-NI
- sklenárstvo Takács
- filiálka Slovenskej sporiteľne a.s.
- prevádzka Slovenskej pošty a.s.
- Zariadenie sociálnych služieb Samaritán

- **zariadenia stravovania:**

- pohostinstvo Drevaňa Jozef (2), pohostinstvo Kissová Eva
- vináreň Drevaňa
- bistro Oáza
- disko bar - Pool pub
- Bosorka bar

Dotazníkový prieskum ukázal všeobecnú spokojnosť s kvalitou poskytovaných služieb v obci, chýbajú ale niektoré ako napr. obuvník, hodinár, predaj elektroniky, ubytovacie a reštauračné služby; občania by taktiež uvítali bankomat a zlepšenie dopravy.

3. Stavebníctvo, bytová výstavba

V súčasnosti je bytová výstavba v obci zastavená, realizujú sa úpravy na starších domoch. Obec má rozpracovaný projekt na výstavbu nových nájomných bytov.

Čo sa týka počtu a kvality bytového fondu obce, situácia je nasledovná: podľa posledného sčítania domov a bytov k 26. máju 2001 mala obec:

Domov spolu	1 012 (100%)
trvale obývaných domov	867 (85,7%)
z toho rodinných domov	842
bytových domov	25
neobývaných domov	145 (14,3%)
Bytov spolu	1 073 (100%)
trvale obývané byty	917 (85,5%)
z toho v rodinných domoch	838
z toho v bytových domoch	79
neobývaných bytov	156 (14,5%)
Bytov spolu	1 073 (100%)
postavených pred rokom 1900	366 (34,1 %)
postavených v rokoch 1900 – 1945	324 (30,2 %)
postavených po roku 1945	383 (35,7 %)

Na 1 000 obyvateľov pripadá 366,7 bytov a na jeden byt 2,73 obyvateľa. Priemerná obložnosť domov je 2,89 obyvateľa na dom. To zn., že počet bytov je dostatočný, potrebné je ale doriešiť vlastnícke vzťahy k voľným bytom (14,5%) a domom (14,3%) zlepšiť kvalitu bytového fondu, rozšíriť technické vybavenie bytov a domov.

Slabou stránkou obce je, že 64,3 % domov bolo postavených pred druhou svetovou vojnou, polovica z toho ešte v 19. storočí. Iba jedna tretina bytov má menej ako 58 rokov. Kvalita bytového fondu - najmä postaveného pred rokom 1945 - si vyžaduje investície. Ak sa podarí naštartovať rozvoj hospodárstva obce a tým aj potrebu výstavby nových bytov, obec má dostatok voľných plôch a prelúk ulíc, ako aj opustených schátralých domov v rámci zastavaného územia.

V ÚPN - O sú vyznačené vhodné lokality na výstavbu domov a bytov v budúcnosti (bez potreby rozšírenia existujúcich hraníc intravilánu).

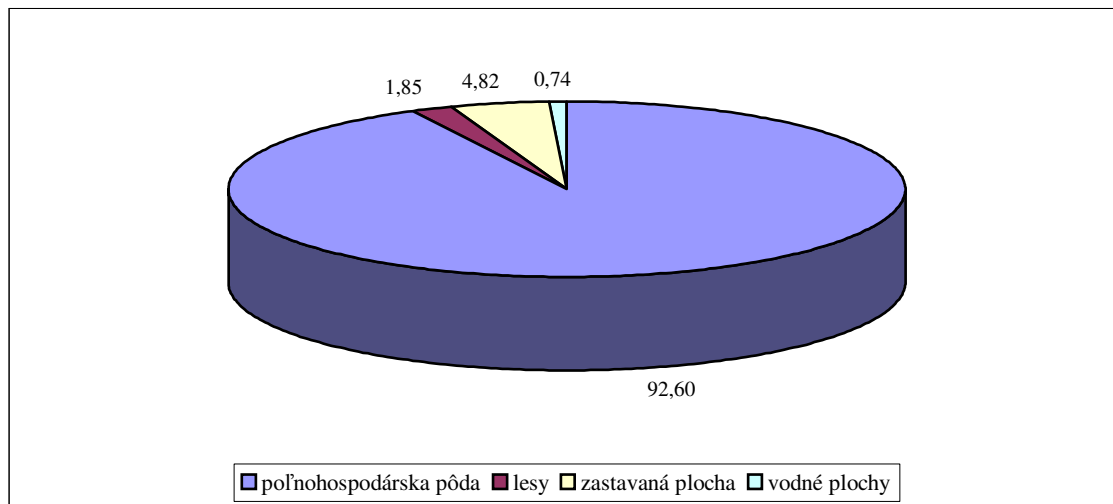
Neobývané byty a domy tvoria cca 14,4 % celkového bytového a domového fondu. Dôvodom neobývania je nenapojenie domu na inžinierske siete, netehelné steny, nestabilita domu, nevhodnosť na bývanie alebo odsťahovanie sa majiteľa.

V oblasti stavebníctva pôsobí firma „H a H mont“ a na území obce existuje predajňa stavebného materiálu.

C) PRIMÁRNY SEKTOR A ROZVOJ OBCE

Tekovské Lužany majú celkovú rozlohu 4 396 ha. Celková výmera poľnohospodárskeho pôdneho fondu je 4 070,52 ha (92% z celkovej rozlohy katastra). Predmetné územie predstavuje nížinný typ poľnohospodárskej krajiny s prevažným zastúpením ornej pôdy.

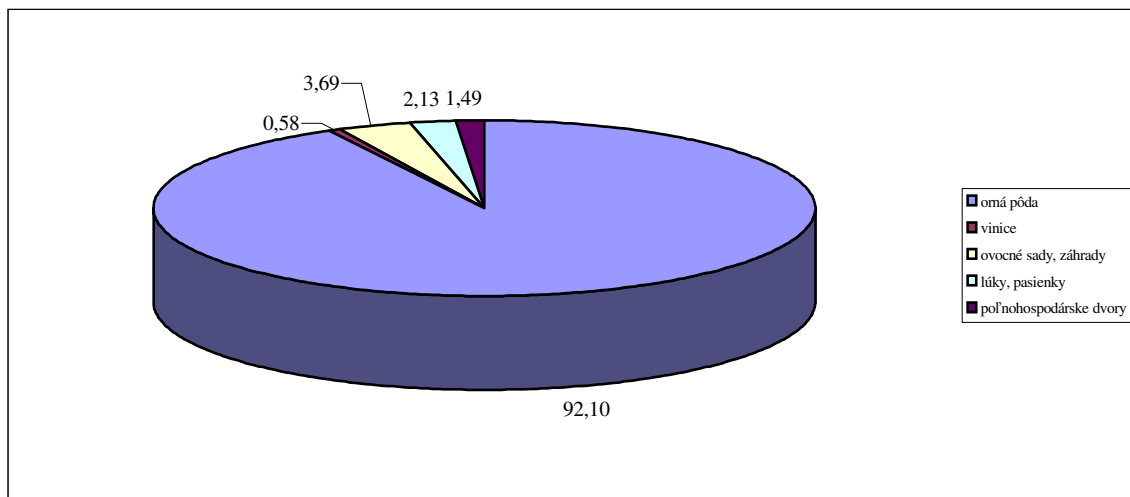
Graf č.10 – Štruktúra pôdneho fondu z hľadiska využitia v %

Zdroj: Územný plán obce – Zadanie, 2002

Výrazný podiel poľnohospodárskej pôdy ukazuje nosné odvetvie hospodárstva obce, ale skrýva v sebe aj realizáciu doteraz nevyužitých možností a funkcií poľnohospodárstva – napr. realizáciu jej mimoprodukčných funkcií, pestovanie energetických rastlín, agroturistika, atď. - v budúcnosti.

Graf č.11 - Štruktúra poľnohospodárskej pôdy v %.

Zdroj: Územný plán obce – Zadanie, 2002

V obci v minulosti dve poľnohospodárske družstvá fungovali (PD Pokrok a PD Klas), ktoré len pre obyvateľov obce vytvárali 750 pracovných miest.

Produkovali 5421 kusov hovädzieho dobytku a 13 350 kusov ošípaných, pestovali vinič, tabak, zeleninu a ovocie. Na okrajoch obce, ale aj mimo zastavané územie sú vybudované hospodárske dvory, mechanizačné strediská, prevádzka na spracovanie rajčín a skleníkové hospodárstvo.

Areály poľnohospodárskych podnikov v súčasnosti :

- PD Pokrok má 3 strediská. Jedno sa nachádza na začiatku obce na ľavej strane cesty od Roziny, druhé na pravej strane cesty do Šároviec a tretie bývalá ošípáreň neďaleko vodnej nádrže, ktorú majú prenajatú súkromne hospodáriaci roľníci /SHR /.

- Areál SOMEK v.o.s. v k.ú. Hulvinky, bývalé mechanizačné stredisko PD Klas

- Bývalé stredisko PD Klas v k.ú. Lužianky majú prenajaté SHR, PD Pokrok a ISOSTONE s.r.o.

- skleníkové hospodárstvo vlastní firma TALIM
- Zariadenia poľnohospodárskej výroby má dnes aj 17 súkromne hospodáriacich roľníkov.
- Areál Tekovia-D, Ing. Deák Juraj, osada Zálagoš, bývalý ŠM Želiezovce.

1. Rastlinná výroba

Dobré prírodné a klimatické podmienky územia vytvorili predpoklady pre pestovanie takmer všetkých poľnohospodárskych plodín. Najviac sa pestujú obiloviny (pšenica ozimná a jarná, sladovnícky jačmeň, kukurica na siláž a krmivo), olejniný (repka olejná, slnečnica), cukrová repa a ďateliny. Spomedzi zelenín sa pestujú uhorky, paprika, paradajky a kapusta. K dôležitým hospodárskym plodinám patria zemiaky. Pestovanie zelenín prebieha sčasti vo fóliovníkoch.

Miestne PD Pokrok sa zaoberá výrobou poľnohospodárskych produktov, výrobou moreného osiva, sušením obilnín a iných plodín, predajom krmiva ako základnej suroviny, mlieka a sladovníckeho jačmeňa. Hospodári na pôde o rozlohe 2 500 ha (z toho v k. ú. obce na 1 600 ha). Tekovskolužianske súkromne hospodáriaci roľníci sa orientujú výlučne na pestovanie obilia alebo zeleniny. Spolu SHR a ostatné subjekty hospodáriace na pôde obrábajú v k.ú. obce cca 2 730 ha.

Pre zabezpečenie potrieb živočíšnej výroby sú v primeranom rozsahu pestované krmoviny (kukurica na siláž, viacročné krmoviny).

Mnohí občania vlastnia neďaleko od obce menší pozemok s chalupou alebo pivnicou, kde pestujú vinič, zeleninu, ovocie, ktorým sa v našich podmienkach dobre darí. Väčšina týchto občanov pestuje hrozno len pre vlastnú rodinu, pre vlastnú konzumáciu a výrobu vína pre seba, nie na predaj. Existuje však v dedine výkup poľnohospodárskych produktov, ktorý vykupuje od pestovateľov nadbytok poľnohospodárskej produkcie a odpredá veľkoodberateľom.

Počas rokov 1990 - 2000 nastal úbytok plôch vinohradov, ovocných sádov, plantáží drobného ovocia a pozemkov na ktorých sa pestujú zeleniny. Poľnohospodári často majú problémy s odbytom svojich produktov (nízke výkupné ceny).

Charakteristika vybraných agropodnikov

Uvádzame tých, ktorí majú vypracované programy rozvoja alebo uvažujú o rozšírení svojich podnikateľských činností.

SOMEK, v.o.s. – vznikla spojením dvoch SHR, ktorí spolu obhospodarujú 107,27 ha ornej pôdy za účelom výroby poľnohospodárskych produktov. Zaoberajú sa rastlinnou výrobou. Firma má 5 stálych zamestnancov, ale v prípade potreby zamestnávajú aj pomocné pracovné sily na sezónne práce. Pestujú hustosiate obilniny, olejninu, okopaniny, špeciálne plodiny. Výhľadovo sa uvažuje aj so živočíšnou výrobou, popr. možnosťou vytvorenia nejakého agroturistického centra.

TEKOVIA-D, Ing. Deák Juraj - obhospodaruje 727,4 ha ornej pôdy a 6,2 ha TTP. Z toho v k. ú. obce sa nachádza p. p. o výmere 394 ha. Firma vlastní výrobné stredisko Farmu Zálagoš. Na p. p. pestuje prevažne obiloviny, ďalej olejninu a strukoviny. Živočíšnu výrobu zabezpečuje prostredníctvom chovu bažantov a ošípaných. Zámerom firmy je rozšírenie poľnohospodárskej činnosti na odkúpenom stredisku PD Málša a tým prispieť k zníženiu nezamestnanosti v regióne, rozvíjaniu agroturistiky.

TALIM - firma sa zaoberá výlučne s rastlinnou výrobou, konkrétne s pestovaním obilnín a zeleniny, ďalej s výkupom zeleniny. Obhospodaruje 82 ha p. p., z toho v k. ú. obce 15 ha. Cieľom združenia je zvyšovanie výmery obhospodarovanej pôdy, spracovanie poľnohospodárskych produktov (napr. konzervovanie zeleniny), výsadba ovocného sadu a po rekonštrukcii odkúpených skleníkov pestovanie kvetín a i. (výstavba kolkárskej dráhy, výroba cukrárenských výrobkov). Zámery firmy by vytvárali nové pracovné miesta a pokryli prázdne segmenty trhu.

PD POKROK - firma t. č. obhospodaruje 2 600 ha ornej pôdy, zaoberá sa s RV, ŽV (HD), predajom a spracovaním poľnohospodárskych produktov, nakladaním s odpadom, sprostredkovaním predaja a nákupu poľnohospodárskych produktov, zabezpečením sociálnych a hospodárskych služieb pre svojich členov. Má vypracovaný projekt odpadového hospodárstva, ktorého realizáciou sa vytvárajú nové pracovné miesta, zlepšujú sa kvalita práce a životného prostredia.

SZABÓ - firma obhospodaruje 273 ha, zaoberá sa s rastlinnou výrobou (pestovanie obilnín, olejnin) a predajom poľnohospodárskych produktov a poskytovaním rôznych poľnohospodárskych služieb. Medzi plány podnikateľa patrí - v spolupráci s ostatnými subjektami v obci - založenie združenia agropodnikateľov.

HÓNYI - obhospodaruje pôdy v k. ú. obce, cieľom je zvýšenie výmery na 100 ha. Podnikateľ sa zaoberá poľnohospodárskou výrobou (RV), obchodnou činnosťou a poskytovaním poľnohospodárskych služieb.

TORMA - hospodári na pôde o výmere 49,6 ha, jeho cieľom je zvýšenie výmery o 15 ha. Podnikateľ sa zaoberá s RV (obilniny, zelenina), a obchodnou činnosťou v oblasti poľnohospodárstva.

DREVAŇA - hospodári na pôde o výmere 240 ha, jeho cieľom je zvýšenie výmery podľa možností. Podnikateľ sa zaoberá s RV (obilniny, zelenina), a obchodnou činnosťou, poskytovaním služieb v oblasti poľnohospodárstva.

FARMA ÁRVAY - zaoberá sa s RV a ŽV. Farma hospodári na 60 ha pôdy. V oblasti ŽV sa zaoberajú chovom HD s trhovou produkciou mlieka, plemenným chovom s kontrolou úžitkovosti mlieka (t.j. 30 dojnic + odchov plemenného materiálu - jalovic).

2. Živočíšna výroba

Na chov HZ sa zameriava predovšetkým PD Pokrok, ktorý sa zaoberá chovom hovädzieho dobytku mliekového typu (výroba mlieka a hnojiva). Chovali sa aj ovce, teraz prebieha likvidácia stáda.

Tab.č.11 - Stav zvierat k 30.9.2003 v PD Pokrok

Hovädzí dobytok	teľatá do 3 mes.	teľatá do 6 mes.	jalovice do 2 rokov	teľné jalovice	kravy
Stav k 30.9.2003 (kus)	25	186	81	27	337

Zdroj: Interné materiály PD Pokrok, 2003

Priemerná dojivosť u dojnic za mesiac september bola 11,27 l/ks/deň. Priemerná ročná dojivosť je 13,11 l/ks/deň. Od septembra 2003 došlo k zmene odberateľa mlieka; mlieko sa dodáva do Levických mliekárni.

So živočíšnou výrobou sa okrem toho v obci zaoberajú iba na farme Árvay. V niektorých domácnostiach sa chovajú dojnice a kone v menšom množstve (1-2 kusy).

Vo väčšine domácností sa chovajú ošípané pre vlastnú konzumáciu; v mnohých sa ošípané chovajú za účelom predaja na bitúnok alebo sa chovajú prasnice s cieľom produkcie prasiatok. Chov hydiny v prídomových hospodárstvach je orientovaný hlavne na sliepky, kačice, morky a na produkciu vajec.

Včelárstvo

V obci sa nachádza 7 včelárov, spomedzi ktorých iba jeden má živnosť, ostatní chovajú včely zo záľuby. Zaoberať sa s chovom včiel sa oplatí iba vo veľkom.

Hlavný produkt je veľmi vzácny a zdravý med. Okrem toho sa produkuje vosk, medovina, propolis a materská kašička. Úroda je vystavená vplyvom počasia. V r.2003 bola najlepšia produkcia medu z kvetu slnečnice a agátu. V našom regióne sa med produkuje z kvetu repky olejnej, agáta, slnečnice a lucerky. Sezóna sa končí na jeseň.

Produkcia sa odovzdáva sprostredkovateľom, ktorí vykupujú med podľa aktuálnych cien na trhu. Cena závisí od vyprodukovaného množstva medu a od sezónnych kultúrnych plodín, z ktorých je med vyprodukovaný (najdrahší med je v našom regióne agátový). Priemerná výkupná cena za všetky druhy medu sa kolíše okolo 80 Sk / kg.

Dotácie včelárom poskytuje MP SR každoročne na základe počtu prezimovaných rodín (včelstiev). Výška dotácie je 250 Sk / 1 rodinu (včelstvo).

Včelári sa v Tekovských Lužanoch združujú do dvoch záujmových organizácií:

- Regionálny spolok včelárov Slovenska (vznikol v r.2002) - 3 včelári
- Slovenský zväz včelárov - 4 včelári, základná organizácia je v Želiezovciach.

Tab.č.12 - Stav včiel k 31.10.2003

Por. č.	Včelári	Počet včelstiev
1.	Vank Ján	20
2.	Veres Tibor	20
3.	Ing.Valach Viliam	25
4.	Maconka Pavel	40
5.	Zsindely Matej	40
6.	Kvasnička Miroslav	50
7.	Šavrda Miroslav	150
	<i>Spolu</i>	<i>345</i>

Zdroj: Vlastný výskum, 2003

Spolupráca medzi včelármi a poľnohospodárskymi subjektmi používajúcimi chemické postrekovanie rastlín, je veľmi dobrá, vzájomne sa rešpektujú.

Všetky opatrenia v rastlinnej a živočíšnej výrobe musia smerovať k tomu, aby sa dosiahla primeraná rentabilita výroby, za dodržania pravidiel ochrany vôd, pôdy a ovzdušia.

Potravinársky priemysel

Potravinárstvo v Tekovských Lužanoch zastupujú tri firmy: pekárň Bageta so širokým sortimentom pekárenských výrobkov; pestovateľská pálenica Intervin s.r.o. - zameriava sa na spracovávanie ovocia na výrobu liehu a ovocných sirupov; Mliekáreň Zeleňanský s.r.o. - spracovanie kravského, ovčieho a kozieho mlieka na výrobu širokého sortimentu výrobkov, hlavne syrov. Mliekáreň má v súčasnosti zastavenú výrobu.

V obci by bolo možné zriadenie sušiarne, mraziarne, baliarne alebo konzervárne pre ovocie a zeleninu v rámci využitia miestnych špecialít na výrobu zaujímavých výrobkov chýbajúcich na trhu.

3. Lesné a vodné hospodárstvo, poľovníctvo

Lesné hospodárstvo

Lesnatosť územia obce je pod 2 %, lesná pôda zaberá 81,22 ha (1,84%). Sú tu len zvyšky lesov, v poľnohospodárskej krajine patriace do LHC Podhájska.

Nachádza sa tu lesný vegetačný stupeň dubový, jeho pôvodné porasty boli odlesnené a premenené na náhradné spoločenstvá a následne na ornú pôdu.

Hlavným fyzickým predpokladom pre masívne odlesňovanie územia v minulosti bola jeho malá výšková členitosť a teda ľahká dostupnosť. Poľnohospodárske obrábanie pôdy vzhľadom na jej vysokú prirodzenú úrodnosť umožňovalo vysoko rentabilnú výrobu potravín.

Toto hospodárske využívanie územia človekom sa samozrejme za posledných 50 rokov ešte zintenzívnilo. Z toho dôvodu tu z pôvodných prirodzených spoločenstiev ostali iba veľmi malé fragmenty. Ako jeden z mála príkladov možno uviesť niekoľko exemplárov duba letného.

Z prirodzených lesov zostali len fragmenty dubovo – brestovo – jaseňových lesov v okolí osady *Zálagoš* (dielce 56,57,58,59,60). Plocha: okolo 18 ha. Drevinové zastúpenie: dub 90 %, javor poľný 5%, jaseň štíhly 5%, nachádza sa tu agát ako nevhodná drevina. Tieto porasty sú definované v LHP bez zásahu s náhodnou ťažbou v rámci spracovania kalamity.

Ostatné lesné porasty sú nepôvodné lesy (monokultúry) a patria medzi kultúry ostatných listnatých drevín. Sú to porasty agátov (66,67,61) a topoľa šľachteného (64, 63,62) a kultúry ihličnatých drevín – boriny (dielec 65).

Výmery lesov sú veľmi nízke - od 0,39 ha do 12,24 ha. Vek v dielci 59 a 60 je 95 rokov, v dielci 58 je 75 rokov, v dielci 56 a 57 je 55 rokov.

Les Čurgov (dielec 66): plocha 16,53 ha, zastúpenie agáta 95%, dubu 5%; (dielec 67): plocha 7,92 ha, zastúpenie agáta 95%, dubu 5%. V roku 1991 sa uskutočnil výrub agáta na ploche 8,75 ha. Pri obnove LHP je potrebné zmeniť zastúpenie drevín a zalesniť dubom.

Hulvínsky les - je to hospodársky les slabšieho vzrastu (dielce 64 a 65), plocha 5,5 ha. Na polovici rastie 100% topoľ šľachtený, na druhej časti borovica 85% a agát 5%.

Negatívne javy: hromadné hynutie duba v lesných porastoch a teda aj v biocentrách v dôsledku diaľkových prenosov imisíí, klimatických výkyvov a grafiózy; samovoľné šírenie agresívnych druhov rastlín (agát biely do dubín); nadmerné odlesnenie extravilánu územia obce; výsadba nepôvodných a ekologicky nevhodných druhov drevín v intraviláne a na lesnom pôdnom fonde (LPF); málo vysokej zelene a nízka kvalita nelesnej drevnej vegetácie na PPF a okolí ciest.

Je potrebné navrhnuť a realizovať biocentrá, biokoridory a zmenu lesníckej praxe.

Vodné hospodárstvo

Na hydrologiu územia obce vplýva rieka Hron so svojimi pravostrannými prítokmi a to Vrbovec, Lužianka, Malianka a Nýrica priamou infiltráciou cez nesúdržné štrkovo-piesčité a štrkové vrstvy.

Na juhovýchodnej časti územia katastra, mimo zastavané územie sa nachádza z Lužianky napájaná *vodná nádrž Tekovské Lužany* (Pahorky). Toho času slúži ako rybník.

Je to vodná nádrž, ktorá bola vybudovaná v rokoch 1965 – 1969 na ploche 16 ha za účelom zavlažovania a chovu rýb. V súčasnej dobe je zavlažovanie zrušené a vodná nádrž sa využíva len na chov rýb. Je to územie s najvyššou biodiverzitou z hľadiska vtáctva v predmetnom území a tvorí aj významnú mokraď.

V strede zastavaného územia obce je ešte malá vodná nádrž *Prekár* - štrkovisko. Tu je možno sledovať prirodzenú hladinu spodnej vody v obci. Pramene sa v obci ani v katastri nenachádzajú.

Hladina podzemnej vody sa pohybuje v závislosti od stavu v tokoch a od intenzity vodných zrážok.

Prekár je majetkom obce. Rybník je v súkromnom vlastníctve.

Poľovníctvo

V obci pôsobí poľovnícke združenie Nimród - miestne združenie Slovenského poľovníckeho združenia. V súčasnosti má 25 členov.

Prínos poľovníkov spočíva v starostlivosti o divú zver v k. ú. obce, o poľovnícke revíry, sledovaní stavu jednotlivých druhov zvierat, v chove a lovení zveri, v dbaní na výkon práva poľovníctva. Združenie je v aktívnom kontakte s poľovníkmi a poľovníckymi združeniami z okolitých dedín a spolupracuje s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov, ktorých pozemky tvoria poľovnícky revír (t.č. 3 718 ha).

Z hľadiska poľovníckej rajonizácie zasahujú na územie revíru PZ dva druhy poľovných oblastí: pre srnčí zver je to poľovná oblasť S VII Štiavnické pohorie s podoblasťou Levice a pre malú zver ide o oblasť M XI Želiezovce so svojimi podoblasťami.

4. Rybárstvo

Možnosti rybolovu sú obmedzené na dve miesta a to na vodnú plochu Prekár a na blízku rieku Hron. Vo vodnej nádrži zvanej Rybník je zákaz rybolovu, nakoľko sa jedná o chovný rybník. V oboch „jazerách“ v k. ú. obce sú vychovávané kapry, ktoré do rybníka dodáva rybársky zväz (zaobstarávajú sa z Českej republiky, Maďarska, zo Žiliny a od ostatných rybárskych zväzov).

V Tekovských Lužanoch je 30 športových rybárov, ktorí majú povolenie od *Slovenského rybárskeho zväzu*. Zväz v obci nemá miestnu organizáciu, rybári obce patria do MO v Želiezovciach alebo v Leviciach. Každý zväz vydáva povolenie na rybolov na svoje revíry. V obci pôsobí štátny kontrolór, ktorého úlohou je stráženie rybníka, kontrola kvality vody v Prekári a na rybníku, kontrola zdravotného stavu rýb a kŕmenie rýb.

Ďalší rozvoj odvetvia rybolovu je možný v kontexte zlepšovania kvality životného prostredia.

5. Rozvoj obce

Obec Tekovské Lužany je - aj na základe kritérií Európskej únie (zamestnanosť v poľnohospodárstve > 5,1 %, hustota obyvateľstva < 100/ km², miera nezamestnanosti > 10,7% - priemer za posledné tri roky) - typickou vidieckou dedinou. Ďalšími určujúcimi kritériami sú index vitality, vzdelanostná štruktúra a migrácia.

Program obnovy dediny

Na zabezpečenie rozvoja obcí bol vládou schválený uznesením č.220/97 Program obnovy dediny na Slovensku (ďalej len POD). V rámci POD samospráva a obyvatelia dediny alebo mikroregiónu v spolupráci s odborníkmi a za finančnej pomoci z domácich a zahraničných zdrojov plánujú, projektujú a realizujú aktivity, ktoré prispievajú k zlepšeniu a skrášleniu životného prostredia s cieľom trvalého zvýšenia štandardu života na dedine so zachovaním jeho špecifik.

Predmetom POD sú:

- globálne aktivity (predprojektová a projektová príprava; kultúra, osвета, propagácia)
- aktivity stavebno-technické
- „Zelené aktivity“
- aktivity na podporu rozvoja pracovných príležitostí

Obec je zapojená do POD.

Územné plánovanie

Územné plánovanie patrí k dôležitým nástrojom rozvoja sídiel. Obstarávanie územných plánov v súlade s novelou stavebného zákona č.50/1976 (zákon č. 237/2000 Z.z.) patrí do kompetencie obcí. Územné plánovanie komplexne rieši funkčné využitie územia, jeho cieľom je vytvárať predpoklady k súladu výstavby a iných činností ovplyvňujúcich rozvoj obce.

Územný plán obce sa postupne zhotovuje za finančnej pomoci POD.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce

Zákon č. 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja s cieľom vytvárania komplexného systému podpory rozvoja regiónov ukladá obciam povinnosť vypracovať svoj strednodobý strategický program. Príjemcovia prostriedkov zo štátnych a samosprávnych zdrojov môžu byť podnikateľské subjekty, obce a nimi založené PO alebo združenia obcí, samosprávne kraje a nimi zriadené PO, neziskové organizácie a iné PO. Podpora sa bude realizovať v súlade s programovaním na základe horeuvedeného dokumentu.

„Program...“ je strednodobý programový dokument, ktorý je východiskom pre vypracovanie relevantného programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja

V „Programe...“ sa po analýze ekonomického a sociálneho potenciálu obce a identifikácii najdôležitejších problémov u občanov a podnikateľov stanovujú oblasti pomoci, určujú špecifické ciele a priority a na základe toho sa naformulujú alternatívy riešenia trvalo udržateľného rozvoja technickej a sociálnej infraštruktúry, starostlivosti o životné prostredie, vzdelávania, kultúry a ďalších oblastí života obce.

Združenia obcí

Podľa zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení obce môžu zriaďovať združenia obcí, ktoré sú právnickou osobou a ktorých predmetom činnosti je najmä oblasť sociálnych vecí, starostlivosti o životné prostredie, miestna doprava, oblasť školstva, kultúry a miestny cestovný ruch. Svojou činnosťou združenie napomáha využiť svoj prirodzený potenciál na dosiahnutie hospodárskeho, kultúrneho a sociálneho rozvoja územia, spoločne vytvárať podmienky na plnenie úloh obcí.

Obec Tekovské Lužany je členom troch združení: Dolnohronského regionálneho združenia, občianskeho združenia Spoločná budúcnosť a novovzniknutého mikroregiónu Laurentius, ktorý tvoria štyri obce: Čaka, Máláš, Plavé Vozokany a Tekovské Lužany.

Cestovný ruch

Vidiecky cestovný ruch môže prispieť k celkovému rozvoju vidieka najmä tým, že umožňuje zhodnotiť danosti vidieckeho prostredia a to i pri pomerne nízkej finančnej náročnosti, vytvorí nové pracovné príležitosti, napomáha obnove a rozvoju obce, vytvára predpoklad pre prepojenie vidieckeho cestovného ruchu s poľnohospodárstvom najmä cez zhodnocovanie produktov RV a ŽV pri poskytovaní základných, ale aj doplnkových služieb.

Aby obce mohla prijať účastníkov cestovného ruchu, musí mať minimálne zodpovedajúci bytový fond, rekreačný priestor, pôvodnú ľudovú architektúru.

V katastri susedných Plavých Vozokán sa v hĺbke 980 m pod povrchom zeme nachádzajú silne mineralizované, akalicko-slané vody, sodíkovno-karbonátového typu s teplotou 80 C. V tejto obci sa chystá značná investícia - vybudovanie kúpeľno-rekreačného areálu. V dôsledku toho sa očakáva zvýšenie záujmu turistov o tento región, predpokladá sa nutnosť zlepšenia kvality a rozšírenia sortimentu existujúcich služieb aj v obci Tekovské Lužany.

Obec má skryté rezervy v oblasti agroturistiky a vidieckeho turizmu, vodnej turistiky, jazdeckého športu, vinohradníctva, poľovníctva. Predpokladá sa zapojenie SHR a existujúceho poľnohospodárskeho družstva do rozvoja agroturistiky.

Na území obce sa nachádza iba niekoľko lokalít pre každodennú a koncom týždňovú rekreáciu obyvateľstva. Za potenciálne hodnotné možno považovať vodné nádrže Pahorky a Prekára, malé lesíky, vinohrady v spojení s vinohradníckymi domčekmi nachádzajúcimi sa v západnom cípe k.ú. Hulvinky; v strede obce vybudované kúpalisko (v súčasnosti nepoužíva); kaštieľ zo 17. storočia v bývalej osade Arma, ktorý po rekonštrukcii a adaptácii môže byť prvkom cestovného ruchu.

Z pohľadu cestovného ruchu sú významné aj pozoruhodnosti - kultúrne a historické pamiatky.

Kultúrne a historické pamiatky

V obci sa nachádzajú dve zákonom chránené kultúrne pamiatky a mnohé iné pozoruhodné objekty

- Pomník 1849 – kultúrna pamiatka na počesť víťazstva maďarských vojsk nad cisárskymi vojakmi dňa 19. apríla 1849

- Trojičný stĺp (baroková plastika) – kultúrna pamiatka, ktorá sa nachádza vo farskej záhrade, bola pôvodne postavená na mieste hlavného oltára kostola zo 14. storočia, zničeného počas tureckého plienenia. Znova ju postavili v roku 1755 s reliéfom p. Márie a súsoším najsv. Trojice na hlavici.

- Pôvodný kostol (reformovaný) bol znovu postavený s farou po tureckom spustošení v roku 1595 Máriou Thurzovou a Mihályom Vízkeletym. Rekonštruovali ho v rokoch 1857, 1886, barokovo – klasicistický. Pôvodne bol sieňový s polygonálnym uzáverom a predsieňou na bočnej fasáde, bez veže. V roku 1886 pristavili vežu a previedli zmenu fasády. Najstaršia zachovaná časť kostola je vstupný portál z roku 1784, do roku 2001 mal pôvodné dvere s rokokovým kovaním

- Nový barokový kostol sv. Štefana kráľa (rím.kat.) dal postaviť gróf Imre Eszterházy v rokoch 1742-1745. Je jednostupňový s prestavanou vežou.

- Prícestná socha sv. Jána Nepomuckého, klasicistická, postavená v roku 1780 a obnovená v roku 1930

- Zvonica (reform.) v Hulvinkách bola postavená v 18.storočí.

- Charakteristický kríž v rohu honu Csillapos postavila rímskokatolícka cirkev v roku 1827. Sem smerovali procesie veriacich pri pútiach a pri posväcovaní pšenice

- Kaštieľ pôvodne renesančný zo 17 storočia, prestavaný a rozšírený v barokovom, resp. neoklasicistickom štýle sa nachádza v bývalej osade Arma, tesne za hranicou územia obce; potrebuje rekonštrukciu

- vinohrady a vinohradnícke domčeky nachádzajúce sa v západnom a východnom cípe k.ú. pochádzajúce z 19.storočia

Posledné dve prvky po rekonštrukcii či revitalizácii môžu byť zaujímavým prvkom cestovného ruchu. Medzi plánmi obce sa nachádza aj zriadenie obecného múzea.

D) ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Takmer úplne odlesnená krajina bez kultivovaných vodných plôch popri prechemizovanom intenzívnom poľnohospodárstve spolu s blízkosťou (20 km) atómovej elektrárne má negatívny dopad na celkový stav životného prostredia.

Negatívne javy v životnom prostredí: veterná erózia pôdy, ktorá patrí medzi erózne – akumulčné javy; málo vysokej zelene; rádioaktivita, a to radónové riziko z geologického podložia; šírenie agresívnych druhov rastlín (samovoľne); znečistené povrchové a spodné vody; zanášanie vodných tokov a vodných nádrží splaveninami; chátrajúce areály bývalých poľnohospodárskych družstiev; uzavretá skládka odpadu za železničnou stanicou; dochádza tu naďalej k neustálemu nelegálnemu navážaniu odpadu, ktorý je počas veterných dní vetrom unášaný do polí; nelegálne skládky odpadu na viacerých miestach v chotári; kontaminácia pôdy na PPF agrochemikáliami (rizikovými prvkami Cd, Ni, Pb a As); znečistenie ovzdušia výfukovými plynmi motorových vozidiel v okolí ciest; chemická zimná údržba komunikácií.

Monitorovanie kvality životného prostredia v Nitrianskom kraji je vykonávané iba v menšej lokálnej stanici v JE Mochovce.

1. Ovzdušie

V zmysle zákona č. 478/2002 Z. z. o ochrane ovzdušia sú prevádzkovatelia zdrojov znečisťovania ovzdušia povinní dodržiavať určené emisné limity znečisťujúcich látok. Na území obce sa významný zdroj znečistenia ovzdušia nenachádza. Územie obce Tekovské Lužany možno charakterizovať ako oblasť s relatívne málo znečisteným ovzduším. Za zdroj znečistenia ovzdušia sa považujú iba výfukové plyny motorových vozidiel v okolí štátnej cesty č.I/75 a ostatných ciest.

2. Voda, pôda, flóra, fauna

Voda

Obec leží neďaleko od vodného toku Hron, tým pádom najvýznamnejšie na vodný režim malých vodných tokov v k. ú. obce vplýva menovaná rieka.

Vodné toky prirodzené na území obce sú tie, ktoré nie sú regulované; v k. ú. obce je to iba časť potoku Malianka. Ostatné vodné toky sú regulované, sú to nasledujúce prítoky Hrona zasahujúce do k. ú. obce: Vrbovec, Lužianka, Nýrica. Potok Lužianka tvorí základnú os kostry ekologickej stability územia.

Kanály: prírodný napúšťací kanál a vypúšťací kanál vodnej nádrže Pahorky.

Umelé vodné plochy sú rybníky, t. j. vodná nádrž Pahorky, ktorá sa rozprestiera južne od obce v blízkosti potoka Lužianka, z ktorého je napájaná prírodným kanálom. Samotná vodná nádrž bola vybudovaná v r.1965 – 69 na ploche 10 ha. Bezprostredné okolie nádrže tvorí intenzívne využívaná orná pôda. Uprostred obce sa nachádza malá vodná plocha - rybník (zvaný Prekár).

Negatívne javy v životnom prostredí: znečistené povrchové a spodné vody, zanášanie vodných tokov a vodných nádrží splaveninami.

Pôvodom negatívnych javov je kontaminácia spodnej vody splachovaním agrochemikálií na PPF a netesnosťami žump, znečistenie povrchových vôd splaškovými vodami zo sídiel a splachovaním agrochemikálií z okolitých pozemkov PPF; zbytočná regulácia vodného toku. Prebytok živín, nadmerné oslnenie a zníženie výšky vodného stĺpca povrchových vôd spôsobuje v nich nadmerný rozvoj fytozom. Tá potom vo vode odumiera a pri svojom rozklade odoberá z vodného prostredia kyslík až do takej miery, že môže počas horúcich letných dní spôsobiť udusenie väčšiny druhov vodných živočíchov, teda miestnu ekologickú katastrofu.

Pôda

Prevažujúcim pôdnym typom na území obce sú černozy typické a černozy degradované, na západe územia prechádzajú do hnedozemí typickej a fluvizemí. Sú tu produkčné pôdy s vysokou bonitou, s obsahom humusu v ornici 1,6-3,0 %, ktoré sú chránené zákonom č.307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdného fondu.

Kvalita pôdy je ohrozovaná veternou a vodnou eróziou. Veterná erózia pôdy patrí medzi erózne – akumulčné javy. Ďalšie problémy sú: rádioaktivita, a to radónové riziko z geologického podložia; šírenie agresívnych druhov rastlín (samovoľne); kontaminácia pôdy na PPF agrochemikáliami (rizikovými prvkami Cd, Ni, Pb a As).

Pôvodom negatívnych javov sú: zimná chemická údržba komunikácií, nadmerné odlesnenie extravilánu obce, málo vysokej zelene a nízka kvalita nelesnej drevinovej vegetácie na poľnohospodárskom pôdnom fonde (ďalej len PPF) a okolí ciest, kontaminácia pôdy na PPF agrochemikáliami (rizikovými prvkami Pb, Cd, As a Ni, z ktorých najmä

Pb a Cd prekračujú platný hygienický limit), nelegálne skládky odpadu na viacerých miestach v chotári. Sceleňovanie pozemkov sprevádzala likvidácia z hľadiska poľnohospodárstva trvale neproduktívnych geobiocenóz, čo viedlo následne k degradácii vlastného pôdneho fondu a znížilo ekologickú stabilitu krajiny.

Flóra

92 % územia Tekovských Lužian tvorí poľnohospodársky využiteľná pôda. Lesnatosť územia je pod 3 %, sú tu len zvyšky lesov v poľnohospodárskej krajine.

Nachádza sa tu lesný vegetačný stupeň dubový, jeho pôvodné porasty boli odlesnené a premenené na náhradné spoločenské a následne na ornú pôdu. Z prirodzených lesov zostali len fragmenty dubovo-brestovo-jaseňových lesov v okolí osady Zálagoš; nachádza sa tu aj agát. Ostatné lesné porasty sú nepôvodné lesy (monokultúry) a patria medzi kultúry ostatných listnatých drevín. Sú to porasty agátov, topola šľachteneho a kultúry ihličnatých drevín – boriny.

Kostrovú drevinu lužných lesov – za posledných 60 rokov premenených aj na plantáže lesných drevín – v inundácii Hrona tvoria americké topole. Podrastovými drevinami tu zväčša zostávajú dreviny pôvodné, teda domáce.

Podľa fytogeografického členenia Slovenska záujmové územie sa nachádza v oblasti panónskej flóry, v podoblasti vlastnej panónskej flóry. Na túto oblasť sú viazané predovšetkým teplomilné druhy rastlín.

Nakoľko inventarizačný prieskum živočíchov, rastlín a nerastov nebol vykonaný na celom území, uvádzame len rastliny a živočíchy nachádzajúce sa v bezprostrednom okolí vodnej nádrže Pahorky.

V r.2001 bolo na vodnej nádrži Pahorky a na jej okolí zaznamenaných 67 druhov vyšších rastlín z čoho 8 druhov je zapísaných do červeného zoznamu (Jurko, 1990). Sú to nasledujúce druhy: rožkatec pohrúžený, smrdlík močiarny, smlz patrstový, ostrica metlinatá, mlieč močiarny, riečňanka morská, šarina morská, štiav močiarny.

Na hranici k.ú. obce sa nachádza chránený strom – dub letný, ktorý má krajinnotvorný, dendrologický a dendrometrický význam.

Fauna

Živočíšstvo Tekovských Lužian charakterizujú druhy typické pre teplé nížiny a kotliny strednej Európy. Početnú zložku fauny katastra tvoria bezstavovce. Medzi typickými a vzácnymi bezstavovcami charakteristických biotopov nížinnej krajiny (teplé, suché lúky, staré ovocné sady, dubové lesy a vetrolamy) patrí chránená modlivka zelená, vidlochvost ovocný, fúzač koreňový a roháč obyčajný.

Súčasnú faunu Tekovských Lužian tvorí aj 187 druhov stavovcov (3 druhy rýb, 5 druhov obojživelníkov, 2 druhy plazov, 153 druhov vtákov a 24 druhov cicavcov). Z kmeňa stavovcov bola najlepšie zmapovaná trieda vtákov.

Od roku 1996 bolo na vodnej nádrži pozorovaných 96 druhov vtákov. Z nich 35 druhov (36% z celkového počtu) je zapísaných do červeného zoznamu vtákov (Krištín a kol., 1998), z ktorých 28 je priamo viazaných na vodné biotopy.

24 vtákov tu hniezdi, 32 vtáčích druhov sa tu vyskytuje cez jarný a jesenný ťah, 34 vtáčích druhov tu vyhľadáva potravu, odpočinok a úkryt cez hniezdne obdobie a 6 vtáčích druhov tu zimuje. Najviac hniezdiacich druhov vtákov zo všetkých existujúcich biotopov Tekovských Lužian sa vyskytuje v poľných lesoch.

Charakteristickými reprezentantmi živočíšnej ríše Tekovských Lužian sú: srnec hôrny, bažant poľný, labuť veľká, plamienka driemavá, kačica divá.

Vodná nádrž Tekovské Lužany (Rybník) je domovom mnohých vtákov a iných zvierat, napr. trsteniarok, pobrežníkov, kalužiakov, kulíkov atď. Na celom území rybníka bolo pozorovaných 68 druhov vodných vtákov. Medzi najvzácnejšie patrí napr. snehobiely lyžičiar, hvizdák veľký alebo bučiak nočný.

3. Odpady

Množstvo vyprodukovaných odpadov kategorizovaných ako ostatný odpad - domový odpad z domácností - sa od roku 1995 postupne znižoval. V roku 2000 sa vyprodukovalo 300,6 kg komunálneho odpadu na obyvateľa (z toho 100,55 kg domového odpadu). Odpad bol zneškodňovaný skládkovaním.

Čo sa týka tvorby a odnášania odpadov, v obci neexistuje separovaný zber komunálneho odpadu. Komunálny odpad sa odnáša raz do týždňa. Od roku 1995 sa separovaný zber odpadu uskutočnil dvakrát (v r.1997 a 1998).

Negatívne pôsobí v životnom prostredí: uzavretá skládka odpadu za železničnou stanicou; nelegálne skládky odpadu na viacerých miestach v chotári. Dochádza tu naďalej k neustálemu nelegálnemu navážaniu odpadu, ktorý je počas veterných dní vetrom unášaný do polí.

Pôvodom negatívnych javov je nedostatočne motivovaná organizácia zberu, triedenia a spracovania komunálneho odpadu s ľahostajnosťou obyvateľov pri tvorení divokých skládok.

Obec neprevádzkuje technické zariadenie na zhodnocovanie, úpravu a zneškodňovanie odpadu. V spolupráci s podnikateľským subjektom bol vypracovaný projekt na zhodnocovanie odpadov z plastov a organických odpadov so záberom na okolitý región.

Je preto potrebné komplexne riešiť odpadové hospodárstvo obce organizovaním a motiváciou triedenia odpadu už pri jeho vzniku, vybudovaním priestorov pre zber a výkup separovaného odpadu (druhotných surovín), organizovaním zužitkovania a spracovania organickej časti komunálneho odpadu.

Program odpadového hospodárstva obce do roku 2005

Ciele odpadového hospodárstva obce do roku 2005 sa riadia podľa cieľov uvedených v programe okresu Levice a sú zamerané najmä na:

- zvyšovanie materiálneho zhodnocovania odpadov do r.2005 na 70%
- do r.2005 energeticky a spaľovaním likvidovať odpad len do 5%
- do r.2005 nezvyšovať zneškodňovanie odpadov skládkovaním nad 22%
- do r. 2005 dosiahnuť pri komunálnom odpade materiálové zhodnocovanie na 35% a skládkovanie na 65%
- znížiť podiel biologicky rozložiteľného odpadu z komunálnych odpadov na 35%
- do r.2005 dosiahnuť zhodnocovanie odpadov z obalov v nasledovnej štruktúre:
sklo - materiálovo 60%, skládkovaním 40%
lepenka - materiálovo 26, energeticky 9%, skládkovaním 65%
kovy - materiálovo 11%, skládkovaním 89%
kombinované materiály - materiálovo 11%, energeticky 7%, skládkovaním 82%
drevo - materiálovo 11%, energeticky 69%, skládkovaním 20%
plasty - materiálovo 31%, energeticky 11%, skládkovaním 58%

Výber komodít pre záväznú časť POH zohľadňuje zoznam odpadov uvedený v POH okresu Levice. Skladba komodít je nasledovná: opotrebované batérie a akumulátory, odpadové oleje, opotrebované pneumatiky, odpady z viacvrstvových kombinovaných materiálov, elektronický šrot, odpady z polyetyléneteréftalátu, odpady z polyetylénu, odpady z polypropylénu, odpady z polystyrénu, odpady z polyvinylchloridu, odpady zo žiaroviek s obsahom ortuti, odpady z papiera, odpady zo skla, staré vozidlá a biologicky rozložiteľný odpad.

Vzhľadom na koncepciu spôsobu zneškodňovania odpadov uvedenú v POH okresu, je terajší spôsob nakladania s odpadmi nutné zmeniť. Pre budúcnosť je a bude potrebné pri uzatváraní zmlúv na zneškodňovanie odpadov uzatvárať zmluvy s firmami, ktoré naplňujú ciele okresného POH. Jedná sa o firmy, ktoré odpady zhodnocujú materiálovo.

4. Starostlivosť o životné prostredie

V katastrálnom území sa nenachádzajú v zmysle zákona NR SR č.287/1994 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov územia ochrany prírody ani ochranné pásma, a zatiaľ nie sú tu navrhované ani chránené územia prírody.

Chránené prvky životného prostredia

- chránené rastliny

Na území obce a hlavne na okolí vodnej nádrže Pahorky sa nachádzajú rastliny, z ktorých 8 druhov je zapísaných do červeného zoznamu.

- chránené živočíchy

Z 96 druhov pozorovaných vtákov je 35 druhov zapísaných do červeného zoznamu.

- chránený strom

Dub letný – jeho obvod je nad 540 cm a výška okolo 30 m, priemer koruny 20 m, nachádza sa v k. ú. Tekovské Lužany, ochranné pásmo má 314 m². Leží v otvorenej poľnohospodárskej krajine.

Faktory pozitívne ovplyvňujúce životné prostredie sú nasledujúce: mierne, teplé ovzdušie s peknou panorámou okolia; kvalitná poľnohospodárska pôda; dostatok spodnej vody a vodných plôch; neprehustená zástavba intravilánu; dobré základové plochy; vodná erózia pôdy sa uplatňuje v minimálnej miere.

Biocentrá miestneho významu: Vodná nádrž Tekovské Lužany, úsek Malianky, Hulvinské vinice, les pri potoku Vrbovec, úsek Nýrice, Göbšov les, Malý les

Biocentrá regionálneho významu: Hulvinský les

Biocentrá miestneho významu potencionálne: úsek Lužianky, skládka odpadu, farský majer, hulvinská lúka, Tanya, park Topoľoš

Biokoridory regionálneho významu: Lužianka, Nýrica

Biokoridory miestneho významu: Vrbovec, Malianka, Pialský pás, vetrolam pod vinicami, priama cesta, vetrolam medzi Nýricou a Lužiankou, zálagošský vetrolam

Biokoridory miestneho významu potencionálne: hulvinský vetrolam, pokračovanie hulvinského vetrolamu

V záujme ochrany ŽP je potrebné zaviesť isté opatrenia a to opatrenia proti erózii pôdy na PPF, opatrenia proti šíreniu burinových druhov rastlín, opatrenia proti znečisťovaniu vody; je potrebné zaviesť neagresívne metódy poľnohospodárskej výroby s realizáciou biocentier a biokoridorov. Navráti sa tak rovnováha prírody, zabezpečí sa trvalo dobrý stav životného prostredia a aj kvalita samotnej poľnohospodárskej výroby. Súčasný zvýšený ekonomický tlak na redukciu používania agrochemikálií zvýši biodiverzitu stepných spoločenstiev, čistotu povrchových vôd a tým aj zvýšenie biodiverzity a produktivity mokradňových spoločenstiev. Kvalita povrchových vôd sa zvýši aj v dôsledku výstavby čistiarne odpadových vôd.

Trvalo udržateľný rozvoj

Princípy trvalo udržateľného rozvoja prispievajú ku kvalite života a prostredia.

Vláda SR schválením „Národného environmentálneho akčného programu“ určila priority a zásady štátnej environmentálnej politiky, ktoré majú zabezpečiť skvalitňovanie stavu ŽP. Ďalšie programy sú „Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja“ (NSTUR) a „Národný akčný program trvalo udržateľného rozvoja“ (NAPTUR). Jednou z foriem implementácie týchto programov je Krajský environmentálny akčný program zostavený z dielčích okresných programov.

Do programu starostlivosti o životné prostredie boli zaradené projekty škôl a miest „Zdravá škola“, „Zdravé mesto“ a pod. Materská škola I je zapojená do projektu „Zdravá škola“.

V roku 1992 na konferencii OSN v Rio de Janeiro sa prijal dokument *Agenda 21* realizujúci princípy trvalo udržateľného rozvoja. Vláda SR prijala uplatnenie Agendy 21 pre vyhodnocovanie ukazovateľov trvalo udržateľného rozvoja na Slovensku a vypracovali sa Regionálne Agendy 21 príslušného kraja SR.

Lokálna agenda 21

Tento akčný plán na miestnej úrovni ukazuje cesty i metódy ako zabezpečiť prechod z neudržateľného na udržateľný rozvoj nielen v oblasti problematiky životného prostredia, ale aj z hľadiska ekonomického, sociálneho, environmentálneho, kultúrneho a inštitucionálneho rozvoja. V Agende 21 sa zdôrazňuje, že mnoho globálnych problémov má svoj pôvod na úrovni miestnych aktivít a preto je žiaduce ich riešenie na miestnej úrovni. Miestna Agenda 21 je strategickým plánom, ktorý sa premieta do akčných realizačných plánov na úrovni miest, okresov a VÚC.

E) TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

1. Cestná doprava

Dôležitým bodom rozvoja cestnej siete územia obce je zabezpečenie budovania rozvojovej osi 2. stupňa (Bratislava – Dunajská Streda – Nové Zámky – Šahy – Lučenec – Košice) ako koridoru infraštruktúry a obchvatu štátnej cesty I/75 mimo zastavané územie obce.

Cesta I/75 - cesta prechádza stredom katastrálneho územia obce od západu na východ, v budúcnosti predstavuje kostru rozvojovej osi 2.stupňa.

Pripojené cesty III. triedy sú nasledujúce: č.51020 (smer Kalná nad Hronom), č. 51021 (smer Plavé Vozokany), č. 50818 (smer Želiezovce).

Cesta III/51020 - predstavuje najvýhodnejšie prepojenie obce na smery Levice, Nitra k ceste I/51.

Cesta III/51021 - z dopravného hľadiska nie je pre obec významnou trasou. V centre obce je napojená na cestu III/51020 a predstavuje spojnicu s Plavými Vozokanmi.

Cesta III/50818 - v trase z Tekovských Lužian do Želiezoviec vzájomne prepája cesty I/75 a I/76.

Cesta III/50840 - krátky úsek dĺžky 350 m mimo zastavaného územia obce, z trasy cesty I/75 k železničnej stanici, kde je zaslepená. Od obce je vzdialená 1 km.

Z Tekovských Lužian je prímestskými linkami možné priame spojenie do Levíc, Želiezoviec, Nových Zámkov a do susedných obcí. Obcou vedú aj dve expresné autobusové linky č. 401501 Komárno – Levice – Zvolen – Banská Bystrica a č. 811511 Trebišov – Košice – Lučenec – Levice – Komárno – Bratislava. Obe linky stoja aj na zastávke v centre obce.

Na trasách štátnych ciest je v obci 6 obojstranných autobusových zastávok

Miestne komunikácie

Kostrovou dopravnou trasou je cesta III/51020, ktorou je obec rozdelená v pozdĺžnom reze na dve približne rovnaké časti. Na ňu je z oboch strán pripojená sieť miestnych komunikácií. Všetky majú charakteristiku miestnych obslužných komunikácií s priamou obsluhou objektov priľahlej zástavby. Niektoré ulice sú dopravne zaslepené, otočky sú vybudované len vo dvoch prípadoch.

Celková dĺžka miestnych komunikácií je 15,12 km. Po trasách miestnych komunikácií nie sú prevádzkované linky SAD.

Účelové komunikácie

Je to kategória obecných komunikácií v zastavanom území, ktorou sú sprístupnené ojedinelé domy a objekty c okrajových častiach obce a slúžia aj na skrátenie dopravných vzdialeností lokalít mimo zastavaného územia. Všetky poľné cesty za hranicou zastavaného územia majú prašný povrch.

2. Železničná doprava

1 km za východnou hranicou zastavaného územia obce sa nachádza železničná stanica Tekovské Lužany, na trati č. 152 Štúrovo – Levice. Trať je jednokoľajová motorovej trakcie. Rýchlikové spoje nie sú po trati prevádzkované. V blízkosti železničnej stanice je úrovňové priecestie s trasou cesty I/75, ktoré je vybavené zabezpečovacou technikou t.j. výstražnou svetelnou a zvukovou signalizáciou bez závor. Stanica je výkonnou jednotkou a je vo vlastníctve Železníc SR, organizačne patrí ku stanici v Leviciach.

Železničná trať č.152 (Levice – Štúrovo) prechádzajúca k. ú. obce zo severu na juh ako súčasť pohronskej rozvojovej osi 1.stupňa (Žarnovica – Tlmače – Levice – Želiezovce - Štúrovo) bude prebudovaná na kategóriu TINA.

Za týmto účelom treba zabezpečiť budovanie pohronskej rozvojovej osi 1. stupňa.

3. Telekomunikácie

V každej ulici je zavedená telefónna sieť, väčšina domácností je na ňu aj napojená. Internet je zavedený iba do pár domácností, pre širokú verejnosť je prístupný v internetovom klube. Na celom území obce je vyhovujúce pokrytie signálom mobilných operátorov. V oblasti telekomunikácie je nutné úplne rozšírenie miestnej telefónnej siete. V súčasnosti prebieha modernizácia telefónnej siete.

4. Energetická sieť

Plyn a elektrina

Obec je napojená na plynovod a je zavedený elektrický prúd (nízkeho a vysokého napätia).

Plynofikácia obce prebehla postupne v r. 1986 - 1994, v súčasnosti sú všetky hlavné ulice a obývané časti obce splynofikované. zemný plyn je v prevažnej miere využívaný na vykurovanie, prípravu teplej vody a varenie.

Nevýhodou jestvujúceho lúčového systému 22 kV rozvodu je nižší stupeň zabezpečenia dodávky a menšia kvalita dodávanej energie. Hospodárne zaťaženie transformátorov väčšiny TS je prekročené.

V tejto súvislosti je potrebné vyhodnotiť alternatívy riešenia tejto nedostatočnosti; vyriešiť alternatívne zásobovanie obce a podnikov geotermálnou, slnečnou a veternou energiou ďalej navrhnúť využitie energie zemskej kôry na časti územia Bardoňovo získanej z prenosového média, ložiskovej vody, ktorá sa bude reinjektovať.

Na život a rozvoj obce majú vplyv niektoré ochranné pásma, vyplývajúce zo všeobecne platných právnych predpisov a miestnych požiadaviek: vzdušné elektrické vedenie 22 kW - ochranné pásmo 10 m od krajného vodiča (Nariadenie vlády č.85/57 Zb.); STL plynovody v nezastavanom území – 10 m od osi vedenia; VTL plynovody do 300 m – 20 m od osi vedenia (ochranné pásma vyplývajú z vyhlášky FMPE č.175/75 Zb.).

Zásobenie vodou

Zásobovanie obce nezávadnou pitnou vodou bolo v rokoch 2003-2004 vybudovaním verejného vodovodu vyriešené. Nie je ešte vybudovaná čistička odpadovej vody a verejná kanalizačná sieť.

Podľa dlhodobej koncepcie výstavby kanalizácií a ČOV, ktorú má rozpracovaná Západoslovenská vodárenská spoločnosť, obec Tekovské Lužany by mala vybudovať: gravitačnú splaškovú kanalizačnú sieť, vlastnú ČOV a vyústenie vyčistených odpadových vôd do potoka Lužianka.

Čistota a kvalita spodných a povrchových vôd je nedostatočná.

V záujme vyriešenia problémov je nutné zaviesť isté opatrenia a to: riešenie 100 %-ného napojenia obyvateľstva na verejný vodovod, vyčistenie spodných vôd a zdvihnutie ich hladiny; výstavba verejnej kanalizačnej siete vrátane čistenia všetkých odpadových vôd obce (rozšírením jestvujúcej ČOV alebo vybudovaním siete balených biologických čistiarní); revitalizácia viacúčelových vodohospodárskych nádrží, ktoré sa v minulosti používali aj na letné kúpanie; riešenie podmáčania časti záhrad v dotyku s Lužiankou.

Na život a rozvoj obce majú vplyv niektoré ochranné pásma, vyplývajúce zo všeobecne platných právnych predpisov a miestnych požiadaviek: ochranné pásmo od vodných zdrojov a vodárenských zariadení – 100 m od zdroja ak nie je osobitne určené inak; ochranné pásmo čistiarní vôd – 200 m po smere prevládajúcich vetrov a 100 m proti smere prevládajúcich vetrov; ochranné pásma pri vodných tokoch podľa interných predpisov ŠVP, š.p., závod Povodie Hrona Banská Bystrica.

II. SWOT analýza rozvojového potenciálu obce

Analýza rozvojového potenciálu obce formou SWOT analýzy bola spracovaná na základe auditu rozvojových zdrojov obce a dotazníkového prieskumu uskutočňovaného medzi podnikateľskými subjektami a verejnoprospešnými organizáciami. Analýza sa dotýkala piatich oblastí:

1. *Ludské zdroje*
2. *Ekonomický sektor*
3. *Primárny sektor (poľnohospodárstvo, poľovníctvo, včelárstvo, rybárstvo, lesníctvo) a rozvoj obce*
4. *Životné prostredie*
5. *Technická infraštruktúra*

SWOT analýza je štandardná metóda, ktorá sa používa na prezentáciu súčasného stavu jednotlivých zložiek života obce (uvedením ich silných a slabých stránok) a poskytuje pohľad na budúcnosť prostredníctvom vymenovania príležitostí a ohrození. Silné a slabé stránky sú statickými prvkami SWOT analýzy, ukazujú, kde sa obec nachádza; príležitosti a ohrozenia sú dynamickými prvkami, načrtnú, kam sa obec môže dostať.

Usporiadanie jednotlivých prvkov do štyroch kvadrantov prispieva k lepšej prehľadnosti javov a pomôže pri identifikovaní kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja obce.

Táto analýza o. i. má tú výhodu, že je pružná, teda umožňuje realizovať spätné korekcie jednotlivých identifikovaných javov vrátane ich preradenia do iných kvadrantov, ak si to vyžadujú meniace sa pohľady na budúci vývoj obce.

1. ĽUDSKÉ ZDROJE

Silné stránky

- hodnotný ľudský potenciál (bilingválnosť), národnostne zmiešané územie
- stúpajúca tendencia obyvateľstva v produktívnom veku
- dostatočná ponuka kvalifikovanej a rekvalifikovanej pracovnej sily z radov nezamestnaných
- možnosť cezhraničnej spolupráce v rámci zamestnávania našich občanov v susednom Maďarsku
- rozvinuté medzinárodné družobné vzťahy (s 2 mestami v Maďarsku)
- dobrá spolupráca obecného zastupiteľstva s farami a základnými školami
- obec je zapojená do Dolnohronského regionálneho združenia a občianskeho združenia Spoločná budúcnosť
- dobre fungujúca spolupráca s okolitými obcami
- aktívne spolky, zbory, súbory, záujmové združenia a organizácie v obci
- dobrá úroveň zabezpečenia sociálnych a zdravotných služieb
- stúpajúca úloha cirkvi v kultúrnom živote obce

Slabé stránky

- vysoká miera nezamestnanosti – dlhodobá a chronická; existencia ťažko zamestnávateľnej skupiny obyvateľstva – z pracovného procesu uvoľňované marginálne skupiny obyvateľstva
- nízka vzdelanostná úroveň väčšiny občanov - vysoký podiel obyvateľov so základným (30,1%) a s učňovským vzdelaním bez maturity (26,4 %), nízky podiel obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním (3%)
- vysoká úmrtnosť obyvateľstva
- zvyšujúci sa podiel obyvateľstva rómskej národnosti
- vysoký podiel obyvateľstva v produktívnom veku
- index vitality a index starnutia svedčí o regresívnom vekovom type obyvateľstva
- prirodzený prírastok obyvateľstva je dlhodobo záporný, migračné saldo za posledných 12 rokov bolo väčšinou kladné, celkový prírastok sa vyvíja nerovnomerne
- každoročný príliv absolventov všetkých typov škôl a ich pretrvávajúce v evidencii nezamestnaných, jednak z dôvodu nedostatku pracovných príležitostí, ako i z dôvodu nesúladu študijných odborov s dopytom na trhu práce
- zvyšovanie podielu ľudí dostávajúcich sa pod hranicu chudoby

Príležitosti

- oživenie hospodárstva a ekonomiky obce
- vstup zahraničných investorov do projektov na oživenie zamestnanosti
- projekty podpory zamestnanosti v rámci využitia možností európskych fondov
- zapojenie občanov do tvorby stratégie rozvoja obce
- aktívna politika trhu práce
- po vstupe Slovenska do únie: využitie programov Spoločenstva (napr. LEADER+ na podporu komunitných iniciatív)
- obnova a rozvinutie tradičných remesiel, prevzatie vedomostí a skúseností od starších ľudí
- propagácia Dolnohronského regionálneho združenia (DRZ) – jeho aktivít i zdrojov rozvoja
- využitie ponuky Vidieckeho parlamentu; výmena skúseností pri rozvoji vidieka a zvyšovanie informovanosti prizývaním odborníkov z rôznych oblastí
- komplexnosť riešenia problémov rómskej komunity integráciou, nie asimiláciou
- vystúpenia miestnych súborov a skupín na regionálnych, miestnych podujatiach, festivaloch, prípadne prezentáciách turistom
- rozšírenie ponuky sociálnych služieb

Ohrozenia

- neúspešná snaha zastaviť migráciu mladých a vzdelaných ľudí do miest
- regresívny typ populácie
- zvyšujúca sa kriminalita ťažko zamestnávateľných skupín obyvateľstva a šírenie návykových látok medzi mladými
- vykupovanie neobývaných domov nedisciplinovanými a nízko vzdelanými cudzími ľuďmi, ktorí sa prisťahujú do obce a nepodieľajú sa na zveľadovaní a ochrane majetku obce
- dlhé obdobie, kým sa podarí spojiť a aktivizovať ľudí, zmeniť ich myslenie
- po vstupe Slovenska do Európskej únie sa očakáva zvýšenie miery nezamestnanosti
- znižovanie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva
- problémy pri zaraďovaní rizikových skupín (absolventi, mladiství, občania so ZPS, osoby staršie ako 50 rokov, ženy po materskej dovolenke) do pracovného pomeru
- znižovanie počtu zamestnancov ZŠ v dôsledku nedostatku vhodne kvalifikovaných učiteľov a v dôsledku úbytku žiakov
- pretrvávajúca tendencia zvyšovania rozdielu v príjmoch a životnej úrovni medzi jednotlivými skupinami obyvateľstva
- zvyšujúci sa podiel sociálne odkázaných obyvateľov

2. EKONOMICKÝ SEKTOR

Silné stránky

- pomerne dobre rozvinuté služby na území obce
- dostatok kapacít a kvalifikovaného ľudského potenciálu pre výrobu
- možnosť prenajímania voľných priestorov
- na základe hustej koncentrácie poľnohospodárskej výroby sú dané vhodné podmienky na rozvoj potravinárskeho priemyslu
- lacné pozemky pre výstavbu projektov na zelenej lúke
- dobre vybudovaná občianska vybavenosť
- rozvinutá poľnohospodárska základňa

Príležitosti

- využitie skúseností odborníkov pri tvorbe projektov malého a stredného podnikania
- využitie štátnych programov, grantových schém na podporu rozvoja malého a stredného podnikania
- silná podpora malého a stredného podnikania zo strany EÚ - štrukturálne fondy
- občasné zárobkové príležitosti v rámci čiernej ekonomiky
- revitalizácia schátralých a nevyužitých častí hospodárskych dvorov poľnohospodárskej veľkovýroby
- priestorové možnosti pre zriadenie priemyselného parku
- zriadenie obecného podniku na výrobu absentujúcich výrobkov s cieľom zamestnania nezamestnaných občanov s nižším vzdelaním
- využitie kvalifikovanej lacnej pracovnej sily
- vytváranie podmienok pre príchod priemyselných investorov a rozvoj existujúcich firiem pri súčasnom rešpektovaní špecifik územia
- plánovaná veľká investícia v susedných Plavých Vozokanoch - vybudovanie termálneho kúpaliska
- výstavba nových bytov pre mladé rodiny alebo bytov s možnosťou lacného prenajímania pre sociálne odkázaných
- rekonštrukcia neobývaných domov pre ubytovanie v súkromí
- nadobudnutie skúseností z využitia vývoja vlastných výrobkov
- zriadenie sušiarne, mraziarne, baliarne alebo konzervárne pre ovocie a zeleninu v rámci využitia miestnych špecialít na výrobu zaujímavých výrobkov chýbajúcich na trhu
- založenie Integrovaného informačného systému územia

Slabé stránky

- vysoká úroveň platobnej neschopnosti, nízka platobná disciplína, vysoké ceny vstupov
- nevhodné finančné modely a nedostatočná tvorba kapitálu
- nevhodná konštrukcia úverov pre podnikanie
- neskúsenosť v budovaní priemyselných parkov
- nedostatočné zapojenie vlastných, domácich zdrojov do výroby
- neschopnosť splácať úvery, finančné zadlženie podnikov; niekedy neschopnosť vyplácať mzdy zamestnancom
- neschopnosť podnikateľov písať kvalitné projekty; nevyužívajú sa pritom služby odborných poradcov
- nedostatočne vybudovaná podporná technická infraštruktúra
- zvyšujúce sa režijné náklady
- nedostatok vhodných a včasných informácií (napr. o formách rozvojových programov a podpôr rôznych inštitúcií)
- nevyužívajú sa predvstupové programy Európskej únie
- nevyjasnené majetkové vzťahy k budovám a neznáme zámery vlastníkov z hľadiska funkčného využitia týchto budov

Ohrozenia

- neexistuje stimulácia nezamestnaných rozvíjať podnikateľské aktivity (aj v rámci poľnohospodárstva)
- nedostatok vhodných úverových schém pre vidiek
- nedostatočná aktívna politika zamestnanosti na trhu práce v okrese Levice
- zhoršovanie ekonomickej situácie podnikov v dôsledku nedostatku voľných finančných zdrojov a vysokej nezamestnanosti
- zaostávanie výstavby a modernizácie hlavných železničných a cestných sietí v regióne
- izolácia obce a regiónu pre nepružné akceptovanie požiadaviek EÚ - nedostatok vhodnej finančnej podpory grantovou formou pre začínajúcich podnikateľov
- pokles konkurencie schopnosti miestnych malých podnikov
- stagnácia v procese aplikácie moderných technológií

3. PRIMÁRNY SEKTOR A ROZVOJ OBCE**Poľnohospodárstvo, rybárstvo a lesné hospodárstvo****Silné stránky**

- príjemné, mierne podnebie, priaznivé pôdno-klimatické podmienky
- dobré podmienky pre pestovanie viniča a na teplo náročných plodín a ovocia
- rozvinutá poľnohospodárska základňa, kvalitná pôda (priemerná cena pôdy v k.ú. obce je 89 tis. Sk/ha), 92 % z celkovej rozlohy katastra obce predstavuje poľnohospodársky využiteľnú pôdu
- skúsenosti obyvateľstva s poľnohospodárskou prácou a dlhodobý vzťah k poľnohospodárskym aktivitám
- rybárske a poľovnícke revíry na k. ú. obce a celej spádovej oblasti Želiezoviec
- vodná nádrž vhodná na chov rýb
- dostatočný počet subjektov, hospodáriacich na pôde

Slabé stránky

- prechemizované intenzívne poľnohospodárstvo
- roztrieštenosť pozemkového vlastníctva
- nedostatočná transformácia poľnohospodárstva a nevyjasnené majetkové pomery
- zastaranosť technického vybavenia
- nízka konkurencia schopnosť domácich poľnohospodárskych výrobcov
- vysoké ceny vstupov, vysoké náklady na dosiahnutie úrody
- nízke investičné prostriedky na rozvoj lesného hospodárstva, na ochranu a výsadbu lesnej vegetácie
- minulá znefunkčnenosť a likvidácia spracovateľských kapacít
- veľmi nízka úroveň dotácií do poľnohospodárstva
- chýbajúca diverzifikácia poľnohospodárskej výroby

Príležitosti

- využívanie podporných programov MP SR a predvstupového programu EÚ SAPARD
- poskytovanie výhodných úverov
- dosiahnutie sebestačnosti a konkurencieschopnosti odvetvia
- zamerať sa na pestovanie ovocia (hlavne viniča) a zeleniny
- zriadenie sušiarne, mraziarne, baliarne alebo konzervárne pre ovocie a zeleninu a poľnohospodárskych výrobkov (napr. v rámci využitia miestnych špecialít na výrobu zaujímavých výrobkov chýbajúcich na trhu)
- sledovať aktuálne regionálne prioritné rozvojové programy agrárnej a potravinovej politiky v okrese, vyhlásené RO MP SR Levice
- významné odbytové združenia a čiastočná regulácia trhu
- vybudovanie centier pre ukážky chovu a ochrany poľovnej zveri
- ochrana biotopov vzácnych druhov zveri
- posilnenie práce miestneho poľovníckeho združenia
- výsadba lesných drevín, ochrana lesnej vegetácie, rozšírenie výmery lesov na území obce
- pri poľnohospodárskej výrobe rešpektovať biocentrá a biokoridory miestneho, regionálneho a nadregionálneho významu
- ochrana domácej produkcie poľnohospodárskych produktov pred dovozom zo zahraničia
- ochrana domáceho agropotravinárskeho trhu
- po vstupe SR do EÚ budú prístupné štrukturálne fondy
- prechod z konvenčného spôsobu hospodárenia na ekologické poľnohospodárstvo

Ohrozenia

- nedoriešenie vlastníckych vzťahov k pozemkom
- zníženie dotácií do poľnohospodárstva
- vzdialenie sa spracovateľských kapacít od prvovýroby
- nedostatok finančných prostriedkov na obnovu a výchovu lesa
- nezákonný lov zveri
- extrémne výkyvy počasia - raz dlhotrvajúce suchá, raz dažďové obdobie; závislosť úrody na počasi; postupné „púštnatenie“ Karpatskej kotliny
- biologický charakter výroby v poľnohospodárstve
- potenciálny výskyt škodcov a ochorení u zvieratách a na plodinách
- neschopnosť podnikov písať kvalitné projekty a využívať podporné programy EÚ

Rozvoj obce**Silné stránky**

- výhodná geografická poloha
- zachovalá tradícia poľnohospodárskej výroby
- pracovitosť vidieckeho obyvateľstva
- bohatá činnosť miestnych spolkov, súborov, zborov a organizácií ako aj miestnej samosprávy
- spolupráca obce v rozvoji územia s okolitými obcami prostredníctvom združovania do mikroregiónu a vytváraním občianskych združení (Dolnohronské regionálne združenie, občianske združenie Spoločná budúcnosť a mikroregión Laurentius)
- rozvinuté medzinárodné družobné vzťahy (s 2 mestami v Maďarsku)
- dobrá spolupráca obecného zastupiteľstva s farami a základnými školami
- atraktívne okolie (termálne kúpaliská Ďudince, Santovka, Štúrovo, kultúrne historické mestá Nitra, Banská Štiavnica, Levice, Ostrihom)
- pomerne dobre rozvinuté služby na území obce
- historické a kultúrne pamiatky na celom území obce

Slabé stránky

- chýbajúce ubytovacie zariadenie (napr. penzión alebo turistická ubytovňa)
- nevyužitý bytový fond
- vysoká miera nezamestnanosti
- nízka konkurencieschopnosť vidieckej ekonomiky - skromné odbytové možnosti miestnych podnikateľov
- nepriaznivý populačný trend
- slabá motivácia občanov k participácii na rozvoji obce a slabý záujem o veci verejné
- nízka úroveň dôchodkov domácností
- nízka informovanosť podnikateľov o možných dotáciách a formách podpôr, nedostatok času a neschopnosť písať kvalitné projekty

Príležitosti

- využitie programov a iniciatív EÚ na rozvoj vidieka podľa aktuálnych akreditovaných opatrení
- stratégiu rozvoja obce stavať na histórii obce; rastúca úloha cirkvi
- vytvorený spoločný obecný úrad podľa zákona č.369 / 1990 Zb. o obecnom zriadení
- využitie neobývaných domov a bytov po rekonštrukcii za účelom ubytovania účastníkov turistického ruchu; rekonštrukcia pôvodne renesančného kaštieľa zo 17. storočia
- obnovenie a rozvinutie tradičných remesiel, prevzatie vedomostí a skúseností od starších ľudí
- blízkosť rieky Hron (7 km od dediny); možnosti rozvoja vidieckeho turizmu a agroturistiky, vodnej turistiky, jazdeckého športu (4 km od obce je jazdiareň), poľovníctva, vinohradníctva
- zapojenie SHR a existujúceho poľnohospodárskeho družstva do rozvoja agroturistiky
- väzby vyplývajúce zo spolupráce euroregiónov Váh – Dunaj – Ipel', Poiplie a DRZ
- propagácia prác mikroregiónov, ktorých je obec členom – ich aktivít a zdrojov rozvoja
- existencia študijných odborov na stredných a vysokých školách so zameraním na rozvoj vidieka
- vstup vonkajších investorov do ekonomiky obce
- realizácia cezhraničnej spolupráce pri rozvoji obce (spoločné projekty, prevzatie skúseností, know-how atď.)
- 100 % - né napojenie obyvateľstva na verejný vodovod
- vybudovanie verejnej kanalizácie a ČOV

Ohrozenia

- nekomplexnosť rozvojových projektov, dokumentov
- dlhé obdobie, kým sa podarí spojiť a aktivizovať ľudí
- nedostatočná podpora malého a stredného podnikania
- nepriaznivý demografický vývoj
- neúspešná snaha zastaviť migráciu mladých a vzdelaných ľudí do miest
- po vstupe Slovenska do Európskej únie sa očakáva zvýšenie miery nezamestnanosti
- nerozvinutá regionálna politika
- nezáujem o obec a región z pohľadu zahraničných investorov a turistov
- vybudovanie termálneho kúpaliska v susedných Plavých Vozokanoch neprinesie očakávaný vplyv na rozvoj okolitých obcí

4. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Silné stránky

- mierne, teplé ovzdušie s peknou panorámou okolia
- okolie vodnej nádrže Pahorky je bohaté na vzácne živočíchy a rastliny
- sú tu produkčné pôdy s vysokou bonitou, s obsahom humusu v ornici 1,6-3,0 % (kvalitná poľnohospodárska pôda)
- prevažujúcim pôdnym typom na území obce sú černozeme typické a černozeme degradované, na západe územia prechádzajú do hnedozeme typickej a fluvizeme
- dostatok spodnej vody a vodných plôch; blízkosť rieky Hron
- neprehustená zástavba intravilánu
- dobré základové plochy, vodná erózia pôdy sa uplatňuje v minimálnej miere

Príležitosti

- separovaný zber odpadov – recyklácia plastov, PET - fliaš
- dôsledné uplatňovanie princípov trvalo udržateľného rozvoja pre rozvoj vyspelej občianskej spoločnosti
- implementácia princípov Lokálnej agendy 21
- uskutočňovanie kontrolnej činnosti vo všetkých zložkách životného prostredia
- zvyšovanie miery využívania obnoviteľných zdrojov energie (biomasy, geotermálnej energie, slnečnej energie, energie zo spaľovania slamy, bioplynu)
- realizovanie projektov zameraných na zlepšenie stavu životného prostredia vo všetkých jeho zložkách
- príprava projektov a finančná podpora na realizáciu projektov na zlepšenie stavu ŽP zo štrukturálnych fondov
- presadzovať požiadavky na environmentálne systémy manažmentu (EMS) špecifikované medzinárodnými normami ISO 14000
- zvýšenie informovanosti občanov o stave a ochrane životného prostredia na území obce
- kvalitnejšia a účinnejšia environmentálna výchova žiakov základných škôl
- dodržiavanie opatrení schválených v územnom pláne obce
- ochrana biokoridorov a biocentier miestneho regionálneho a nadregionálneho významu

Slabé stránky

- takmer úplne odlesnená krajina (lesnatosť územia je pod 2 %), lesná pôda na k. ú. obce tvorí 81,22 ha
- chýba vysoká zeleň na okolí a brehu vodných tokov
- orná pôda je vystavená veternej erózii
- blízkosť atómovej elektrárne (Mochovce - 20 km)
- absencia separovaného zberu komunálneho odpadu s ľahostajnosťou obyvateľov pri tvorení divokých skládok
- devastácia krajiny nelegálnymi komunálnymi skládkami
- znečisťované povrchové a spodné vody – predovšetkým agrochemikáliami a splaškovými vodami;
- nevybudovaná čistička odpadovej vody a verejná kanalizácia
- kontaminácia pôdy na poľnohospodárskom pôdnom fonde agrochemikáliami (rizikovými prvkami Pb, Cd, As a Ni)
- znečistenie povrchových vôd splachovaním agrochemikálií z okolitých pozemkov PPF
- nedostatočné využívanie obnoviteľných a druhotných zdrojov energie
- existencia radónového rizika
- zaťaženosť obyvateľstva hlukom a vibráciami, zvýšenou automobilovou dopravou
- konvenčný spôsob hospodárenia na pôde

Ohrozenia

- trvalé ohrozenie z blízkosti JE Mochovce (20 km)
- veterná erózia
- chemická zimná údržba komunikácií
- pretrvávajúce nedostatky v nakladaní s odpadmi
- neprepojenosť riešenia problémov štátneho sektora s mimovládnyimi organizáciami a so samosprávou
- neúspech v zdolaní ľahostajnosti občanov voči ochrane ŽP
- absencia vlastných peňažných prostriedkov na nákup technológie na využívanie obnoviteľných zdrojov energie

5. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Silné stránky

- priaznivá poloha k. ú. obce, blízkosť rozvojovej osi 2. stupňa
- blízkosť centra kraja (50 km), centra bývalého okresu (22 km), centra regiónu (11 km) a štátnej hranice s Maďarskom (Komárno – 60 km, Šahy – 36 km, Štúrovo – 45 km)
- stredom k. ú. obce prechádza cesta prvej triedy č. I/75 a k. ú. prechádza železničná trať Levice – Štúrovo, prostredníctvom ktorej obec má železničné spojenie s Budapešťou (tam: medzinárodné letisko)
- dobré pokrytie celého územia signálom mobilných operátorov
- modernizácia telefónnej siete
- pokles používania tuhého paliva plynofikáciou obce
- napojenie obyvateľstva na verejný vodovod
- dobrá vybavenosť objektmi občianskej vybavenosti

Slabé stránky

- nedostatočné využívanie alternatívnych zdrojov energie
- chýbajúca kanalizačná sieť a ČOV
- nevýhodou jestvujúceho lúčového systému 22 kV rozvodu je nižší stupeň zabezpečenia dodávky a menšia kvalita dodávanej energie (hospodárne zaťaženie transformátorov väčšiny TS je prekročené)
- chýbajúce chodníky vo viacerých uliciach popri miestnych komunikáciách, často nebezpečné krajnice; chýbajúce výbočíská na autobusových zastávkach
- neprehľadné a úzke napojenie niektorých miestnych komunikácií na cesty
- existujú úzke vozovky a úzky uličný priestor bez chodníka
- nedostatočne rozvinutá diaľničná sieť v regióne (najmä v smere sever - juh)
- zlý technický stav objektov občianskej vybavenosti

Príležitosti

- využitie energie zemskej kôry na časti územia Bardoňovo z prenosového média, ložiskovej vody; využitie väčšieho podielu alternatívnych zdrojov energie (geotermálna, veterná a slnečná, energia zo spaľovania slamy, pestovanie energetických rastlín)
- komunikácia prvej triedy č. I/75 – v budúcnosti kostra rozvojovej osi 2. stupňa
- železničná trať č.152 (Levice – Štúrovo) prechádzajúca k. ú. obce zo severu na juh ako súčasť pohronskej rozvojovej osi 1. stupňa (Žarnovica – Tlmače – Levice – Želiezovce - Štúrovo), ktorá bude prebudovaná na kategóriu TINA.
- budovanie rozvojovej osi 2. stupňa (Bratislava – Dunajská Streda – Nové Zámky – Šahy – Lučenec - Košice) ako koridoru infraštruktúry a obchvatu štátnej cesty I/75 mimo zastavané územie obce.
- možnosť využitia zemného plynu
- posilnenie budovania miestnej infraštruktúry združovaním finančných prostriedkov
- podpora budovania objektov miestnej infraštruktúry zo strany EÚ

Ohrozenia

- chýbajúce cestné obchvaty z obce mimo zastavané územie
- úseky ciest s prekročenou prípustnou intenzitou cestnej dopravy
- neúmerný nárast individuálnej dopravy a pokračujúci útlm hromadnej dopravy a prepravy po železnici s negatívnymi dopadmi na životné prostredie
- absencia obnovy elektrických distribučných sietí 22 kV a ich modernizácia
- nízka podpora využívania alternatívnych a obnoviteľných zdrojov energie
- prípadné preloženie štátnej cesty č. I/75 môže mať negatívny vplyv na kvalitu životného prostredia a neprináša požadovaný efekt

III. DISPARITY A FAKTORY ROZVOJA

Určenie kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja vychádza zo SWOT analýzy, spresňuje smerovanie podpory na odstránenie alebo zmiernenie koherentne usporiadaných disparít s využitím faktorov rozvoja.

Pri určovaní disparít sa vychádzalo zo slabých stránok a ohrození, faktory rozvoja sa vymedzovali na základe silných stránok a príležitostí obce.

Ľudské zdroje

Disparity

- existencia ťažko zamestnávateľných a rizikových skupín obyvateľstva
- vysoký počet dlhodobo nezamestnaných občanov
- migrácia kvalifikovaných mladých ľudí do miest za prácou spojená s následným odsťahovaním týchto občanov
- zvyšujúci sa podiel sociálne odkázaných občanov a zhoršujúci sa zdravotný stav obyvateľstva
- dlhodobo záporný prirodzený prírastok
- kladné migračné saldo a zvyšujúci sa počet nedisciplinovaných prisťahovalcov
- ľahostajnosť občanov voči veciam verejným spojená s nezapojením sa do ochrany a zveľad'ovania majetku obce
- nízka vzdelanostná úroveň väčšiny obyvateľov

Faktory rozvoja

- kvalifikovaná voľná pracovná sila v produktívnom veku
- vzťahy obce v rámci Dolnohronského regionálneho združenia, OZ Spoločná budúcnosť a mikroregiónu Laurentius a z toho vyplývajúce vzťahy
- aktívne súbory, spolky, zbory, združenia, cirkvi a mimovládne organizácie a ich dobre fungujúca spolupráca s obcou
- programy rozvoja „zdola nahor“

Ekonomický sektor

Disparity

- nedostatočné využitie domácich zdrojov v rámci výroby a spracovania
- stratosť malých podnikateľov, minimálna schopnosť tvorby kapitálu (+malé trhy)
- nízka konkurencieschopnosť malých vidieckych podnikateľov
- nízka informovanosť podnikateľov o formách podpory malého a stredného podnikania

Faktory rozvoja

- vhodné podmienky na miestne zhodnotenie tu vypestovaných poľnohospodárskych produktov - rozvinutá poľnohospodárska základňa
- voľné objekty a plochy pre rozvoj výroby a služieb
- kvalifikovaná lacná pracovná sila
- Novozaložený Integrovaný informačný systém územia spojený so sústredenými informáciami o štátnych programoch a grantových programoch EÚ určených pre rozvoj malého a stredného podnikania
- nepokryté segmenty trhu - absentujúce služby - možnosť samozamestnania nezamestnaných

Poľnohospodárstvo, rybárstvo a lesné hospodárstvo

Disparity

- prechemizované intenzívne poľnohospodárstvo; konvenčný spôsob hospodárenia na pôde
- roztrieštenosť pozemkového vlastníctva spojená s nevyjasnenými vlastníckymi vzťahmi
- neexistujúce spracovateľské kapacity - minulé znefunkčnenosť a likvidácia spracovateľských kapacít
- zaostávajúca výsadba lesnej vegetácie a vetrolamov okolo ornej pôdy
- chýbajúca špecializácia a diverzifikácia v oblasti rastlinnej a živočíšnej výroby

Faktory rozvoja

- dlhodobý vzťah obyvateľstva k poľnohospodárskym aktivitám, značné množstvo subjektov, hospodáriacich na pôde
- kvalitná, úrodná pôda; priaznivé pôdno-klimatické podmienky pre pestovanie teplomilných plodín
- špecializácia v rastlinnej a živočíšnej výrobe; diverzifikácia poľnohospodárskej výroby
- uplatnenie mimoprodukčných funkcií poľnohospodárstva
- tvorba partnerstiev na miestnej úrovni za účelom využitia štrukturálnych fondov
- rybárske a poľovnícke revíry na k. ú. mikroregiónu Laurentius, celej spádovej oblasti Želiezoviec ale aj obce Tekovské Lužany

Rozvoj obce**Disparity**

- nerozvinuté služby vidieckeho cestovného ruchu
- nepriaznivý demografický vývoj sprevádzaný s intenzívnym prisťahovaním sociálne neprispôsobivých ľudí
- migrácia vzdelaných mladých občanov
- skromné odbytové možnosti miestnych podnikateľov spojená so slabou spoluprácou malých vidieckych podnikateľov
- nízka informovanosť podnikateľov o možnostiach podpory rozvoja malého podnikania
- čiastočne vybudovaná technická infraštruktúra a zhoršujúci sa stav objektov občianskej vybavenosti
- neobývaný schátrajúci bytový fond

Faktory rozvoja

- kultúrny, ľudský, podnikateľský a duchovný potenciál obce
- rozvinutá poľnohospodárska základňa
- programy Európskej únie zamerané na rozvoj vidieka
- voľný bytový fond a lacné pozemky
- plánovaná investícia v Plavých Vozokanoch
- atraktívne okolie
- väzby obce v rámci združení, ktorých je členom a so zahraničnými družobnými mestami

Životné prostredie**Disparity**

- kontaminácia pôdy a podpovrchových vôd agrochemikáliami, splaškovými vodami a prostredníctvom nelegálnych skládok tuhého komunálneho odpadu
- chýbajúca vysoká zeleň na okolí a na brehu vodných tokov; silná veterná erózia
- lesnatosť územia je pod 2 %
- absencia čističky odpadových vôd a verejnej kanalizačnej siete
- obnoviteľné a alternatívne zdroje energie nie sú využité
- zvyšujúci sa negatívny dopad narastanej individuálnej dopravy na životné prostredie

Faktory rozvoja

- rekultivácia divokých skládok odpadov
- dodržanie princípov miestneho územného systému ekologickej stability a územného plánu obce
- vylepšenie systému separovaného zberu odpadu s následnou recykláciou odpadov
- štyri potoky pretekajúce cez k. ú. obce; dostatok spodnej vody
- biokoridory a biocentrá miestneho, regionálneho a nadregionálneho významu
- využitie obnoviteľných i alternatívnych zdrojov energie
- zvýšená starostlivosť o verejné priestranstvá

Technická infraštruktúra**Disparity**

- nevybudované objekty základnej technickej infraštruktúry
- zlý stav chodníkov a miestnych komunikácií; chýbajúce krajnice, výbočiská autobusov
- prekročená intenzita dopravy na ceste I/75 spojená so zvýšeným nebezpečenstvom tejto cesty
- útlm verejnej hromadnej dopravy v prospech individuálnej
- minimálna internetizácia domácností
- zlý technický stav objektov občianskej vybavenosti

Faktory rozvoja

- úplná plynofikácia obce a vybudovaný verejný vodovod
- priaznivá geografická poloha obce (blízkosť centra regiónu, kraja a štátnej hranice s Maďarskom)
- cesta I/75 - kostra rozvojovej osi 2. stupňa a obcou prechádzajúca železničná trať č. 152 - súčasť pohronskej rozvojovej osi
- verejne prístupný internet
- rozvojové programy EÚ

IV. ROZVOJOVÁ STRATÉGIA OBCE

Stanovenie cieľov, priorít a opatrení predstavuje definovanie rozvojovej stratégie obce. Tento proces nadväzuje na výsledky komplexnej analýzy rozvojového potenciálu obce a vychádza zo SWOT analýzy, ako aj z dotazníkového prieskumu, pričom sa snaží odstrániť alebo zmierniť identifikované disparity pomocou faktorov rozvoja.

Globálny cieľ obce

Dosiahnutie trvalo udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce s dôrazom na využitie miestnych zdrojov, pri súčasnom rešpektovaní limitů a zachovaní rovnováhy v jednotlivých zložkách života a životného prostredia obce.

1. Ciele, priority a opatrenia

A) Ciele, priority a opatrenia v oblasti Ľudských zdrojov

Špecifické ciele

1. Zlepšenie sociálnej klímy v obci a sociálnej situácie občanov
2. Zníženie počtu nezamestnaných

Priority

1. Rozšírenie ponuky sociálnych služieb
2. Zamedzenie prílivu sociálne neprispôsobivých občanov
3. Vzdelávacie aktivity
4. Zlepšenie zamestnateľnosti ťažko zamestnávateľných a rizikových (marginalizovaných) obyvateľov

Opatrenia

- zriadenie komunitného centra (job centrum, denný stacionár, pracovňa)
- prevádzkovanie opatrovateľskej služby
- starostlivosť o osamelých starých a chorých ľudí
- špeciálne vzdelávanie pre rizikové skupiny
- školenia, kurzy, podpora ČŽV, spolupráca s NÚP
- informovanie o aktuálnych voľných pracovných miestach, burza pracovných miest
- zriadenie rehabilitačného centra (perličkový kúpeľ, očistné kúpele, masáže)

B) Ciele, priority a opatrenia v oblasti Ekonomického sektora

Špecifické ciele

1. Zvýšenie konkurencieschopnosti miestnej podnikateľskej sféry
2. Rozvoj investícií na území obce
3. Rozvoj služieb

Priority

1. Intenzívnejšie využitie miestnych zdrojov
2. Zvyšovanie absorpčných schopností finančných prostriedkov zo Š a EAFRD
3. Infraštruktúra pre nové investície
4. Spolupráca na miestnej úrovni
5. Podpora samozamestnávania občanov

Opatrenia

- orientácia na spracovateľský priemysel tu vyprodukovaných produktov
- príprava voľných objektov a pozemkov obce pre príchod investícií (doplnenie chýbajúcej infraštruktúry)
- informovanie o možnostiach získania podpôr pre rozvoj podnikania
- prieskum potrieb trhu (absentujúce služby)
- tvorba miestnych súkromných partnerstiev alebo verejno-súkromných partnerstiev

C) Ciele, priority a opatrenia v oblasti Primárneho sektora a rozvoja obce**1. Primárny sektor****Špecifický cieľ**

1. Trvalo udržateľný rozvoj primárneho sektora

Priority

1. Rast konkurencieschopnosti miestnych poľnohospodárskych podnikov
2. Lesníctvo a poľovníctvo

Opatrenia

- diverzifikácia poľnohospodárskych činností (agroturistika, spracovanie, sušenie, balenie miestnych produktov primárneho sektora)
- investície do technologického vybavenia poľnohospodárskych firiem
- investície do skladovacích priestorov
- zavádzanie technológií šetrných k ŽP
- zlepšenie priestorového a funkčného usporiadania územia
- intenzívnejšie využívanie podpôr zo EAFRD
- zmena lesníckej praxe
- starostlivosť o divú zver a o poľovnícke revíri
- kontrola nezákonného lovu zveri
- výsadba pôvodných a ekologicky vhodných druhov drevín na lesnom pôdnom fonde
- zvýšenie kvality nelesnej drevinovej vegetácie na PPF a okolí ciest
- opatrenia proti silnej veternej erózii (výsadba vetrolamov a vsakovacích pásov)

2. Rozvoj obce**Špecifický cieľ**

1. Trvalo udržateľný rozvoj obce

Priority

1. Verené priestranstvá a oddychové zóny
2. Občianska vybavenosť, služby
3. Rozvoj „zdola nahor“, samospráva – informácie – občan
4. Kultúra, šport, história
5. Družobné vzťahy, zahraničné a regionálne partnerstvá
6. Vidiecky turizmus

Opatrenia

- úprava verejných priestranstiev, doplnenie mobiliáru, rozšírenie verejnej zelene
- rekonštrukcia a doplnenie miestnych komunikácií a chodníkov
- rekonštrukcia, modernizácia a efektívnejšia prevádzka objektov občianskej vybavenosti
- vybudovanie ubytovacích a stravovacích kapacít
- aktivizácia miestneho obyvateľstva
- elektronizácia miestnej samosprávy
- zvýšenie športových plôch
- chýbajúce objekty školskej infraštruktúry
- rekonštrukcia ľudového domu - zriadenie miestnej expozície tradícií
- spolupráca a podpora činnosti miestnych kultúrnych, spoločenských, športových organizácií a cirkví, súborov
- spolupráca s inými obcami (DRZ, Mikroregión Laurentius, MAS)
- rozvoj a rozšírenie družobných vzťahov (H, D, F, RO)
- zriadenie informačných panelov, turistických informačných tabúl na území obce
- cyklistické trasy pre turistov v mikroregióne Laurentius

D) Ciele, priority a opatrenia v oblasti Životného prostredia**Špecifické ciele**

1. Tvorba a ochrana živého a neživého prostredia obce pri súčasnom rešpektovaní zásad trvalo udržateľného rozvoja
2. Minimalizácia množstva odpadov a ich vplyvu na životné prostredie spojená s maximalizáciou využitia jednotlivých zložiek komunálneho odpadu

Priority

1. Stav a kvalita miestnych povrchových a podzemných vôd
2. Čistenie odpadových vôd
3. Ochrana, regenerácia okolitej prírody (vrátane verejnej zelene)
4. Skládky odpadov
5. Zber, triedenie a recyklácia jednotlivých zložiek komunálneho odpadu
6. Alternatívne zdroje energie

Opatrenia

- revitalizácia tokov, obnova pobrežnej vegetácie
- kontrola a sankcionovanie znečisťovateľov potoka Lužianka
- domáce a komunálne čistenie odpadových vôd z domácností
- realizácia aktivít uvedených v Pláne ekostabilizačných opatrení obce
- rekultivácia existujúcich skládok odpadov
- zmapovanie a odstraňovanie environmentálnych záťaží
- riešenie uloženia stavebného odpadu
- informačná kampaň a vzdelávanie obyvateľov (separovanie, kompostovanie, motivácia, sankcie)
- kontajnery, nádoby pre separovaný zber odpadov na verejných priestranstvách, nápisy a usmernenia pre občanov
- miestne zhodnotenie niektorých komodít vyseparovaných z komunálneho odpadu
- využívanie podpôr pre domácnosti na používanie obnoviteľných zdrojov energie

E) Ciele, priority a opatrenia v oblasti Infraštruktúry**Špecifický cieľ**

Trvalo udržateľný rozvoj objektov technickej infraštruktúry

Priority

1. Doprava – miestne komunikácie a chodníky
2. Informačná infraštruktúra
3. Infraštruktúra životného prostredia

Opatrenia

- zlepšenie stavu miestnych komunikácií (ciest II. a III. triedy)
- rozširovanie ciest – doplnenie krajníc, vybudovanie výbočísk pre autobusy
- zlepšenie stavu existujúcich a doplnenie chýbajúcich chodníkov
- zvýšenie bezpečnosti miestnej cestnej premávky
- zníženie zaťaženia miestnych ciest, zníženie hluku a vibrácie
- zvýšenie bezpečnosti miestnej premávky
- podpora výstavby obchvatu štátnej cesty č. I/75
- vybudovanie parkovacích miest pri významných objektoch, na najfrekventovanejších miestach
- modernizácia a doplnenie verejného osvetlenia
- vytvorenie komunikácií pre cyklistov
- široký prístup k rýchlemu internetu
- zlepšenie technického stavu miestneho rozhlasu
- čistenie odpadových vôd vybudovaním ČOV
- odvedenie komunálnych odpadových vôd (vybudovanie verejnej kanalizačnej siete)

2. Merateľné ukazovatele - monitoring

Monitorovanie splnenia programu je možné na základe vyhodnotenia výsledkov ukazovateľov za jednotlivé cieľové oblasti. Indikátory budú presne stanovené v jednotlivých realizačných projektoch.

Ľudské zdroje - ukazovatele:

- miera nezamestnanosti (v %)
- miera ekonomickej aktivity (v %)
- migračné saldo, prirodzený prírastok, celkový prírastok
- veková štruktúra obyvateľstva, index vitality a index starnutia
- počet detí, žiakov a tried v ZŠ a MŠ
- tvorba projektov v oblasti rozvoja ľudských zdrojov, percento úspešnosti projektov (v %)
- štruktúra obyvateľstva z hľadiska vzdelanosti a kvalifikácie (v %)
- počet, kvalita a využiteľnosť sociálnych služieb
- úspešnosť nezamestnaných na trhu práce v dôsledku absolvovania rekvalifikačného a vzdelávacieho kurzu (%)

Ekonomický sektor - ukazovatele:

- počet nových služieb, predajní a podnikov
- počet novovytvorených pracovných miest
- zvýšenie investičnej činnosti v obci (v %)
- úspešnosť realizácie projektových zámerov (%)

Primárny sektor a rozvoj obce - ukazovatele:

- miera vysporiadania majetkových vzťahov (v %)
- výmera špeciálnych plodín (ha)
- výmera zalesnených plôch (ha)
- počet vysadených stromov s funkciou vetrolamu popri poľných cestách
- počet novostavaných bytov
- počet zariadení vidieckeho cestovného ruchu
- počet lôžok v ubytovacích zariadeniach

Životné prostredie - ukazovatele:

- napojenosť obyvateľstva na verejnú kanalizačnú sieť (v %)
- vytvorené biocentrá a biokoridory (počet a plocha v ha)
- miera využívania druhotných zdrojov energie (v %)
- množstvo odpadu pozbieraného separovane (druh / t)
- množstvo recyklovaného odpadu (t)
- množstvo vytvoreného komunálneho odpadu na obyvateľa (kg/rok/obyv.)
- počet vysadených stromov a kríkov

Technická infraštruktúra - ukazovatele:

- napojenie obyvateľov na inžinierske siete (%)
- vyťaženosť, využiteľnosť internetového klubu (počet návštevníkov/rok)
- m opravených chodníkov a km opravených ciest
- rozšírenie inžinierskych sietí (merná jednotka: km a napojenie obyvateľstva v %)

V. FINANCOVANIE PROGRAMU

1. Charakteristika zdrojov

1.1 Programovacie obdobie 2004 - 2006

Finančné zdroje na regionálny rozvoj sú v rámci štátneho rozpočtu vyčlenené v zmysle Národného plánu regionálneho rozvoja SR, a teda aj z rozpočtových kapitol relevantných ministerstiev, ktoré zodpovedajú za ich použitie.

Aktivity regionálneho rozvoja môžu byť spolufinancované zo zdrojov fyzických a právnických osôb, z rozpočtu obcí, rozpočtu samosprávnych krajov, medzinárodných organizácií, úverov, od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu EÚ.

Kohézny fond - je špeciálny finančný nástroj na podporu projektov v oblasti životného prostredia a v oblasti výstavby transeurópskych dopravných sietí v tých členských štátoch, v ktorých HDP na obyvateľa nedosiahne 90 % priemeru EÚ. Uchádzať sa o prostriedky z tohto fondu môže iba štát.

Štrukturálne fondy

Prostriedky zo štrukturálnych fondov určené na projekty sa pridelujú na základe presne stanovených pravidiel so zámerom dosiahnuť jeden z troch cieľov regionálnej politiky EÚ, ktoré sú definované Nariadením Rady EÚ č. 1260/1999 - ustanovujúcim všeobecné ustanovenia o štrukturálnych fondoch - nasledovne:

Cieľ 1 - podpora rozvoja a štrukturálnych zmien regiónov, ktorých rozvoj zaostáva, pričom zaostávajúce regióny sú definované ako tie, ktorých HDP na obyvateľa nedosahuje 75 % priemeru Spoločenstva.

Cieľ 2 - podpora hospodárskej a spoločenskej premeny oblastí, ktoré čelia štrukturálnym ťažkostiam a prebieha tam hospodárska a sociálna konverzia.

Cieľ 3 - podpora prispôsobovania a modernizácia politik a systémov vzdelávania a zamestnanosti

Príspevky z fondov

Cieľ 1 - Európsky fond regionálneho rozvoja

Európsky sociálny fond

Európsky poľnohospodársky usmerňovací a garančný fond

Finančný nástroj na podporu rybolovu

Cieľ 2 - Európsky fond regionálneho rozvoja

Európsky sociálny fond

Cieľ 3 - Európsky sociálny fond

Spoločným cieľom týchto štyroch fondov je rozvoj členských krajín a zníženie rozdielov v životnej úrovni, ktoré existujú medzi ľuďmi a regiónmi EÚ.

Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF) - je najväčším fondom EÚ, je prvoradým nástrojom na zmiernenie disparít medzi regiónmi a zároveň poskytuje finančnú pomoc pre zlepšenie životnej úrovne v znevýhodnených oblastiach. Financujú sa z neho rozvojové projekty investičného charakteru.

Z ERDF sú spolufinancované nasledujúce programové dokumenty:

- Sektorový operačný program Priemysel a služby
- Operačný program Základná infraštruktúra
- Programy Spoločenstva INTERREG a URBAN

Európsky sociálny fond (ESF) - je hlavný finančný nástroj sociálnej politiky Európskeho spoločenstva. Poskytuje finančnú pomoc odbornému výcviku, preškoleniu a projektom na tvorbu pracovných miest. Z ESF sú spolufinancované nasledujúce programové dokumenty:

- Sektorový operačný program Ľudské zdroje
- Jednotný programový dokument NUTS II - Bratislava Cieľ 3
- Iniciatíva Spoločenstva EQUAL

Európsky poľnohospodársky usmerňovací a garančný fond (EAGGF) - financuje spoločnú poľnohospodársku politiku EÚ. Jeho cieľom je poskytnúť podporu trhu a podporiť štrukturálne zmeny v poľnohospodárstve. Delí sa na dve sekcie: usmerňovaciu a garančnú. Usmerňovacia časť poskytuje subvencie pre racionalizačné programy, modernizáciu a štrukturálne zdokonalenie vo farmárčení. Garančná sekcia financuje opatrenia na podporu cien a exportné refundácie na zabezpečenie stabilných cien pre farmárov.

Z EAGGF sú spolufinancované nasledujúce programové dokumenty:

- Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka
- Iniciatíva Spoločenstva LEADER

Finančný nástroj na podporu rybolovu (FIFG) - aplikuje sa vo všetkých pobrežných regiónoch, jeho hlavnou úlohou je zvýšiť konkurencie schopnosť štruktúr a rozvinúť komerčné podniky rybárskeho priemyslu.

Vzhľadom na potrebu podpory finančne nižších iniciatív miestnej samosprávy sa ponúkajú aj iné štrukturálne nástroje EÚ. Medzi **iniciatívy Spoločenstva** sú zaradené:

INTERREG - cezhraničná, medzištátna a transregionálna spolupráca zameraná na posilnenie harmonického, vyváženého a trvalo udržateľného rozvoja celej oblasti Spoločenstva

URBAN - hospodárska a spoločenská obnova miest a mestských okrajových oblastí postihnutých krízou za účelom presadzovania trvalo udržateľného rozvoja miest

LEADER - rozvoj vidieka a vidieckeho priestoru

EQUAL - medzištátna spolupráca na presadzovanie nových prostriedkov boja so všetkými formami diskriminácie a ne rovnoprávnosti v spojení s trhom práce.

1.2. Programovacie obdobie 2007 – 2013

V začínajúcom sa programovacom období je možnosť čerpať finančnú pomoc zo zdrojov EÚ na základe dvoch strategických dokumentov: **Národného strategického referenčného rámca SR na roky 2007 – 2013** a **Národného strategického plánu rozvoja vidieka 2007 – 2013**.

Národný strategický referenčný rámec 2007 – 2013 (NSRR) je centrálnym integrujúcim strategickým dokumentom, ktorý definuje a spája relevantné prvky jednotlivých autonómnych, avšak koherentných stratégií EÚ, štátu, sektorov a regiónov prostredníctvom financovania zo štrukturálnych fondov (ŠF) – ERDF a ESF - a Kohézneho fondu (KF) vrátane prostriedkov na spolufinancovanie s cieľom dosiahnutia čo najväčšej synergie a efektívnosti pri napĺňaní vízie a dosiahnutí strategického cieľa NSRR do roku 2013.

NSRR vychádza z týchto strategických dokumentov, vyberá z nich relevantné ciele a aktivity a vytvára implementačný systém pre tie z nich, ktoré budú viesť k čo najúčinnnejšiemu a najefektívnejšiemu dosiahnutiu vízie NSRR.

NSRR koncentruje príspevky do tých geografických území SR – oprávnených v zmysle nariadení EÚ, v ktorých budú vplyvy príspevkov najväčšou mierou prispievať k plneniu strategického cieľa SR v programovom období 2007 - 2013. Z pohľadu regionálneho prístupu sa bude strategický cieľ naplňať prostredníctvom projektov implementovaných:

- prioritne do inovačných a kohéznych pólů rastu;
- v špecifických prípadoch do území mimo pólů rastu.

Základným východiskom pre územný priemet stratégie NSRR je geografická oprávnenosť regiónů čerpať finančné prostriedky zo štrukturálnych fondů a Kohézneho fondu v nadväznosti na tri ciele kohéznej politiky EÚ na programové obdobie 2007 – 2013, ktorá je určená na základe ich ekonomickej výkonnosti.

Ciele kohéznej politiky EÚ na programové obdobie 2007 – 2013 sú:

- Cieľ Konvergencia
- Cieľ Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť
- Cieľ Európska územná spolupráca

Druhým východiskom je štruktúra osídlenia SR, daná polycentrickým systémom osídlenia, postavenom na póloch rastu, definovaných v KURS 2001 ako centrá a ťažiská osídlenia.

Stratégia NSRR je postavená na základe troch **strategických prioritách a ich troch cieľoch**, ktoré sa bude snažiť prostredníctvom financovania projektů v programovom období 2007 – 2013 naplniť.

Strategická priorita	Cieľ strategickej priority
1. Infraštruktúra a regionálna dostupnosť	Zvýšenie hustoty vybavenia regiónů infraštruktúrou a zvýšenie efektívnosti s ňou súvisiacich verejných služieb
2. Vedomostná ekonomika	Rozvoj zdrojů trvalo udržateľného ekonomickeho rastu a zvyšovanie konkurencieschopnosti priemyslu a služieb
3. Ľudské zdroje	Zvýšenie zamestnanosti, rast kvality pracovnej sily pre potreby vedomostnej ekonomiky a zvýšenie sociálnej inklúzie rizikových skupín

Stratégia, priority a ciele NSRR sú implementované cez 11 operačných programů v rámci jednotlivých cieľů kohéznej politiky EÚ:

Zoznam operačných programov

	Operačný program	RO	Fond
1.	Regionálny operačný program	MVRR SR	ERDF
2.	Životné prostredie	MŽP SR	ERDF, KF
3.	Doprava	MDPT SR	ERDF, KF
4.	Informatizácia spoločnosti	ÚV SR	ERDF
5.	Výskum a vývoj	MŠ SR	ERDF
6.	Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	MH SR	ERDF
7.	Vzdelávanie	MŠ SR	ESF
8.	Zamestnanosť a sociálna inklúzia	MPSVR SR	ESF
9.	Zdravotníctvo	MZ SR	ERDF
10.	Technická pomoc	MVRR SR	ERDF
11.	Bratislavský kraj	MVRR SR	ERDF

Inovatívne formy financovania

Jednou z perspektívnych foriem využívania prostriedkov štrukturálnych fondov je využívanie tzv. inovatívnych foriem financovania, ktoré na úrovni EÚ reprezentuje predovšetkým **iniciatíva JEREMIE** (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises). Táto iniciatíva EK, EIB, EIF a EBRD je zameraná na podporu prístupu k finančným prostriedkom pre malé a stredné podniky, najmä pre oblasť vedy a výskumu, podpory naplňovania cieľov Lisabonskej stratégie a podpory transferu technológií a inovácií v rámci operačných programov štrukturálnych fondov. V rámci iniciatívy JEREMIE budú využívané nasledujúce formy nepriamej pomoci ako inovatívne finančné nástroje:

- záručné schémy na úvery pre MSP;
- schémy na podporu začínajúcich podnikateľov;
- zvýhodnené úvery;
- technická pomoc pri tvorbe projektov PPP.

Zapojenie EIB v nasledujúcom programovom období nebude spočívať len v úverovom financovaní, ale i v rámci ďalších iniciatív, ako sú JASPERS a JESSICA.

Iné finančné nástroje Spoločenstva

- finančný nástroj **LIFE+** - projekty zamerané na environmentálne stratégie, nové technológie, zvyšovanie povedomia verejnosti v prípade Operačného programu Životné prostredie
- komunitárny akčný program **Verejné zdravotníctvo** – projekty s európskym rozmerom a pridanou hodnotou EÚ v prípade Operačného programu Zdravotníctvo
- **Rámcový program Konkurencieschopnosť a inovácie** v prípade OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast a OP Informatizácia spoločnosti
- **Rámcový program Výskum a vývoj** v prípade OP Výskum a vývoj

Národný strategický plán rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 (NSPRV) je vypracovaný v súlade s nariadením Rady č.1698/2005 o podpore rozvoja vidieka z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EAFRD), ktorý nepatrí medzi štrukturálne fondy. Podobne ani Európsky fond pre rybné hospodárstvo nie je súčasťou štrukturálnych fondov.

Globálnym cieľom NSPRV je multifunkčné poľnohospodárstvo, potravinárstvo, lesníctvo a udržateľný rozvoj vidieka. S účelom naplnenia tohto cieľa je zostavené smerovanie podpory do jednotlivých osí rozvoja.

Os	Názov osi	Cieľ	Priority
Os1	Zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva	Zvýšiť konkurencieschopnosť agropotravinárskeho a lesníckeho sektora	1.) Podpora modernizácie, inovácie a efektivity agropotravinárskeho a lesníckeho sektora
			2.) Prehlbovanie vedomostí a zvyšovanie odborného prehľadu v oblasti agropotravinárstva a lesníctva
Os2	Zlepšenie životného prostredia a krajiny	Vytvárať multifunkčné poľnohospodárske a lesnícke systémy s priaznivým dosahom na životné prostredie, prírodu a vzhľad krajiny	1.) Zachovanie biodiverzity na vidieku a poľnohospodárskych a lesohospodárskych systémov s vysokou prírodnou hodnotou
			2.) Zachovanie a zlepšenie kvality pozemných a povrchových vôd
			3.) Zachovanie a zlepšenie kvality poľnohospodárskej a lesnej pôdy
			4.) Zmiernenie dôsledkov klimatických zmien
Os3	Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	Zvýšiť zamestnanosť na vidieku a podporiť rozvoj obcí	1.) Vytváranie pracovných príležitostí na vidieku
			2.) Podpora vzdelávacích aktivít
			3.) Obnova a rozvoj obcí
			4.) Vytváranie miestnych partnerstiev
Os4	Leader	Podpora budovania a rozvoj miestnych partnerstiev a využitie vnútorného rozvojového potenciálu vidieka	1.) Zlepšovanie správy a riadenia a mobilizácia rozvojového potenciálu vo vidieckych oblastiach

Riadiacom orgánom pre realizáciu pomoci z EAFRD je Ministerstvo pôdohospodárstva SR. MP SR podporuje obce mimo inovačných a kohéznych pólů rastu.

Prístup LEADER

Leader je samostatný program výhradne zameraný na podporu rozvoja vidieka s cieľom zabezpečiť tzv. integrovaný rozvoj vidieka v rámci vidieckej politiky EÚ.

Skratka LEADER znamená Spojenia pre ekonomický rozvoj vidieckych komunít. Jeho zámer o integrovaný rozvoj vidieka bude zabezpečovaný cez NSPRV SR na roky 2007 – 2013. Je to nový netradičný prístup k rozvoju vidieckych oblastí v tom, že mikroregión si sám vytvorí potrebné inštitucionálne zázemie pre definovanie programu rozvoja a jeho realizáciu.

Hlavné črty prístupu LEADER sú:

- podpora endogénneho, integrovaného a trvalo udržateľného rozvoja vedeného zdola nahor
- spolupráca a partnerstvo viacerých inštitúcií z rôznych sektorov (územná samospráva, súkromný sektor, tretí sektor) na okresnej alebo mikroregionálnej úrovni, pritom verejný sektor je zastúpený max. 50% účasťou v rozhodujúcich orgánoch
- spoločné rozhodovanie o budúcnosti rozvoja územia, prevzatie zodpovednosti zaň, spoločné programovanie, koncentrácia zdrojov do rozvojových priorít a vzájomná koordinácia týchto programov a priorít s externým prostredím
- prioritné využitie miestnych zdrojov a ich inovatívne využitie pre tvorbu pridanej hodnoty
- rozvoj občianskej spoločnosti na miestnej úrovni.

Viacsektorovým partnerstvom je tzv. miestna akčná skupina (MAS), ktorá je založená na aktívnom zapojení miestnych ľudí. MAS tvoria a realizujú programy. Každá MAS vypracováva vlastnú rozvojovú stratégiu, na napĺňanie ktorého je možné získať financie z prístupu LEADER. Partnerstvo následne rozhoduje, ktoré súkromné alebo verejné projekty budú v danom území financované. Podporované aktivity musia byť v súlade s NSPRV SR na roky 2007 – 2013, čo sa zabezpečuje už v procese prípravy rozvojovej stratégie mikroregiónu a pri definovaní podporovaných aktivít.

2. Stanovenie opatrení a aktivít pre podporu zo zdrojov EÚ**Zámery obce podporovateľné z Národného strategického referenčného rámca SR 2007 - 2013**

Obec Tekovské Lužany má v štruktúre sídiel SR vymedzeného pre účely ROP NSRR pozíciu kohézneho pólu rastu. Na základe toho môžu byť z NSRR SR kofinancované nasledovné jej rozvojové projekty:

zámer projektu	strategický dokument	operačný program	prioritná os	opatrenie
výstavba ČOV	NSRR	OP ŽP	1 - Integrovaná ochrana, racionálne využívanie vôd	1.2 Odvádzanie a čistenie komunálnych odpadových vôd
rekonštrukcia a výstavba autobusových zastávok	NSRR	ROP	2 - Posilnenie vybavenosti územia	2.2 Regenerácia sídiel
dokončenie projektu rekultivácie skládky TKO	NSRR	OP ŽP	4 - Odpadové hospodárstvo	4.5 Uzatváranie a rekultivácia skládok odpadov
rekonštrukcia existujúcich pavilónov základných škôl	NSRR	ROP	1 - Rozvoj zariadení občianskej infraštruktúry	1.1 Infraštruktúra vzdelávania
zriadenie komunitného centra	NSRR	ROP	1 - Rozvoj zariadení občianskej infraštruktúry	1.2 Infraštruktúra sociálnych služieb a sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately
rekonštrukcia budovy za účelom zriadenia knižnice	NSRR	ROP	1 - Rozvoj zariadení občianskej infraštruktúry	1.3 Infraštruktúra pamäťových a fondových inštitúcií na miestnej a regionálnej úrovni
vzdelávacie aktivity	NSRR	OP Vzdelávanie	2 - Celoživotné vzdelávanie ako základný princíp vedomostnej spoločnosti	2.1 Podpora celoživotného vzdelávania
	NSRR	OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia	2 - Podpora sociálnej inklúzie	2.2 Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity
elektronizácia knižnice	NSRR	ROP	1 - Rozvoj zariadení občianskej infraštruktúry	1.3 Infraštruktúra pamäťových a fondových inštitúcií na miestnej a regionálnej úrovni
elektronizácia miestnej samosprávy	NSRR	OP Informatizácia spoločnosti	1 - Elektronizácia verejnej správy a rozvoj elektronických služieb	1.2 Elektronizácia verejnej správy na regionálnej a miestnej úrovni
prístavba telocvične k ZŠ	NSRR	ROP	1 - Rozvoj zariadení občianskej infraštruktúry	1.1 Infraštruktúra vzdelávania
oprava existujúcich a výstavba chýbajúcich chodníkov	NSRR	ROP	2 - Posilnenie vybavenosti územia	2.2 Regenerácia sídiel
úprava cintorínov - výstavba chodníkov, doplnenie studní, vytvorenie plochy na parkovanie, výmena oplotenia	NSRR	ROP	2 - Posilnenie vybavenosti územia	2.2 Regenerácia sídiel
rekonštrukcia miestneho rozhlasu a verejného osvetlenia	NSRR	ROP	2 - Posilnenie vybavenosti územia	2.2 Regenerácia sídiel
rekonštrukcia ľudového domu - zriadenie miestnej expozície tradícií	NSRR	ROP	2 - Posilnenie vybavenosti územia	2.3 Podpora a obnova infraštruktúry cestovného ruchu

zámer projektu	strategický dokument	operačný program	prioritná os	opatrenie
výstavba centrálnej zóny obce	NSRR	ROP	2 - Posilnenie vybavenosti územia	2.2 Regenerácia sídiel
rekonštrukcia objektov v majetku obce pri novej knižnici	NSRR	ROP	2 - Posilnenie vybavenosti územia	2.2 Regenerácia sídiel
výstavba verejnej kanalizačnej siete	NSRR	OP ŽP	1 - Integrovaná ochrana, racionálne využívanie vôd	1.2 Odvádzanie a čistenie komunálnych odpadových vôd
rekonštrukcia amfiteátra a jeho okolia - miestneho parku	NSRR	ROP	2 - Posilnenie vybavenosti územia	2.2 Regenerácia sídiel
rekonštrukcia budovy zdravotného strediska	NSRR	ROP	1 - Rozvoj zariadení občianskej infraštruktúry	1.5 Infraštruktúra nekomerčných záchranných služieb
spracovanie bioodpadu	NSRR	OP ŽP	4 - Odpadové hospodárstvo	4.2 Podpora aktivít na zhodnocovanie odpadov
zmapovanie a likvidácia nelegálnych skládok na katastrálnom území obce	NSRR	OP ŽP	4 - Odpadové hospodárstvo	4.4 Riešenie problematiky environmentálnych záťaží vrátane ich odstraňovania
úprava ďalších verejných priestranstiev	NSRR	ROP	2 - Posilnenie vybavenosti územia	2.2 Regenerácia sídiel
rekonštrukcia miestnych komunikácií	NSRR	ROP	2 - Posilnenie vybavenosti územia	2.2 Regenerácia sídiel

Zámery obce podporovateľné z Národného strategického programu rozvoja vidieka SR 2007 - 2013

Pre podporu z NSPRV SR sa môžu uchádzať obce mimo pôlov rastu.

zámer projektu	strategický dokument	os	priorita	podporované aktivity
budovanie a rozvoj miestnych partnerstiev	NSPRV	OS 3 - Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	č.4 Vytváranie miestnych partnerstiev	získavanie zručností, oživovanie a vytváranie stratégií miestneho rozvoja
		OS 4 - Leader	č.1 Zlepšovanie správy (manažmentu) a riadenia a mobilizácia rozvojového potenciálu vo vidieckych oblastiach	vykonávanie stratégií miestneho rozvoja; vykonávanie projektov spolupráce; chod miestnej akčnej skupiny, získavanie zručností a oživovanie územia
rekonštrukcia a výstavba autobusových zastávok	NSPRV	OS 3 - Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	č.3 Obnova a rozvoj obcí	obnova a rozvoj obcí
rekonštrukcia budovy obecného úradu	NSPRV	OS 3 - Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	č.3 Obnova a rozvoj obcí	obnova a rozvoj obcí
rekonštrukcia ľudového domu - zriadenie miestnej expozície tradícií	NSPRV	OS 3 - Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	č.3 Obnova a rozvoj obcí	obnova a rozvoj obcí

zámer projektu	strategický dokument	os	priorita	podporované aktivity
oprava existujúcich a výstavba chýbajúcich chodníkov	NSPRV	OS 3 - Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	č.3 Obnova a rozvoj obcí	obnova a rozvoj obcí
úprava cintorínov - výstavba chodníkov, doplnenie studní, vytvorenie plochy na parkovanie, výmena oplatenia	NSPRV	OS 3 - Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	č.3 Obnova a rozvoj obcí	obnova a rozvoj obcí
rekonštrukcia domu smútku	NSPRV	OS 3 - Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	č.3 Obnova a rozvoj obcí	obnova a rozvoj obcí
rekonštrukcia amfiteátra a obnova jeho okolia - miestneho parku	NSPRV	OS 3 - Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	č.3 Obnova a rozvoj obcí	obnova a rozvoj obcí
rekonštrukcia miestnych komunikácií	NSPRV	OS 3 - Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	č.3 Obnova a rozvoj obcí	obnova a rozvoj obcí
vzdelávacie aktivity	NSPRV	OS 3 - Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	č.2 Podpora vzdelávacích aktivít	vzdelávanie a informovanie
rozvoj vidieckej turistiky	NSPRV	OS 3 - Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	č.1 Vytváranie pracovných príležitostí na vidieku	diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam; podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu
zriadenie malého priemyselného (spracovateľského) parku	NSPRV	OS 3 - Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	č.1 Vytváranie pracovných príležitostí na vidieku	diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam; podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu
úprava ďalších verejných priestranstiev	NSPRV	OS 3 - Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	č.3 Obnova a rozvoj obcí	obnova a rozvoj obcí
umiestnenie informačných tabúl v obci a jej okolí	NSPRV	OS 3 - Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	č.3 Obnova a rozvoj obcí	obnova a rozvoj obcí
rekonštrukcia existujúcich a doplnenie chýbajúcich mostíkov na potoku	NSPRV	OS 3 - Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva	č.3 Obnova a rozvoj obcí	obnova a rozvoj obcí

3. Finančná potreba projektov uvedených v „Harmonograme na roky 2007 – 2013“

zámer projektu	predpokladaný rozpočet v tis. Sk	zdroje financovania	predpokladané vlastné náklady v tis. Sk	časový horizont
výstavba viacúčelového ihriska	1500	rozpočet obce, SR, ŠF	500	2007 - 2008
výstavba ČOV	15531	rozpočet obce, Envirofond	776,5	2007 - 20010
zriadenie obecného kompostoviska, vybudovanie systému zberu zeleného odpadu	1211	rozpočet obce, Envirofond	484	2007 - 2008
usporiadanie kultúrnych, športových akcií	1400	rozpočet obce, MK SR, NSK, nadácie, EK	700	2007 - 2013
rekonštrukcia a výstavba autobusových zastávok	588,5	rozpočet obce, MF SR	59	2007 - 2008
výsadba vetrolamov, vsakovacích pásov	980	rozpočet obce, nadácie, POD EAFRD	98	2007 - 2010
budovanie a rozvoj miestnych partnerstiev	500	rozpočet obce, EAFRD	50	2007 - 2013
dokončenie projektu rekultivácie skládky TKO	7300	rozpočet obce, Envirofond	730	2008
rekonštrukcia existujúcich pavilónov základných škôl	14790	rozpočet obce, ŠF	740	2008 - 2010
rekonštrukcia budovy obecného úradu	3500	rozpočet obce, ŠF	175	2008 - 2011
rekonštrukcia ľudového domu - zriadenie miestnej expozície tradícií	1500	rozpočet obce, ŠF	75	2008
zriadenie komunitného centra	850	rozpočet obce, MPSVR, nadácie	85	2008 - 2009
rekonštrukcia budovy za účelom zriadenia knižnice	2500	rozpočet obce, ŠF	125	2008 - 2009
vzdelávacie aktivity	250	rozpočet obce, ŠF, EAFRD	12,5	2008 - 2013
prístavba telocvične k ZŠ	35000	rozpočet obce, ŠF	1750	2009 - 2010
oprava existujúcich a výstavba chýbajúcich chodníkov	1500	rozpočet obce, ŠF	75	2009 - 2012
dostavba športovo-rekreačného areálu	1970	rozpočet obce, MŠ SR, ŠF	197	2009 - 2011
úprava cintorínov - výstavba chodníkov, doplnenie studní, vytvorenie plochy na parkovanie, výmena oplotenia	900	rozpočet obce, MF SR, ŠF, EAFRD	90	2009 - 2010
výstavba nájomných bytov	8000	rozpočet obce, ŠFRB	400	2009 - 2011
rekonštrukcia miestneho rozhlasu a verejného osvetlenia	750	rozpočet obce, MF SR, ŠF, EAFRD	75	2009 - 2011
revitalizácia miestnych tokov a realizácia ekostabilizačných opatrení na týchto tokoch	3500	rozpočet obce, ŠF	175	2009 - 2013
rekonštrukcia domu smútku	500	rozpočet obce, MF SR, EAFRD	50	2009

pokračovanie tabuľky...

zámer projektu	predpokladaný rozpočet v tis. Sk	zdroje financovania	predpokladané vlastné náklady v tis. Sk	časový horizont
umiestnenie informačných tabuľ v obci a jej okolí	87500	rozpočet obce, MF SR, POD, EAFRD	8750	2009
elektronizácia knižnice	650	rozpočet obce, ŠF	65	2010 - 2011
výstavba centrálnej zóny obce	10850	rozpočet obce, ŠF	542,5	2010 - 2013
rekonštrukcia objektov v majetku obce pri novej knižnici	3000	rozpočet obce, ŠF	150	2011 - 2013
výstavba verejnej kanalizačnej siete	63420	rozpočet obce, ŠF	3171	2011 - 2013
rekonštrukcia amfiteátra a jeho okolia v miestnom parku	1260	rozpočet obce, ŠF, EAFRD	63	2011
rekonštrukcia budovy zdravotného strediska	16000	rozpočet obce, ŠF	800	2011 - 2012
spracovanie bioodpadu	450	rozpočet obce, ŠF	22,5	2011 - 2013
zmapovanie a likvidácia nelegálnych skládok na katastrálnom území obce	12000	rozpočet obce, ŠF	600	2011 - 2012
rozvoj vidieckej turistiky*	x	rozpočet obce, EAFRD	x	2011 - 2015
zriadenie malého priemyselného (spracovateľského) parku	15000	rozpočet obce, ŠF	750	2012 - 2013
rekonštrukcia miestnych komunikácií	20000	rozpočet obce, ŠF, EAFRD	1000	2012 - 2016
úprava ďalších verejných priestranstiev	1650	rozpočet obce, ŠF, EAFRD	165	2012 - 2015
rekonštrukcia existujúcich a doplnenie chýbajúcich mostíkov na potoku	160	rozpočet obce, EAFRD, POD	16	2012 - 2014
elektronizácia miestnej samosprávy	850	rozpočet obce, ŠF	85	2012 - 2013
zalesňovanie území nevýhodných pre poľnohospodárstvo	1250	rozpočet obce, ŠF	62,5	2013 - 2015

* Výška nákladov na rozvoj vidieckej turistiky závisí od rozvojových zámerov miestnych podnikateľov

Celková finančná potreba projektov uvedených v Akčnom pláne na roky 207 – 2013: 251 060 tis. Sk. Predpokladaná výška vlastných nákladov obce: 14 914 tis. Sk.
Pre kofinancovanie rozvojových zámerov obce sú k dispozícii aj rôzne nadácie a fondy, ako aj zdroje ministerstiev SR v zmysle platnej legislatívy.

VI. HARMONOGRAM REALIZÁCIE AKTIVÍT

Aktivita	2004	2005	2006	2007	2008	2009
dokončenie vodovodu						
dokončenie projektu rekultivácie skládky TKO						
rekonštrukcia budov základných škôl						
výstavba detských ihrísk, športovísk - príprava projektu a výstavba						
príprava PD na rekonštrukciu budovy obecného múzea						
oprava chodníkov						
riešenie centrálnej zóny obce - príprava PD						
príprava PD na rekonštrukciu kultúrneho domu						
výstavba verejnej kanalizačnej siete						
realizácia plánu environmentálnych opatrení						
realizácia ekostabilizačných opatrení						
zalesňovanie území nevýhodných pre poľnohospodárstvo						
výsadba vetrolamov, vsakovacích pásov						
zverejňovanie aktuálnych informácií o voľných pracovných miestach						
zavedenie kontroly predaja rodinných domov						
implementácia národného projektu verejnej služby zamestnanosti						
informovanie potenciálnych podnikateľov o nepokrytých segmentoch trhu						
organizovanie workshopov a seminárov						
založenie Integrovaného informačného systému územia						
tvorba spoločného rozvojového programu obce s obcami mikroregiónu						
vyjasnenie majetkových pomerov a vlastníckych vzťahov k pozemkom						
zber historických pamiatok						
usporiadanie kultúrnych, športových akcií						
sledovanie a sankcionovanie ilegálnych znečisťovateľov						
pravidelné burzy vybraných druhov nebezpečných odpadov						
dokončenie rekonštrukcie amfiteátra						

Hore uvedený harmonogram vychádza z aktuálnych potrieb a možností obce ako aj poznatkov o budúcom vývoji. Sú v ňom uvedené iba tie aktivity, ktorých realizácia by sa mala začať v roku 2005. Nakoľko realizáciu horeuvedených aktivít v budúcnosti môžu ovplyvňovať mnohé nepredvídateľné vonkajšie a vnútorné faktory, harmonogram aktivít bude každoročne aktualizovaný.

Harmonogram aktivít na roky 2007 – 2013

Aktivita	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
výstavba viacúčelového ihriska							
výstavba ČOV							
zriadenie obecného kompostoviska, vybudovanie systému zberu zeleného odpadu							
usporiadanie kultúrnych, športových akcií							
pravidelné burzy vybraných druhov nebezpečných odpadov							
rekonštrukcia a výstavba autobusových zastávok							
výsadba vetrolamov, vsakovacích pásov							
budovanie a rozvoj miestnych partnerstiev							
dokončenie projektu rekultivácie skládky TKO							
rekonštrukcia existujúcich pavilónov základných škôl							
rekonštrukcia budovy obecného úradu							
rekonštrukcia ľudového domu - zriadenie miestnej expozície tradícií							
zriadenie komunitného centra							
rekonštrukcia budovy za účelom zriadenia knižnice							
vzdelávacie aktivity							
prístavba telocvične k ZŠ							
oprava existujúcich a výstavba chýbajúcich chodníkov							
dostavba športovo-rekreačného areálu							
úprava cintorínov - výstavba chodníkov, doplnenie studní, vytvorenie plochy na parkovanie, výmena oplotenia							
výstavba nájomných bytov							
rekonštrukcia miestneho rozhlasu a verejného osvetlenia							
revitalizácia miestnych tokov a realizácia ekostabilizačných opatrení na týchto tokoch							
rekonštrukcia domu smútku							
umiestnenie informačných tabúl v obci a jej okolí							
elektronizácia knižnice							
výstavba centrálnej zóny obce							
výstavba verejnej kanalizačnej siete							
rekonštrukcia objektov v majetku obce pri novej knižnici							
rekonštrukcia amfiteátra a jeho okolia - miestneho parku							
rekonštrukcia budovy zdravotného strediska							
spracovanie bioodpadu							
zmapovanie a likvidácia nelegálnych skládok na katastr.území obce							
rozvoj vidieckej turistiky							
zriadenie malého priemyselného parku							
rekonštrukcia miestnych komunikácií							
úprava ďalších verejných priestranstiev							
rekonštrukcia existujúcich a doplnenie chýbajúcich mostíkov na potoku							
elektronizácia miestnej samosprávy							
zalesňovanie území nevýhodných pre poľnohospodárstvo							

ZÁVER

Obec Tekovské Lužany vypracovala tento rozvojový dokument s cieľom účelného rozvoja svojho územia. Cieľom obce je dosiahnutie trvalo udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja pri maximálnom využití miestnych zdrojov a aktivizovaní občanov, miestnych podnikateľov i organizácií k vzájomnej spolupráci.

V „Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja“ (ďalej iba „Programu...“) sa po audite zdrojov obce vo SWOT analýze identifikovali vnútorné a vonkajšie faktory rozvoja obce, na základe čoho sa vytýpovali kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja, stanovila sa rozvojová stratégia obce prostredníctvom cieľov, priorít a opatrení.

Analýza potenciálu obce je založená v menšej miere na štatistických údajoch, vo väčšej miere na údajoch dostupných na úrovni obce.

Pred spracovaním „Programu...“ sa uskutočnil dotazníkový prieskum medzi lokálnymi subjektmi vo všetkých sektoroch národného hospodárstva, ktorý sa zameriaval na zistenie ich problémov, potrieb a rozvojových zámerov. Podnety dotazovaných sa zapracovali do SWOT analýzy. Projekty, rozvojové programy a plány obce ako i lokálnych subjektov sú uvedené v prílohách.

Po fáze stanovenia cieľov, priorít a opatrení sa fáza programovania končí, nasleduje vypracovávanie konkrétnych realizačných projektov pre všetky opatrenia. Monitorovanie splnenia „Programu...“ bude na základe indikátorov uvedených v podkapitole IV.2.

Úspešná implementácia „Programu...“ môže v obci napomôcť k zlepšeniu vybavenosti obce základnou infraštruktúrou, zatraktívneniu obce pre externé investície, povzbudeniu podnikateľskej aktivity, zlepšeniu sociálnej klímy, môže generovať príjmy a tým zvýšiť celkovú životnú úroveň obyvateľstva a zároveň postaviť pevné základy zodpovednej miestnej samosprávnosti.

ZUSAMMENFASSUNG

Dieses Dokument - Das wirtschaftliche und soziale Entwicklungsprogramm (weiter nur „Programm...“) - wurde vom Dorf Tekovské Lužany ausgearbeitet mit dem Ziel, die Entwicklung auf seinem Gebiet zweckmäßig zu leiten.

Das Ziel des Dorfes ist es, eine dauernd erhaltende wirtschaftliche und soziale Entwicklung mittels der maximalen Ausnützung der lokalen Quellen zu erreichen und die Einwohner, lokale Unternehmer und Organisationen zur Zusammenarbeit zu aktivieren.

Im „Programm...“ wurden nach der Analyse der Entwicklungsquellen des Dorfes in der SWOT Analyse die innere und äußere Entwicklungsfaktoren identifiziert. Auf Grund der SWOT sind die wichtigsten Probleme bezeichnet, die Ziele und Prioritäten aufgestellt und die nötigen Maßnahmen und Aktivitäten festgesetzt.

Die Analyse des Potenziales des Dorfes beruht in kleinem Ausmaß auf statistischen Daten, in größerem Ausmaß auf Angaben, die auf der Stufe eines Dorfes erreichbar sind.

Die Beschreibung der aktuellen Situation berührt die folgende Gebiete:

- Menschenquellen (demographische Charakteristik der Einwohnerschaft, Arbeitsmarkt, Bildungseinrichtungen, Gesundheitswesen, die soziale Sphäre, Kultur)
- Wirtschaft (kleine und mittlere Unternehmen, Dienstleistungen und Fremdensverkehr, Bauwesen)
- Landwirtschaft, Forst- und Wasserwirtschaft, Jägerei, Fischerei, Landesentwicklung
- Umweltschutz (Atmosphäre, Wasser, Boden, die Flora, Tierwelt, Abfälle)
- Technische Infrastruktur

Der Verarbeitung des „Programms...“ ging eine Meinungsforschung voran. Durch Fragebögen hat man auf die Grundprobleme und Bedürfnisse der Einwohner, Unternehmer und verschiedenen Subjekte in allen drei Sektoren der Nationalwirtschaft gefragt. Man hat auch die Entwicklungsentwürfe der Unternehmer und Organisationen festgestellt. Die Projekte, Pläne und Entwicklungsprogramme des Dorfes und der lokalen Subjekten sind im Anhang angeführt.

Nach der Phase der Bestimmung der Ziele, Prioritäten und Maßnahmen die Programmierung endet. In der Zukunft folgt die Phase der Zubereitung der konkreten Projekte für alle Maßnahmen. Monitoring der Erfüllung des „Programms...“ wird mit Hilfe der in der Unterkapitel IV.2. gegebene Indexe.

Die erfolgreiche Verwirklichung des „Programms...“ kann in Tekovské Lužany zur besseren Ausstattung mit Objekten der technischen Infrastruktur beitragen, das Dorf für die externe Investitionen attraktiver machen, die Unternehmungslust aufmuntern, das soziale Klima verbessern, neue Arbeitsplätze bilden, in den Dorfbudget höhere Einnahmen bringen und das ganze Lebensniveau der Einwohner heben. Die gute Realisation dieses „Programms...“ kann zugleich feste Grunde einer verantwortlichen lokalen Selbstverwaltung bauen.

PRÍLOHY

Projekty a programy rozvoja (zverejňované do novembra 2003)

Projekty obce

1. Rekonštrukcia a dobudovanie objektov základných škôl

Zámerom projektu je rekonštrukcia terajších objektov (zastrešenie a zateplenie pavilónov) a prístavba telocvične, prístavba školskej kuchyne s jedálňou a piatich učební.

Realizáciou projektu sa zabezpečí zlepšenie infraštruktúrneho vybavenia objektov základnej školy, prispeje k zlepšeniu vzdelávacieho procesu na škole, k vyrovnaní disparít v štandardoch vzdelávacích služieb, rozšíri možnosti pre modernizáciu vzdelávacieho procesu. Východiskom je aj plánovaná integrácia škôl v blízkom okolí vzhľadom na nízky počet detí s predpokladaným presunom týchto žiakov do našej školy a neudržateľnosť terajšieho stavu.

Miestom realizácie projektu je obec Tekovské Lužany, číslo parcely 1369. Parcela a budova školy je vo vlastníctve obce. Stavba sa navrhuje v súlade s platnou územno-plánovacou dokumentáciou a s programom sociálneho a hospodárskeho rozvoja obce. Predpokladaný termín začatia výstavby je rok 2004, predpokladaný termín ukončenia výstavby je rok 2006. Pri projekte sa predpokladá obdržanie všetkých potrebných dokumentov v programovacom období 2004-2006.

Celková predpokladaná cena stavby je 60 mil. Sk, výška požadovaného grantu zo štrukturálnych fondov EÚ tvorí 50 mil. Sk, pričom je teda zabezpečené aj kofinancovanie a to z nasledujúcich zdrojov: rozpočet obce - 2 mil. Sk, iné - 8 mil. Sk

2. Rekonštrukcia kultúrno-vzdelávacích objektov v obci Tekovské Lužany

Cieľom projektu je zlepšenie infraštruktúrneho vybavenia obce a príslušného regiónu v oblasti kultúry a vzdelávania, rozvoj ľudských zdrojov, zvýšenie ich adaptability, podpora rozvoja obce so zameraním na kultúru a vzdelávanie, podpora partnerstiev na miestnej úrovni, zlepšenie informovanosti a zapojenosti občanov do rozvoja obce s dôrazom na atraktivnosť obce.

Miestom realizácie projektu je obec Tekovské Lužany, číslo parciel 174, 812 a 971. Budovy a parcely sú vo vlastníctve obce (bývalý kláštor, kultúrny dom, knižnica). Stavba sa navrhuje v súlade s platnou územno-plánovacou dokumentáciou a s programom sociálneho a hospodárskeho rozvoja obce. Pri projekte sa predpokladá obdržanie všetkých potrebných dokumentov v programovacom období 2004-2006. Predpokladaný termín začatia stavby je rok 2004, predpokladaný termín ukončenia výstavby je rok 2006.

Celková predpokladaná cena stavby je 4,2 mil. Sk, výška požadovaného grantu zo štrukturálnych fondov EÚ je 4 mil. Sk, pričom je zabezpečené kofinancovanie z rozpočtu obce vo výške 200 tis. Sk.

3. Zriadenie vodovodných prípojok do škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti obce Tekovské Lužany

Zámerom projektu je zriadenie vodovodných prípojok do dvoch ZŠ, MŠ a do zdravotného strediska a nákup 5 filtračných zariadení pre ďalšiu úpravu vody pre jej priamu konzumáciu.

Cieľom projektu je zlepšenie infraštruktúrneho vybavenia objektov základných, materských škôl a zdravotného strediska, prispieť k zlepšeniu vzdelávacieho procesu na škole, k vyrovnaní disparít v štandardoch vzdelávacích a zdravotníckych služieb.

Miestom realizácie projektu je obec Tekovské Lužany, čísla parciel 1369, 107, 110, 192. Parcely a budovy sú vo vlastníctve obce. Stavba sa navrhuje v súlade s platnou územno-plánovacou dokumentáciou a s programom sociálneho a hospodárskeho rozvoja obce. Projekt je pripravený na realizáciu. Predpokladaný termín začatia a ukončenia stavby je rok 2004.

Celková predpokladaná cena stavby je 350 tis. Sk. Výška požadovaného grantu zo štrukturálnych fondov EÚ je 300 tis. Sk, pričom je zabezpečené kofinancovanie z obecného rozpočtu vo výške 50 tis. Sk.

4. Zriadenie internetového klubu v obci Tekovské Lužany

Zámerom projektu je rekonštrukcia objektu vo vlastníctve obce pre zriadenie internetového klubu pre rozvoj občianskych aktivít a vzdelávania v obci Tekovské Lužany. Priestory internetového klubu by mali slúžiť verejnosti pre získavanie informácií, pre rôzne vzdelávacie aktivity a krúžky pre mládež a dospelých, ako koordinačné centrum „trhu práce“ a sídlo vydávania vlastných obecných novín.

V obci pôsobia viaceré občianskych združení, neziskových organizácií, záujmových združení a spolkov, chýbajú však priestory pre ich cieľavedomý rozvoj a vzájomnú spoluprácu, aktívny prístup k informáciám a k veciam verejným.

Cieľom projektu je zlepšenie infraštruktúrneho vybavenia obce a príslušného regiónu v oblasti informatiky a vzdelávania, rozvoj ľudských zdrojov a zvýšenie ich adaptability, podpora rozvoja obce so zameraním na informatizáciu a vzdelávanie, podpora partnerstiev na miestnej úrovni, zlepšenie informovanosti a zapojenosti občanov do rozvoja obce s dôrazom na atraktivnosť a prosperitu obce, ako i jej propagáciu.

Miestom realizácie projektu je obec Tekovské Lužany, číslo parcely 971. Budova a parcela je vo vlastníctve obce. Stavba sa navrhuje v súlade s platnou územno-plánovacou dokumentáciou a s programom hospodárskeho a

sociálneho rozvoja obce. Pri projekte sa predpokladá obdržanie všetkých potrebných dokumentov v programovacom období 2004-2006. Predpokladaný termín začatia stavby je rok 2004, predpokladaný termín ukončenia výstavby je rok 2005.

Celková predpokladaná cena stavby je 400 tis. Sk. Výška požadovaného grantu zo štrukturálnych fondov EÚ je 300 tis. Sk, pričom je zabezpečené kofinancovanie z obecného rozpočtu vo výške 100 tis. Sk.

5. Riešenie likvidácie odpadu v mikroregióne

Účastníci projektu: *obec Tekovské Lužany*
firma ISOSTONE s.r.o.

Cieľom projektu je vyriešenie nepriaznivej situácie odpadového hospodárstva v obci Tekovské Lužany a okolí.

Zavedený projekt by vytváral príjmy pre obec z predaných výrobkov, tak umožniac odštartovanie ďalších aktivít obce a v neposlednom rade riešenie nepriaznivej situácie zamestnanosti obyvateľov obce. Realizácia projektu by tiež napomohla k zredukovaniu množstva prepravných služieb kvôli zníženiu vzdialenosti prepravy odpadov na rôzne miesta.

Projekt pozostáva zo štyroch častí:

- a) likvidácia odpadu - plasty, PET fľaše, fólie
- b) služby spojené so zberom plastov v regióne, výroba prepravných vriec
- c) likvidácia organického odpadu obce a výrobného odpadu firmy ISOSTONE s.r.o. Tekovské Lužany
- d) registrácia výrobkov, zavedenie technológie, zaškolenie

Celková finančná náročnosť projektu je 8,1-10,1 mil. Sk (výrobná linka - 6-8 mil. Sk; technológia zberu odpadov - 1,1 mil. Sk; výrobná linka na valčeky - 0,6 mil. Sk; ostatné náklady - 0,4 mil. Sk). Pri projekte sa predpokladá návratnosť finančných prostriedkov do 5,5 rokov. Realizáciou projektu by sa zabezpečilo zamestnanie pre 12-21 pracovníkov.

6. Celooberný vodovod

Cieľom projektu je vypracovanie projektovej dokumentácie pre zásobovanie obyvateľov nezávadnou pitnou vodou z nezávislého vodného zdroja mimo ochranného pásma EMO. Projektová dokumentácia bola vypracovaná odborne spôsobilou organizáciou, bolo vydané vodoprávne rozhodnutie. Stavba sa t. č. realizuje. Náklady na projekt tvoria 450 tis. Sk.

7. Kanalizácia a ČOV

Cieľom projektu je vypracovanie projektovej dokumentácie riešajúcej odkanalizovanie a následné prečistenie splaškových vôd z domácností a z objektov podnikateľských subjektov na území obce. Projektová dokumentácia bola vypracovaná odborne spôsobilou organizáciou, bolo vydané vodoprávne rozhodnutie. Náklady projektu tvoria 680 tis. Sk.

8. Rekultivácia skládky TKO

Cieľom projektu je vypracovanie projektovej dokumentácie na rekultiváciu skládky komunálneho odpadu, vrátane hydrogeologických prieskumov a rozborov. Projektová dokumentácia bola vypracovaná odborne spôsobilou organizáciou, bolo vydané stavebné povolenie, rekultivácia sa t. č. realizuje dodávateľom vybraným v zmysle zákona č. 523/2003 Z.z. o verejnom obstarávaní. Náklady projektu činia 180 tis. Sk.

9. Vypracovanie územno-plánovacej dokumentácie obce

Cieľom spracovávania ÚPN-O je postaviť kvalitný, všeobecne prijateľný rozvojový program obce; stanoviť stratégiu pre plné využitie predností a potenciálu územia s postupným eliminovaním nepriaznivých prvkov súčasného stavu prostredia; definovať obraz príťažlivého, pokojného, prosperujúceho a zdravého prírodného a obytného prostredia obce; vytvoriť aj priaznivé partnerské vzťahy a zázemie potrebné pre rušné, dynamicky sa rozvíjajúce okolie; získať solídny podklad pre rozhodovanie o podpore jednej z dvoch predpokladaných možností rozvoja obce. V súlade so zákonom č.50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku boli vypracované nasledovné stupne ÚPN-O: Zadanie ÚPN-O, Prieskumy a rozbor, v súčasnosti sa spracováva Koncept ÚPN-O. Náklady na projekt tvoria 580 tis. Sk.

10. Príprava základnej infraštruktúry v Dolnohronskom regióne

Cieľom projektu je príprava potrebnej dokumentácie k stavebnému povoleniu pre projekty lokálnej infraštruktúry v obciach Tekovské Lužany, Plavé Vozokany a Nýrovce. Projekty sú zamerané v Tekovských Lužanoch na rekonštrukciu a dobudovanie základnej školy (dobudovanie telocvične, kuchyne, jedálne, sedlovej nadstavby strecha pre vytvorenie 2 tried a 1 špeciálnej triedy), v Plavých Vozokanoch na rekonštrukciu kotolne a opravu plochej strechy základnej školy, v Nýrovciach na opravu komunikácie (ciest a chodníkov) a na rekonštrukciu vstupu pre Dom smútku.

Hlavnou cieľovou skupinou projektu sú dnešní a budúci obyvatelia obcí, ktorí projektom získajú lepšiu vybavenosť pre vzdelávanie a dopravu. Projekt prispieva k celkovému rozvoju regiónu v oblasti základnej infraštruktúry. Výstupom tohoto projektu bude projektová dokumentácia, ktorá posluží ako vstup pre budúce projekty financované zo štrukturálnych fondov. Doba trvania projektu je 10 mesiacov. Celkové oprávnené náklady projektu činia 92 272,03 Eur. Z celkových nákladov projektu bude 75 % financovaných príspevkom Európskej komisie (program

Phare), čo činí 69 204,02 Eur, ďalšia časť - 25%, t.j. 23 068,01 Eur - bude financovaná z miestneho rozpočtu žiadateľa (obec Tekovské Lužany) a partnerov. O príjme z projektu sa neuvažuje.

11. Stratégia rozvoja mikroregiónu Laurentius

Mikroregión Laurentius sa skladá zo 4 obcí: Tekovské Lužany, Plavé Vozokany, Málaš a Čaka.

Cieľom projektu je vytvoriť nové a prehĺbiť už existujúce partnerstvá potrebných pre prípravu miestnych a regionálnych rozvojových a hlavne hospodárskych stratégií, zvýšiť kapacity orgánov verejnej správy v rámci mikroregiónu, pripraviť rozvojové stratégie. Projekt tiež pripraví založenie takého informačného systému, resp. vytvorenie informačnej siete, prostredníctvom ktorého môže dochádzať k výmene informácií medzi orgánmi verejnej správy podieľajúcimi sa na strategickom plánovaní a užívateľmi týchto informácií, ako napr. podnikatelia, obyvatelia a pod. Projekt pripraví stretnutia partnerov zoskupených v mikroregióne na spoločných seminároch a workshopoch, ktorí budú základom pre zvýšenie kapacity orgánov verejnej správy.

Projekt sa skladá z 3 častí:

- vypracovanie Plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mikroregiónu (zahrňoval by hospodárske, sociálne, geografické a územné aspekty rozvoja)
- založenie Integrovaného informačného systému územia - IISÚ (naplnený nasl. vrstvami v digitálnej forme: katastrálne mapy územia, technické mapy, územné plány obcí, územné systémy ekologickej stability)
- workshopy, stretnutia, semináre

Priamou cieľovou skupinou projektu sú orgány samospráv, podnikatelia a združenia pre miestny rozvoj v mikroregióne a v neposlednom rade aj obyvatelia mikroregiónu.

Doba trvania projektu je 8 mesiacov. Celkové náklady na realizáciu projektu činia 45 886,56 Eur. Celý rozpočet bude financovaný príspevkom Európskej komisie. O príjme z projektu sa neuvažuje.

12. Informačné centrum európskej integrácie mikroregiónu Laurentius

Cieľom projektu je vytvorenie spolupráce medzi obcami, podnikateľmi, združeniami pre miestny rozvoj ako aj organizáciami verejnej správy v mikroregióne, teda subjektami, ktorí sú priamou cieľovou skupinou projektu. Špecifickým cieľom projektu je zvýšiť regionálnu schopnosť absorbovať (pred- a povstupové) fondy EÚ, zvýšiť schopnosť miestnych rozvojových organizácií s cieľom lepšie identifikovať príležitosti pre projekty; podporovať rozvoj miestnych rozvojových organizácií pomocou silnej spolupráce, propagáciou regiónov a znalosťami v oblasti vypracovania projektov; podporiť vývoj tzv. „aktívnej vrstvy“ orgánov v rámci mikroregiónu, ktoré budú základom pre zabezpečenie absorpcie pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ; vyvíjať a testovať postupy a štruktúry potrebné pre budúce programy ERDF.

Hlavnou aktivitou projektu je poskytovanie kvalitných a spoľahlivých informácií a rozvojových programoch a aktivitách v mikroregióne, v regióne Nitra ako aj celej SR vytvorením informačného centra pozostávajúceho z hlavnej kancelárie v jednej obci a pridružených satelitných kancelárií v ďalších obciach mikroregiónu.

Projekt sa skladá z 3 častí:

- vytvorenie Informačného centra pre regionálny rozvoj mikroregiónu
- organizácia pracovných seminárov o príprave žiadostí na rozvojové programy a možnostiach čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ
- tvorba marketingovej stratégie mikroregiónu

Doba trvania projektu je 10 mesiacov. Celkové náklady na realizáciu projektu činia 29 567,83 Eur. Celý rozpočet bude financovaný príspevkom Európskej komisie. O príjme z projektu sa neuvažuje.

Programy rozvoja a projekty subjektov

1. Zariadenie sociálnej starostlivosti Samaritán

Programy

Zariadenie má vypracovaný *krátkodobý program rozvoja na 2 roky*:

1. prechod zariadenia na veľký podnik, zamestnanie väčšieho počtu zamestnancov. Jedná sa o profesie:

- sociálny pracovník
 - rehabilitačný pracovník
 - špeciálny liečebný pedagóg
2. Preškolenie a vzdelávanie zamestnancov v našej oblasti - zvýšenie kvality poskytovaných sociálnych služieb
 3. Transformácia zariadenia na neziskovú organizáciu
 4. Úprava prostredia - skvalitnenie a zlepšenie života klientov

Dlhodobý program na 5 rokov:

1. Vysporiadanie budovy
2. Vytvorenie nadštandardných buniek
3. Vytvorenie denného stacionára

Projekty

1. Projekt je odovzdaný na Úrad nitrianskeho samosprávneho kraja - finančné prostriedky z Fondu lotérií požadujeme na zhotovenie výtahu v zariadení.

2. Projekt je odovzdaný na Úrad nitrianskeho samosprávneho kraja - Odbor regionálneho rozvoja - dobudovanie sociálnych zariadení; rehabilitácia; vybudovanie vlastnej vývarovne.

2. ISOSTONE s. r. o.

Program

Program má firma vypracovaný do roku 2010. Jedná sa o nasledujúce aktivity:

- spracovanie odpadu z vlastnej výroby
- zúžitkovanie spracovaného odpadu v oblasti pestovania

Realizáciou tohto programu by sa vytvorilo cca 10 pracovných miest.

Projekt „Riešenie likvidácie odpadu v mikroregióne“

Projekt je bližšie opísaný v bode 6., časť „Projekty obce“.

3. Reformovaná kresťanská cirkev

Program, plán rozvoja

1. Ďalší rozvoj nášho cirkevného mládežníckeho centra (v posledných rokoch vybudovaného rekonštrukciou budovy bývalej reformovanej školy vo vlastníctve cirkvi) - napr. v rámci vidieckeho turizmu (ubytovacia kapacita - 45: lôžok v dvoch miestnostiach, vybudované sociálne priestory)

2. V súvislosti s tou budovou: vybudovanie športových ihrísk; bazénu (máme naňho rozpracovaný rozpočet - 400 tis. Sk)

3. Zriadenie cirkevnej základnej školy v budove mládežníckeho centra, ktoré cez letné mesiace chceme ďalej využívať na letné cirkevné tábory.

4. Po výmene drevenej konštrukcie by sme chceli zastaviť podlažie (vybudovanie ubytovacích priestorov)

5. Máme priestory pre cirkevné schôdze, školenia, prednášky, ktoré môžu byť využité aj pre podobné aktivity obce (s možnosťou stravovania a ubytovania).

6. Výsadba zelene a skrášlenie okolia mládežníckeho centra

7. Vybudovanie alebo prevádzka malého podniku (pre 10-20 zamestnancov) v spolupráci so zahraničnou firmou. Jednoduchá výroba (napr. šitie šiat); zníženie počtu nezamestnaných v obci; potreba nákupu technológie.

4. PD Pokrok

Projekt stavby:

- spevnené manipulačné plochy
- čistenie splaškových vôd

Investorom je PD Pokrok Tekovské Lužany. Navrhovaná stavba bude umiestnená na dvore mechanizačného strediska PD. Stavba je rozdelená do nasledovných objektov:

stavebná časť

- manipulačná plocha prístrešku použitých olejov
- manipulačná plocha skladu olejov
- manipulačná plocha čerpacej stanice
- čistiareň splaškových vôd
- tlaková kanalizácia a výústny objekt

strojno-technologická časť

- čistiareň splaškových vôd
- elektrická prípojka

Navrhovaná stavba rieši úpravu plôch, kde dochádza k manipulácii s ropnými látkami a tým ja k ich možnému úniku. Ďalej rieši čistenie vôd znečistených ropnými látkami z odstavnej plochy mechanizačného strediska a umývacej rampy a ich vypúšťanie do recipientu Lužianka.

Pripravovaná stavba bude mať kladný vplyv na životné prostredie. Úpravou jednotlivých manipulačných plôch podľa projektu sa zabráni presiaknutiu ropných látok do pôdy a zabráni sa jej kontaminácii ako aj kontaminácii spodných vôd. Úpravou plochy pri jestvujúcej čerpacej stanici PHM a vybudovaním havarijnej nádrže sa podstatne zníži riziko možného úniku ropných látok pri havárii nádrže cisternového vozidla privážajúceho pohonné hmoty. Čistiareň splaškových vôd z odstavnej plochy mechanizačného strediska zabráni, aby sa počas dažďov spláchnuté ropné látky z odstavnej plochy dostali do povrchových vôd. Vybudovaná akumulčná nádrž zachytí vody intenzívne 15 minútového dažďa, ktoré sa potom očistia v odľučovači ropných látok a následne vypustia do recipientu.

4. MZ YMCA Tekovské Lužany

Plán činností

- výročná schôdza MZ YMCA Tek. Lužany; diskusné a výchovné stretnutia - celoročne; účasť na zasadnutiach RMNK;

- záchrana historických pamiatok ŽNO v Tek. Lužanoch a spolupráca s OZ Hatikva

- stolnotenisový turnaj; kurz stolného tenisu pre dorastencov; letný tábor pre dorastencov; mládežnícky tábor Campfest; tábor pre dorast; deň detí; koncerty;

Projekty

- projekt na záchranu kultúrnych pamiatok židovskej náboženskej obce v Tekovských Lužanoch

- projekt na vytvorenie pomníka odvečeným židom
- projekt na nakrútenie filmového dokumentu
- v spolupráci s komisiou pre kultúru a medzinárodné vzťahy usporiadať kultúrno-spoločenské podujatia a pomoc pri zriadení obecného múzea

5. Pekáreň Bageta - Ing. Hargaš Vladimír

Program

Rozšírenie výroby o niektoré druhy pekárenských výrobkov so súčasným vytvorením nových pracovných miest.

6. Materská škola I.

Projekt

Škôlka má vypracovaný projekt školy podporujúcej zdravie už tretí rok. Obdržali certifikát „Zdravá škola“. V každodennej práci s deťmi sa robí arómaterapia a muzikoterapia.

8. Materská škola II.

Program

Program rozvoja je vypracovaný na roky 2001-2005. Týka sa predškolského vzdelávania a je vypracovaný na podmienky horeuvedeného subjektu. Nevytvára nové pracovné miesta. Skvalitňuje úroveň výchovno-vzdelávacej práce materskej školy. Zabezpečuje dobrý imidž predškolského zariadenia v sústave ostatných školských zariadení.

- medzinárodné vzdelávacie projekty
- rozvoj partnerských vzťahov s MŠ na Slovensku i s predškolskými zariadeniami krajín EÚ
- vytvorenie strediska alebo metodického centra predškolského vzdelávania regiónu

Projekt

Medzinárodný výchovno-vzdelávací program v oblasti predškolského vzdelávania Comenius1 - prípravná fáza.

9. Rímskokatolícka cirkev

Program

- uvádzanie kresťanských a ľudských mravných hodnôt do praktického života
- činnosť mimo bohoslužieb - interkonfesionálne akcie
- eRko (Hnutie kresťanských spoločenstiev detí)- skupinka detí, ktorí sa pravidelne stretávajú pod vedením tzv. animátorov (vedúcich spoločenstiev), ktorí už začali svoju prípravu na túto úlohu. V prípade záujmu môže ísť aj o viac skupín. Stretnutia by prebiehali v slovenskej reči
- skauting - výchova charakteru a osobnosti - v maďarskej reči. Tu máme na pláne spolupracovať s reformovanou cirkvou. Okrem vyslovene skautských vedomostí a zručností by mladý získavali vedomosti aj z iných oblastí. Ich úlohou je zasadzovať sa za skrášlenie životného prostredia, kultúru, tradíciu, šport, hry, spev atď.
- spoločenstvo stredo- a vysokoškolákov. Časť týchto mladých by sa venovala deťom.
- založenie spevokolu

Projekt

K realizácii plánov, uvedených v prílohe č.1 je potrebná miestnosť, kde by sa jednotlivé spoločenstvá mohli stretávať. Pre tieto účely by vyhovovala miestnosť na prízemí farského úradu, ktoré môže slúžiť ako farské pastorizačné centrum s menšími úpravami. Potreba vymalovania, úprava podlahy, zakúpenie stolov a stoličiek.

Tento projekt je realizovateľný v priebehu niekoľkých mesiacov.

10. H a H mont

Program

Plán je vypracovaný na obdobie 2 rokov.

- zakúpenie budovy a zriadenie kancelárie, skladovacích priestorov a taktiež by slúžila na miesto predaja stavebného materiálu
- rozšírenie materiálno-technickej vybavenosti firmy, čo by umožnilo zvýšiť konkurencieschopnosť firmy na trhu, dosiahnutie vyššej kvality práce a plynulejší prechod na kritériá kvality po vstupe do EÚ
- rozšíriť okruh činností, vytvoriť s tým nové pracovné miesta

11. Miestne osvetové stredisko

Program

Celoročne:

- tanečný krúžok pre mažoretky	- stretnutie generácií pri čaji - krúžok šikovné
- jazykový kurz angličtiny pre ročník 1-4.	ruky
- predajné akcie	- filmové a divadelné predstavenia
- cvičenie aerobic	- akcie pre deti k rôznym sviatkom
- krúžok pečenia a varenia	
Zimné mesiace: plesy	

- prednášky, stretnutia, besedy, výstavy, turnaje, zázajdy, posedenia, schôdze, okresné prehliadky tanečných súborov, organizované aj v spolupráci s miestnymi organizáciami a subjektami (YMCA, Csemadok, Matica slovenská, požiarny zbor, miestna knižnica, obecný úrad, cirkvi, materské a základné školy).

12. Rodičovské združenie pri ZŠ s vyuč. jazykom maďarským

Program

- pomoc pedagógom pri výchove detí
- organizovanie brigád pri opravách, úpravách školy
- napomáhať spoluprácu pedagógov a členov združenia
- dosiahnutie zlepšenia študijných výsledkov žiakov
- dbať na estetickú výchovu
- dosiahnutie zníženia ospravedlnených a neospravedlnených zameškaných hodín
- ochrana záujmov školy a boj za uchovanie školy

Projekt

Od r. 2001 každý rok sa usporiada celookresné stretnutie detských folklórnych súborov pracujúcich pri ZŠ s VJM („Stretnutie v Tekovských Lužanoch“).

13. Predajne rozličného tovaru - Stanislav Sádovský

Program

V obci prevádzkuje dva obchody s rozličným tovarom (prevažne potraviny). Obe budovy sú vo vlastníctve podnikateľa. Z dôvodu poklesu kúpyschopnosti občanov sa uvažuje o zrušení jednej prevádzky a inom spôsobe využitia budovy.

V prípade realizácie investície v Plavých Vozokanoch sa plánuje vytvorenie ubytovacích priestorov (rekonštrukciou budovy v súkromnom vlastníctve príp. dostavaním) a reštauračných služieb. Tieto služby by sa mohli poskytnúť pre tzv. „strednú vrstvu“ zákazníkov, aby boli dostupné pre každého.

Ak by sa naskytla možnosť väčšej investície a by bol pre ňu nedostatok miesta, bol by záujem aj o nákup pozemku vedľa jednotky, ktorá sa premení na ubytovacie zariadenie.

14. Drevaňa Ladislav - agropodnikateľ

Plán

Výstavba skladovacích priestorov pre obilie, zeleninu v blízkej budúcnosti. Realizáciou tohto plánu sa vytvoria nové pracovné miesta, prináša to zníženie počtu nezamestnaných v obci.

15. Základná škola s vyučovacím jazykom slovenským

Program

- v spolupráci s obecným úradom bol vypracovaný projekt výstavby telocvične pri základných školách. Jej vybudovaním sa má zefektívniť výučba telesnej výchovy a zlepšiť fyzickú zdatnosť detí. Pri výstavbe sa vytvoria pracovné príležitosti pre občanov obce. Po odovzdaní telocvične do prevádzky sa vytvorí pracovný úväzok na jej údržbu.

Projekt

Pri organizovaní prehliadky detských folklórnych súborov „Čriečky“ bol vypracovaný projekt na získanie podpory z finančných zdrojov Matice slovenskej.

16. Ján Ivančo - obchodná činnosť a príjem stávkových hier

Program

Cieľom podnikania je poskytovať čo najkvalitnejšie služby v oblasti obchodnej činnosti - nákup a predaj novín, časopisov, tabakových výrobkov a prevádzkovania stávkových hier (LOTTO, BINGO, KENO 10, LOTTO 5 z 35, KLUB KENO, kurzové stávky a predaj stieracích žrebov) a zvýšiť svoj podiel na trhu a rozšíriť služby na širší okruh zákazníkov.

Svoje služby by firma chcela rozšíriť predajom ďalších produktov a to: produkty trvanlivého potravinárskeho charakteru, produkty papiernictva, optiky, prevádzkovanie fotoslužby. Rozšírenie sa môže uplatňovať za predpokladu rozšírenia priestorov. Svoju činnosť má záujem firma prevádzkovať v prenajatých priestoroch obecného úradu, prípadne iných fyzických osôb, ktoré takéto priestory poskytnú na prenájom vo výhodnej lokalite obce.

V prípade realizácie rozvojového programu podniku by firma prijala aj viac zamestnancov podľa potreby. Doterajšími skúsenosťami a poskytovanými službami by firma chcela prispieť k rozvoju obce a regiónu.

17. Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským

Program

Plánované dlhodobé úlohy týkajúce sa rozvoja školy na obdobie 5 rokov (2000-2005):

- a) Hlavné ciele výchovy a vzdelávania žiakov školy:
 - koncepcnosť zámerov vedenia školy

- stanovanie cieľov výchovy a vzdelávania
- podstatné vonkajšie a vnútorné faktory, z ktorých vychádza orientácia školy - tradície, regionálne podmienky, dosiahnutá úroveň
- b) realizácia výchovných a vzdelávacích zámerov (výchovno-vzdelávací program)
- c) mimoškolské akcie:
 - folklórny festival
 - spoločné akcie s rodičmi a inými organizáciami

Projekty

Projekty, žiadosti o dotácie, granty na kultúrne aktivity a na organizovanie aktivít počas prázdnin:

- IV. Nagysallói Találkozó - okresný festival detských folklórnych súborov
- výmenné tábory s družobnými školami (Bátaszék, Kondoros)

18. MO Matice slovenskej

Projekt

Vypracoval sa projekt pod názvom „Čriečky“, ktorý je zameraný na rozvoj folklóru v našom regióne. Na realizáciu projektu prispeje finančne Matica slovenská, ktorá takto podáva pomocnú ruku pri zorganizovaní celookresnej prehliadky folklórnych súborov.

19. Evanjelická cirkev augsburského vyznania

Program

- prijatie nových členov	- fasádny náter
- sanácia modlitebne. Plánované činnosti	- údržba strešného reziva
v rámci sanácie:	- oprava vstupnej brány z ulice
- izolácia múrov proti zemnej vlhkosti	- oprava podlahy v zadnej miestnosti
- obnova omietok	
- Na práce bol vypracovaný finančný plán. Výdavky na realizáciu projektu tvoria celkom 162 960 Sk.

20. TALIM - Ing. Július Tatár

Program

- Má vypracovaný podnikateľský plán na obdobie 5 rokov.
- zvyšovanie výmery obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy a tým aj počtu zamestnancov, prijatých na sezónne práce
 - spracovanie a výroba poľnohospodárskych produktov - zeleniny a ich konzervovanie s následným predajom
 - výstavba bowlingovej dráhy
 - výroba a predaj cukrárenských výrobkov

Projekty

1. *Výsadba ovocného sadu v k.ú. Tekovské Lužany*
 - príprava pôdy v r. 2004 a následná výsadba, počas ďalších 3 rokov ošetrovanie
 - celkový investičný náklad projektu 580 tis.Sk
 - územie navrhovanej výstavby ovocného sadu (broskyne, marhule, hrušky, slivky) je v intraviláne obce, č. parcely 55/1, 60 a 62/2 o výmere 1,1741 ha
 - cieľom projektu je aj zabezpečenie pracovných miest, pokrytie prázdnych segmentov trhu
2. *Rekonštrukcia skleníkov*
 - skleníky sa nachádzajú v areáli bývalého záhradníctva PD KLAS číslo parcely 60, ktorá je v súkromnom vlastníctve podnikateľa
 - rekonštrukcia je potrebná z dôvodu a s cieľom pestovania kvetín
 - celkový investičný náklad projektu je 2 650 tis.Sk
 - doba trvania projektu je 7 rokov
 - cieľom projektu je rozvoj zamestnanosti v obci a vytvorenie trhu pre v obci dopestované kvetiny.

21. TEKOVIA - D, Ing. Deák Juraj

Program

- podnikateľský zámer v oblasti agroturistiky vypracovaný v súvislosti realizácie projektu mikroregiónu Laurentius „MODRÁ LIENKA TERM“.
- v súlade s projektom a zámerom a.s. MODRÁ LIENKA TERM firma vie ponúknuť nasledujúce aktivity:
 - v oblasti chovu koňov jazdu v koči a sedle, jazdeckú školu, turistiku na Farme Zálagoš
 - ukážky chovu rôznych druhov zvierat (na rozšírenie tohoto zámeru predpokladaná potreba finančných zdrojov cca 500 tis. Sk)
 - na úseku chovu oviec vybudovať salaš so špecialitami z produkcie chovu oviec (ovčí syr, oštiepok, žinčica, pečené jahňa a pod.). Zámer by sa zrealizoval na farme Máláš, potreba zdrojov cca 1 200 tis. Sk

- odchov bažantov a realizácia spoločných poľovačiek v Poľovníckej spoločnosti TEKOVIA Veľký dvor (kataster Tek. Lužany, Málaš, Želiezovce). Potreba zdrojov cca 200 tis. Sk
 - vybudovanie penziónu pre cca 15 osôb po rekonštrukcii objektu (administratívnej budovy bývalej JRD v obci Málaš). Potreba zdrojov cca 500 tis. Sk
- Podnikateľský zámer je možný prispôsobiť potrebám uvažovaného subjektu.

Projekty

- projekt so zameraním na rozvoj chovu oviec a realizovaný cez program SAPARD.
- projekt rozpracovaný v oblasti rozvoja agroturistiky v našom regióne

22. Dobrovoľný hasičský zbor

Program činnosti DPO do r.2006

- prioritná úloha: rozvíjanie spolupráce s obecnými samosprávami, poskytovať starostom všestrannú odbornú pomoc na úseku PO a prostredníctvom dobrovoľného požiarného zboru (DPZ) zabezpečiť konkrétny podiel na plnení celospoločenských úloh
- v spolupráci s obecnou samosprávou zamerať sa na konkrétne úlohy vymedzené v §58 zákona č.314/2001 Z.z.
- previerku pripravenosti DPZ považovať za dôležitý prvok odbornej prípravy dobrovoľných požiarnikov. Ďalším cieľom je udržať úroveň súčasnej zapojenosti DPZ.
- prostredníctvom DPZ na úrovni obcí poskytovať odbornú metodickú pomoc pri spracovaní požiarno-poplachovej dokumentácie a jej pravidelnom doplňovaní
- osobitnú pozornosť venovať na úrovni obcí výberu a odbornej príprave členov kontrolných skupín a ich prostredníctvom vykonaniu protipožiarnych kontrol
- na úseku práce s mládežou pokračovať v celoročnej činnosti mladých požiarnikov prostredníctvom hry PLAMENĽ, postupne zvyšovať počet zapojených kolektívov.
- prechodom kompetencií základného školstva na obce je potrebné zamerať pozornosť priamo na spoluprácu s vedením MŠ a ZŠ. Ťažisko tejto práce realizovať na úrovni DPZ
- na úrovni DPO podporovať organizáciu tradičných požiarníckych plesov, divadiel, hudobných produkcií s prvkami regionálnych kultúr
- prostredníctvom funkcionárov a poslancov v obecných zastupiteľstvách, ktorí sú členmi DPO pozitívne ovplyvňovať výšku finančného rozpočtu na úlohy PO, ale i príspevku na činnosti DPZ

23. Modrá lienka therm, a.s.

Projekt

Účastníkmi projektu na strane slovenskej sú obce, podniky a podnikatelia, tvoriace a.s. Modrá lienka therm. Na strane druhej generálnym managerom a konzultantom projektu je NEW MANAGEMENT Unternehmensberatung GmbH, Moore Stephens partner, Viedeň.

Cieľom projektu je na základe využitia ojedinelej prírodnej minerálnej termálnej vody vybudovať región prítiažlivý pre turistov a pacientov z Európy, tým zabezpečiť takmer 100% zamestnanosť obyvateľov regiónu, ktorý pozostáva z katastrálnych území obcí Plavé Vozokany, Tekovské Lužany, Čaka, Málaš (tvoriace mikroregión LAURENTIUS), Dedinka, Bardoňovo a Pozba.

Projekt je založený na dokázateľne vzrastajúcom záujme o liečivé účinky minerálnej termálnej vody, nachádzajúcej sa pod obcou Plavé Vozokany.

Nosnou časťou projektu je vybudovanie Balneacentra v Plavých Vozokanoch, na tento komplex budú naviazané ostatné projekty.

Projekt je rozdelený na tri časti:

- *základný projekt*:
 - Balneacentrum s priamou infraštruktúrou
 - Kúpalisko + aquapark s celoročnou prevádzkou
 - Satelitné ubytovanie
 - Nákupné, zábavné centrum a centrum služieb
 - Detský zábavný park

- *vyvolané a infraštruktúrne investície* - kanalizácie, ČOV, plynofikácia regiónu, rekonštrukcia štátnych a obecných ciest, chodníkov a parkové úpravy, dopravné služby a infraštruktúra, spoločný podnik komunálnych služieb, bytová výstavba, cykloturistické a náučné trasy

- *satelitné a ponuku rozširujúce investície* - aktivity pre súkromných podnikateľov a obce: chov jazdeckých koní a jazdiareň, salaš s ovcami, reštaurácia s reálnou zakáľáčkou, chov husí s reštauráciou, bažantnica so strelnicou, letný amfiteáter, úprava miestneho rybníka - rybolov, atraktívne prepravné služby, využitie kaštieľa v Bardoňove, úprava pútnického miesta v Pozbe, benzínové čerpadlo so servisom a službami motoristom, medzinárodné golfové ihrisko, autocamping v blízkosti areálu kúpaliska, centrum starých regionálnych remesiel.

Celkové náklady na realizáciu projektu činia 2 749 000 000 Sk, z toho 1 155 000 000 na základný projekt, 1 288 000 000 na vyvolané a infraštruktúrne investície, 306 000 000 na satelitné a ponuku rozširujúce investície.

Financovanie projektu bude kombináciou vlastných zdrojov zahraničného investora, bankových zdrojov a subvencií EÚ.

VYHODNOTENIE DOTAZNÍKOVÉHO PRIESKUMU

Problémy, ktoré by bolo potrebné podľa názorov dotazovaných najskôr riešiť

Podnety a návrhy dotazovaných na využitie potenciálu územia obce

Problémová oblasť 1.: Ľudské zdroje

1.1 Demografická situácia, vzdelávanie, kultúrne a športové aktivity

- zachovanie MŠ II
- usporiadanie viacerých spoločenských podujatí
- rozšírenie kultúrnych aktivít (napr. prizývaním divadelných súborov)
- viac športových možností pre mladých, sprístupnenie školských ihrísk
- zapojenie väčšieho počtu podnikateľských subjektov do podpory športu
- vytvorenie metodického centra predškolského a školského vzdelávania
- rozvoj výučby informačných technológií na základných školách
- obmedziť a zastaviť pribudnutie obyvateľov rómskej národnosti a nedisciplinovaných prisťahovalcov
- vytvoriť možnosti pre mladých vhodne využiť svoj voľný čas
- vytvoriť podmienky pre zber historických pamiatok obce
- podpora kultúrno-vzdelávacích a duchovných aktivít miestnych cirkví
- spracovanie histórie obce a vydanie publikácie
- vytvorenie dopravného ihriska pre deti
- vytvorenie kolkárne

1.2 Sociálna a zdravotnícka starostlivosť

- chýbajú možnosti očistných kúpeľov pre starších a nevládnych, ktorí nemajú doma kúpeľňu
- rozšírenie zdravotníckych služieb
- zriadenie vývarovne, zabezpečenie stravovania pre zvyšujúci sa podiel osamelých a chorých starých občanov

1.3 Práca s verejnosťou

- propagácia pozitívneho vplyvu športových aktivít pre zdravý vývin mládeže
- možnosť predplatenia Dúhy - informačného spravodajcu obce
- informovanie podnikateľov a občanov o tom, čo ich čaká po vstupe SR do EÚ
 - informovať ľudí o budovaní vodovodu, kanalizácie
- spolupráca obce a občanov v podnikaní
- zvýšiť komunikáciu medzi podnikateľmi, občanmi a samosprávou
- vytvorenie informačného centra obce
- zlepšiť informovanosť občanov o zasadnutiach obecného zastupiteľstva aspoň 7 dní vopred

Problémová oblasť 2.: Ekonomický sektor

2.1 Priemysel

- zriadenie priemyselného parku
- výroba metiel
- spracovanie nadbytočnej a veľkoodberateľmi neprevzatej produkcie poľnohospodárov vo vlastnej konzervárni
- nevyužitý priestor vo vlastníctve obce využiť na zriadenie obecného výrobného podniku

- vybudovať spracovateľský priemysel na tu vyprodukované poľnohospodárske produkty (baliareň, mlyn, sušiareň, mraziareň, konzerváreň, výrobná cestovín)

2.2 Služby

- vytvorenie centra (domu služieb) na frekventovanom mieste v obci
- vybudovanie centra špecializovaných obchodíkov
- prevádzkovanie sauny a relaxačného centra
- rôzne opravné služby pre samostatne žijúcich, starých spoluobčanov (poskytované jedným podnikateľom)
- vytvorenie chýbajúcich služieb ako elektrikár, opravár áut, vodoinštalatér, opravár hodín, opravár obuvi (chýbajú niektorí živnostníci)
- chýbajú kultúrne reštauračné služby
- umiestnenie bankomatu v obci
- prevádzkovanie ubytovacieho zariadenia
- zriadenie autoumyvárne v obci
- ponechať prevádzkové hodiny Slovenskej sporiteľne, a.s.

2.3 Malé a stredné podnikanie

- spojenie tunajších pestovateľov zeleniny a obilia do združenia (spoločne dodávať produkciu veľkoodberateľom)
- vytvorenie pobočky Všeobecnej úverovej banky a.s.
 - podpora mikro-, malých a stredných podnikateľov zo strany OcÚ
- chýba predajňa domácich potrieb, elektroniky, železa a ostatného priemyselného tovaru
- zriadenie malého a stredného podniku v spolupráci so zahraničnou firmou
- prevádzkovať cukráreň alebo kaviareň

2.4 Trh práce

- zníženie počtu nezamestnaných
- využitie nezamestnaných občanov s nižším vzdelaním v obecnom podniku v jednoduchej výrobe
- v rodinách, kde sú dvaja nezamestnaní, jeden by musel niekoľko dní v mesiaci odpracovať pre obec (verejnoprospešné práce)

Problémová oblasť 3.: Životné prostredie

3.1 Životné prostredie

- alarmujúci stav a kvalita potoka Lužianka
- zabezpečenie ošetrovania vysadených stromov
- vyčistenie potoka a výsadba zelene okolo neho
- využitie druhotných surovín energie (po ich separovanom zbere napr.)
- na miestach odstránených nelegálnych skládok odpadu - kde je to možné - vysadiť lesík
- na vhodných miestach vytvoriť mokrade, kosené lúky
- okraje poľných ciest vysadiť vhodnými drevinami

3.2 Odpadové hospodárstvo

- zabezpečiť separovaný zber odpadu
- vytvoriť možnosti likvidácie jesenného - hlavne organického - odpadu
- odstrániť nelegálne skládky odpadu z obci a rekultivovať ich
- vytvoriť legálnu skládku odpadu
- chýba možnosť objednania kontajnera

- zakázať vypustenie odpadovej vody do potoka

- riešiť likvidáciu odpadu na cintoríne
- častejší vývoz komunálneho odpadu
- kontrola znečisťovateľov životného prostredia
- zakázať vypustenie žump na ulicu a do Lužianky
- recyklácia odpadov v obci

3.3 Verejné priestranstvá

- výstavba centrálnej zóny obce
- vytvoriť skutočné oddychové zóny v obci
- výsadba zelene, stromov po celej obci
- udržať čistotu na verejných priestranstvách - pokuta pre tých, ktorí nerešpektujú poriadok
- umiestnenie odpadkových nádob po chodníkoch a kontajnerov na frekventovaných miestach
- vytvorenie viacerých parkovacích možností pred obecným úradom
- oprava ciest a chodníkov
- oprava studne na cintoríne a vybudovanie viac studní
- pravidelné kosenie cintorínov
- zlepšiť osvetlenie ulíc a ostatných verejných priestranstiev
- skrášlenie hlavnej ulice a zlepšenie celkového vzhľadu obce
- kontrola túlavých psov
- vybudovanie chodníku k domu smútku na cintoríne

Problémová oblasť 4.: Infraštruktúra

4.1 Technická infraštruktúra

- dokončenie výstavby vodovodu
- výstavba ČOV a postupná výstavba kanalizácie
- rekonštrukcia areálu bývalého kúpaliska
- napojenie škôl na verejný vodovod, zriadenie vodovodných prípojk
- zavedenie plynovodu na železničnú stanicu
- zavedenie vodovodu do cintorína
- oprava artézskej studne
- plynifikácia časti Tek. Lužian - farmy Zálagoš

4.2 Doprava, telekomunikácie, informatizácia spoločnosti

- zriadenie autobusového spoja do Plavých Vozokán v prípade výstavby termálneho kúpaliska; komunikácia SAD, ŽSR a s Plavými Vozokanmi susediacich obcí
- propagácia obce v elektronických médiách
- zosúladenie cestovného poriadku SAD s vyučovacím procesom v ZŠ
- vytvorenie internetovej stránky obce
- realizácia pripojenia škôl (príp. aj iných inštitúcií) na internet (mikrovlné pripojenie)
- obnova hromadnej autobusovej dopravy z obce na železničnú stanicu
- obmedzenie rýchlosti nákladných a osobných automobilov v obci

4.3 Sociálna infraštruktúra (bytová výstavba, zariadenia občianskej vybavenosti, verejná bezpečnosť)

- zriadenie klubu dôchodcov

- zriadenie klubu pre mládež
- výstavba telocvične, fitnesscentra
- obnova a ochrana židovských a náboženských kultúrnych pamiatok
- odkúpenie objektu na zriadenie obecného múzea
- chýba športový areál
- rozšíriť právomoc obecnej polície a zefektívnenie ich práce
- odstránenie neobývaných domov (zbúrať)
- výstavba sociálnych bytov
- pomoc mladým rodinám pri výstavbe nových bytov vo forme nenávratných pôžičiek alebo úverov s nízkym úrokom
- vytvorenie centra pre matky s deťmi, kde by sa mohli stretávať, spolu vychovávať deti

Problémová oblasť 5.: Primárny sektor a rozvoj vidieka

5.1 Poľnohospodárstvo, poľovníctvo, rybárstvo, včelárstvo

- výroba granúl, biokompostu, bioplynu (využitie vedľajších poľnohospodárskych produktov)
- spracovanie nadbytočnej a veľkoodberateľmi neprevzatej produkcie poľnohospodárov vo vlastnej konzervárni
- výroba biopotravín
- obnovenie pestovania tabaku, kvetín
- rozšíriť drobnochov (hydina, králiky)
- výsadba ovocných stromov, obnova ovocných sádov
- pestovanie byliniek, produkcia špecializovaných plodín (napr. tekvica - tekvicové jadierka)
- rozvinutie poľnohospodárstva
- riešiť problém uskladnenia tekutého hnojiva u poľnohospodárskych subjektov
- menej hodnotné popr. úhorom ležiace orné pôdy podľa možností premieňať na lesné
- lesy obhospodarovat' výberkovým podrastovým spôsobom, aby dospelá kmeňovina (v príp. Zálagoškého lesa duby nad 100 rokov) bola stále prítomná aspoň v 40 % - nom zastúpení

5.2 Rozvoj vidieka

- okolie rybníka využiť na agroturistické účely
- vytvoriť podmienky pre agroturistiku
- neobývané domy a byty vo vlastníctve obce zrekonštruovať a využiť ako ubytovacie zariadenie
- jazdecká škola, vozenie na koči
- obnovenie veľkých predajných trhov, jarmokov na predaj hospodárskych zvierat
- vybudovanie pohostinského zariadenia s ponukou miestnych špecialít (gazdovský dvor, čarda)
- aktívne vytvoriť podmienky na rozvoj agroturistiky v súlade s programom „Modrá lienky term“
- miestni podnikatelia by sa mali zameriavať na výrobu miestnych špecialít, remeselnícku výrobu, ručnú výrobu (zhotovenie predmetov zo šúpolia, košíkárstvo atď.)

Samospráva

- zlepšenie finančnej samostatnosti a sebestačnosti miestnej samosprávy
- vytvoriť cenu obce pre talentovaných žiakov, ktoré svojimi výsledkami robili dobré meno nielen škole, ale aj svojej obci

